Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Łajer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

No. 524/1349	Łódź, Piątek, 2 marca 1928 r.	װעכענטער יאָהרגאַנג	לאָדז, פרייטאָג י׳ אדר תרפ״ח	Nr. 54/1349

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

Reprezentacja Browaru Okocimskiego w Łodzi,

przy ulicy Zachodniej № 2, telefon № 36-98

»poleca na PURIM«

piwo okocimskie, marcowe, eksportowe i porter.

לכבוד פורים! א וואונדערבאַרען געשמאַק און געניס, האט מען נור ביים טרינקען -- פון דער פירמא -- מ. לובא.

ליקיערען, קאָניאַקען און ווייַנען
דאַמף-דעסטילאַציאָן
M. ŁUBA, Łódź
Pl. Wolności 5, tel. 21-52.
די פירמע עקזיסטירט פון 1898 יאָהר

A. P. CZKWIANIANC, ŁÓDŹ, Piotrkowska 69, tel. 38-64
פרוכט - קערבער
ליקיערען און קאָניאַקען
קאָנסערווען
עמפפעהלט צו די בעפאָרשטעהענדע פייערטאָגען:
קאָניאַק „MEDICINAL" פון דער פירמע STOCK V. S. O. P.
ווייַנען פון די בעסטע איין- אויסלענדישע פירמען. צוגענגליכע פרייזען! רעיעלע בעהאַנדלונג! ווייַנען פון די בעסטע איין- און אויסלענדישע פירמען.

דער קאָנקורענצלאָזער זשיוויעצער פּאָרטער איז געווען, איז און וועט זיין דער בעסטער שלח-מנות אויף פורים
צו בעקומען אין
St. Plenkiewicz, Łódź, ul. Kopernika 53. Tel. 67-97
Generalna Reprezentacja Arcyksiążęcego Browaru w Żywcu

ביליגער אויספערקויף פון שאָקאָלאַד און צוקערוואַרג
מ. קאַלסקי, פּאָלודניאָווא 4.
איך טייל מיט מיט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אָנקומענדען פורים, איז מיין צוקערוואַרג-פאַבריק פאַרזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון שאָקאָלאַד, קאַרמעלען, באָמבאָניערען, ווי אויך אַלערלעי צוקערוואַרג פון בעסטען סאָרט. דעטייל-פערקויף צו פאַבריקס-פרייזען.

משלח מנות טרייף „JAPONCZYK"
איז די אנערקענטע
כשר לפסח בהכשר הרבנים דפה
דער געשמאַק האָט נישט צו זיך קיין גלייכען
עקסטראַ אויך משלח מנות האָבען מיר אַרויסגעלאָזען האַלבע קילאָווע און 1 קילאָווע אין רויטע בלעך - דאָזען.
194

העלער אַמעריקאַנער אייל
(זאָיאַ-עהל) גאַראַנטירט זויערפריי צו ביליגע פרייזען
JÓZEF FETTER i S-ka, Południowa 40
tel. 51-76 i 56-21.

זונטאָג, דעם 4 מערץ ד. י. 12 אַ זייגער בייטאָג וועט אין לאָקאַל פון פעראיין צו העלפען טויב-שטומע „עזרת אלמים", זשעלאָנאַ 23, פאָרקומען אַ הזכרה נאָך

נ. ע.

יעקב יונגסטער

געוו. וויצע-פרעזעס פון אונזער פעראיין.

צו וועלכער עס לאַדט איין די פאַמיליע, קרובים און בעקאַנטע

די פערוואַלטונג

פון דער געזעלשאַפט צו העלפען טויב-שטומע.

460

18 18

יודען!

פון איין איינציגער שטים קאָן אבהענגען דער יודישער מאַנדאַט! נאַר די ליסטע 18 קאָן אַדורכפיהרען אין לאָדז אַ יודישען דעפּוטאַט! יעדע יודישע שטימע, וואָס וועט אַבגעגעבען ווערען אויף אַנ'אַנדערער ליסטע, איז אַרויסגעוואָרפען!

יודען! איהר זאָלט וויסען, אַז קירשבראָן האָט געשטימט פאַר דער קאָנצעסיע-גזרה

דאָס איז צו זעהען פון דעם סיים-פּראָטאָקאָל נומער 47.

איצט ווידער שטיצט די „אגודה" אין ביאַליסטאָק דעם שעפער פון דער קאָנצעסיע-גזרה פּאָלאַקעוויטש!

נח פּרילוצקי'ס שותּף, ה' אשר מענדעלסאָן האָט ערקלערט, אַז די גזרה פון **נומערוס קלאַוזוס** געהט איהם אָן ווי דער פאַר-אַ יאָהריגער שניי.

דער קאַנדידאַט פון דער „אגודה" נח פּרילוצקי האָט אין וואַרשאָווער קהלה געפאָדערט מאַכיל טרפה זיין די קינדער פון די יודישע יתומים-הייזער.

די „אגודה" האָט געהאַלטען אָפען די קהלה אום שבת.

לובאַוויטשער רבי שליט"א
געגען דער „אגודה" און קירשבראָן'ס פּאָליטיק.
(פון זיין „מכתב עוז נגד האגודה")

...אונטער דער מאַסקע פון הרמת „קרן-התורה" ווייל די „אגודה" פאַנגען אין איהר נעץ די גדולי ישראל. די אַגודה-לייט האָבען אָוועקגע'גנב'עט דעם לבוש התורה און מיט דעם ווילען זיי אויספיהרען אַ דרוק אויפ'ן געוויסען פון כלל... על כן דאַרף מען זיך נישט רעכענען מיט דער „אַגודה", ווייל זי שטרעבט צו מאַכען פון די רבנים אַ װערקצייג פאַר איהרע צוועקען, בכדי די רבנים זאָלען מוזען כשר'ן יעדע נבלה, וואָס די אַגודה'ניקעס בעגעהען..' אין יעדען דור שטעהט מען אויף געגען אונז יודען אָבער נישט אויף אַזאַ שענדליכען אופן ווי די „אַגודה"-לייט טוען עס... זיי בעהאַלטען זיך אין פרעמדע קליידער, אונטער געבאָרגטע מאַנטלען, מאַנטלען פון תורה... און מיר קאָנען נישט און מיר ווילען נישט נעהמען אויף זיך דעם עול פון די פאַלשע פּאָליטיקער, ווי קירשבראָן און זיינס גלייכען, וועלכע ווילען צושפּאַלטען דעם יודישען קאָפּ, וואָס איז אַזוי אויך שוין גענוג פאַרוואונדעט...

יוסף יצחק שניערזאָהן.

אונזערע אינפאָרמאַציע-ביוראָס:

1) הויפּט-וואַהל-ביוראָ, צעגעלניאַנאַ 4 (ציוניסטישעס ביוראָ טעלעפאָן 28-27
2) לאָקאַל פון „התאחדות", שענקעוויטש 3/5
3) „מזרחי", קילינסקי 44
4) פּיעטריקאָווער 23
5) „בני ציון" רזגאָווסקאַ 7 (ראַיאָן פון גייערס מאַרק
6) לאָקאַל פון יתומים-הויז, זגערזשער 40 (ראַיאָן פון אַלטשטאָדט)
7) לאָקאַל פון „גמילות חסדים" גלובנאַ 62 (ראַיאָן פון שייבלערס מאַרק).

וועמען זעהט איהר שטענדיג אַלס די מוטיגסטע קעמפער אויף דער יודישער גאַס?

די קאַנדידאַטען פון דער ליסטע

№ 18.

וואַרנונג!

עס ווערען פערשפּרייט דורך אונזערע געגנער אַכט-צעהנטלעך, אויף וועלכע עס געפינען זיך צייכענס, פּונקטען פּאַסעקלעך אויף דער איינער אָדער אויף דער צווייטער זייט. אויב צווישען דעם 1 און 8 איז אַריינגעשטעלט אַ פּונקט אָדער אַ פּאַסעקעל, ווי למשל .18 1.8 18 18 18.

מיר וואַרנען דעריבער אַלע יודישע וועהלער, אַז דאָס שטים-צעטעל מיט דעם נומער 18 דאַרף זיין פון ריין ווייס פּאַפּיר און טאָר אויסער דעם נומער 18 נישט ענטהאַלטען קיין שום פּונקט, פּאַסעקעל, אָדער וועלכעז עס איז אַנדערן צייכען אויף דער איינער אָדער אַנדערער זייט פון צעטעל.

די אַכצעהנטלעך וועלען געטיילט ווערען דורך אונזערע פערטרעטער, ווי אויך דורך דייטשען. מען קען אויך אַליין אָנשרייבען דעם נומער 18 מיט טינט אויף ווייס פּאַפּיר אָהן שום פּינטעלעך.

זאָל יעדער מיטברענגען מיט זיך אין אבוואָוד אַ וועל-כען עס איז פּערזענליכען דאָקומענט: אַ פּאַס, אַ מעטריקע, אַ בעשטעטיגונג פון'ם זשאַנדאַרע פון הויף, אַ פּאַטענט א.א.וו.

18 18

18

18 18

די פערטרעטער פון ליסטע 18

האָבען שטענדיג מיט מסירת נפש געקעמפט פאַר דער יודישער גלייכ-בערעכטיגונג, פאַר אבשאַפען צוואַנג-זונטאָג-רוה, פאַר ערמעגליכען די עקזיסטענץ פון יודישען סוחר, קליינ-הענדלער, האַנדווערקער, אַרבייטענדע.

יודען!

מיר מסר'ן נישט קיינעם!
מיר בעשפּייען נישט קיינעם, ווי די „אגודה-לייט!
מיר מאַכען נישט אויף יודען קיין עלילת-דם, ווי די „אגודה"!

נאָר הערט זיך צו, וואָס די דריי שותּפים אַליין רעדען אויס איינער אויפ'ן אַנדערן:

ה' קירשבראָן האָט וועגען נח פּרילוצקי אין נומער 237 פון „יוד" געשריבען:

„קיין שום משומד האָט נישט דערגרייכט צו אַזאַ ווילדער העצע, ווי אָט די באַנדע פון פּרילוצ-קי. וועלכע פיהרט אָן בעוואוסטזיניג אַ העצע געגען יודען אין געמיינסטען פּאַגראָם-לשון, אויף וועלכען עס האָט זיך נאָך ביי אונז אין פּוילען נישט ערלויבט דער געמיינסטער אַנטיסעמיט..."

אָט וואָס די „אַגודה" שרייבט וועגען פּרילוצקין אין נומער 242 פון „יוד":

...לויט דער יעצטיגער וואַהל-אָרדינאַציע קאָ-נען אויסגעקליבען ווערען אין בעסטען פאַל 4 ביז 5 יודישע דעפּוטאַטען. צו אונזער שאַנד האָבען זיך אָבער געשטעלט אין די רייהען פון די, וואָס בע-קעמפען דעם מינדערהייטס-בלאָק, אויך אַזעלכע. וועל-כע טראָגען דעם נאָמען יוד, אַזעלכע, וואָס רעקלאַ-מירען זיך אַלס פערטיידיגער פון די יודישע אינטע-רעסען, אָט די אויסוואורפען פון יודישען פאָלק, וואָס מסר'ען אונז יעדען טאָג, אַז מיר זענען נישט קיין גוטע בירגער פון פּוילישען לאַנד, אָט די וואָס האָ-בען זיך אַרויסגעוויזען ממש פאַר הפקר-יונגען. זיי האָבען נאָך די חוצפה און העזה צו וועלען ווערן אונזע-רע דעפּוטאַטען!.. הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת!...

אָט וואָס פּרילוצקי שרייבט וועגען דער „אגודה":

...די מענדעלסאָנ'ס און מינצבערג'ס, די גע-נעראַל-רעפּרעזענטאַנטען פון דער תורה, וואָס אין נאָמען פון דער תורה בעגעהט מען די גרעסטע פער-ברעכענס, וואָס זענען גרייט אָרימע פאָלקס-גראָשענס, וועלכע זענען געזאַמעלט געוואָרען פאַר די אוקראַי-נער געליטענע, אַראָבצולאָזען אין די קעשענעס, אָט די צבוע'קעס קומען יעצט צו אייך, יודען, אַז איהר זאָלט אָבגעבען אייערע שטימען פאַר די דאָזיגע „אשר יצר"-דיפּלאָמאַטען...

(פון פאָלקיסטישען אויפרוף בעת די שטאָט-ראַט-וואַהלען אין 1927)

אָט וואָס פּרילוצקי שרייבט וועגען ווישליצקי'ס חברה:

...צום בירגערליכען געמויזעכץ איז נאָך צוגעקו-מען אַ פּערל: דער ווירטשאַפטליכער בלאָק, דאָס דאָ-זיגע פּערזעהעניש, די דאָזיגע מחבלים... בכדי די פּראָמינענטע בעלי-מלאכות און קליינהענדלער זאָלען צאָהלען די שטייערן פאַר די גרויסע הורטאָווניקעס,

(פון דעמאָלטיגען אויפרוף צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען)

אָט די דאָזיגע דריי שותּפים, וואָס איינער שפּייט אָן דעם צווייטען אַ פולען פּנים, געהען איצט צוזאַמען צו פערלאַנגען אייערע שטימען... יודען, ראַטעוועט דעם יודישען כבוד פון זיי!

יודען! געהט אַלע ווי איין מאַן זונטאָג אין די וואַהל-אַבוואָדען און שטימט נאָר פאַר דער ליסטע 18

פון מינדערהייטס-בלאָק, וואו עס פיגורירן די פערדינסטפולסטע יוד. פערזענליכקייטן

הרב בראָדט
שלמה בודזינגער פרעזעס פון לאָדזער קהלה
יצחק מאיר ביאַלער ראַטמאַן
יצחק גרינבוים,
ד"ר י. גאָטליב,
רעד. א. גאָלדבערג,
א. האַרטגלאַס,
ד"ר מ. הינדעס,

רעד. י. העפּטמאַן
ד"ר וויינציהער,
ד"ר י. וויגאָדזקי,
אדוו. י. טשערניכאָוו,
אינזש. טשערניאַקאָוו
ד"ר אַ. טאַרטאַקאָווער
אַלעקסאַנדער יאָעל לאַווניק
העשעל פאַרבשטיין, פרעזעס פון וואַרשאָווער קהלה

ד"ר ש. פעלדמאַן,
אינזש. מ. קערנער לאַווניק
ד"ר י. ראָזענבלאַט,
חיים ראַסנער,
הרב רובינשטיין,
ד"ר צ. שאַבאַד,
ד"ר י. שיפּער,
רחל שטיין ראַטמאַן

33 די איינציגע פערטיידיגער פון יודישע רעכט 33

קרעטען=מעבעל

-- די נייעסטע מאדעלען --
ערשטקלאסיגע אויספיהרונג
בעקוועמע בעדינגונגען!

אנגעקומען
P. HERSZKOWICZ

ZAWADZKA Nr. 8, front, I piętro, tel. 65-32

ע-פעפעהלט דאס דאמען=
שניידער=אטעליער

אלגעמיינער יודיש-נאציאנאלער וואהל-בלאק

מארגען, שבת, דעם 3-טען מערץ ארדנען מיר איין אין שטאט פאלגענדע

33 ג מאל 33 מיטינגען

פון 12 בייטאג ביז 12 ביינאכט

א 12=שעה'דיגער וואהל=מיטינג

אין פאלקס-הויז, זאוואדזקא 5 № פאר אלע סעקציעס.

2 בייטאג: „בית=יעקב" צעגעלניאנא 24 – א פרויען=מיטינג
„ „ „ פירמאוויטש 2 „
„ „ „ נ. זארזשעווסקא 7 „
„ „יסודי=התורה" קילינסקיעגא 116 – א יוגענד=מיטינג
„ „ לויהן=וועבער=פעראיין, ברושזשינער 7 וואהל=מיטינג
6 אווענד: בנות=אגודת=ישראל, זאכאדניא 66 א פרויען=מיטינג
7 „ אגודת=ישראל, גארטאוויטשא 11 – א יוגענד=מיטינג
„ „ פועלי=אגודת=ישראל, וואכאדניא 66 – א ארבייטער=מיטינג
„ „ „יסודי=התורה", קילינסקיעגא 116 – א וואהל=מיטינג
„ „ אגודת=ישראל, נ. זארזשעווסקא 7 „
„ „ „גמילת=חסדים", גרינער מארק 7 „

7 אין אווענט א מיטינג פאר'ן לאדזער סוחרטום

אין לאקאל פון סוחרים=פעראיין, פיעטריקאווער 10
מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: פרעזעס י. אייזנער און מאג. שערמאן א. א.
א חוץ דעם וועלען די קאנדידאטן און פארשטעהער פון ליסטע 33 ארויסטרעטען מיט

וואהל-רעפעראטען אין אלע בתי-תפלות.

בעת'ן דאווענען ביי קריאת התורה.

אלע יודען שטימען פאר דער ליסטע 33

געדענקט אז ס'איז שוין פורים

און דעריבער האב איך צוגעגרייט פאר מיין ג' קונדשאפט
די שענסטע קאמפלעטען מיט זעהר ביליגע פרייזען
ווי אויך

די בעסטע פערפומען

אין- און אויסלענדישע

22 PERFUMERJA S. BUCHWEITZ, 22
Piotrkowska 22. Telefon 31-43

משלוח מנות אויף פורים!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט אונזער געעהרטע קונדשאפט, אז צום היי-יעהריגען פורים=סעזאן האבען מיר פארגעברייט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע גרעסען טארטען, באקאליען, דעליקאטעסען, באמ=באניערען, ווי אויך פערשידענע געבעקסע פון אונזער אייגענער אויס-ארבייטונג. מיר בעזיצען אויך צוקער=ווארען פון פערשידענע אנדערע פירמעס.

מיט אכטונג **מ. ה. וורובלעווסקי**
נאוואמיעסקא 21, טעל. 35=40. 425

געזעלשאפט „הזמיר", אלעע קאשטשושקי 21 №

שבת, דעם 10-טען מערץ, 9 א זייגער אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל א גרויסער טראדיציאנעלער

פורים=באל.

אין פראגראם בעטייליגען זיך: די ארטיסטען פון „ארט" וועלכע וועלען אויפפיהרען ספעציעל-אנגעשריבענע הומאריסטישע פורים נומערן פון י. אבערזשאנעק, דער „הזמיר"-כאר" אין סאליסטען אויפטריט אונטער דער לייטונג פון פראפ. י. פייוויש, אינסצע-ניזאציע פון יודישע פאלקס לידער אונטער דער רעזשי פון ש. לעוויטין און אנדערע איבערראשונגען. נאכ'ן פראגראם טאנץ ביז'ן גרויסען פריהמארגען. 490
צוויי ארקעסטערס. הערליכע דעקאראציעס.
בילעטען שוין צו בעקומען אין סעקרעטאריאט פון „הזמיר" פון 7–9 אווענד.

קאנצערט-דיר.: א"פ"ע" שטרויך.

זאל-פילהארמאניע

טעלעפ. 13-84. טעלעפ. 13-84.

מאנטאג, דעם 5-טען מערץ 1928, האלב 9 א זייגער אין אווענד

גרויסער קאנצערט

אויספיהרער פון פראגראם:

Bronisław (פידעל שפילער)
Jakób (פיאניסט)
Karol (אקאמפאניאמענט).

GIMPEL

פראגראם:

Tartini: Sonata G-moll Nr. 2. **Wieniawski:** פידעל-קאנצערט D-moll **Schumann:** Sonata Fis-moll op. 11. **Chopin:** 2 מאזורקעס און צוויי עטיודעס. **Mozart-Liszt:** Don Juan, **Wieniawski:** פאנטאזיע פון „פאוסט", **Franck:** Sonata.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל טעגליך פון 10.30 פריה ביז 2 נאכמ. און פון 4 ביז 7 אין אווענד. 487

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינד
ה' יאקוב גדאנסקי
מיט פרל. גניא קעמפינסקי
גראטולירט הערצליך און ווינשט פיל גליק
503 מאניעק ברוטמאן און שמולעק לויפער.

העלא קאלמאנאוויטש (לאדז)
דוד בען (בזשעזשין)

פערלאבט

לאדז, אין פעברואר 1928. 580

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע טאכטער און שוועסטער
פרל. העלא קאלמאנאוויטש
מיט ה' דוד בען
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק און עוויגער צופרידענהייט.
503 עלטערן, ברודער איזאק, זיגמונד און סאלא.

מזל טוב
אייך מאניע און ירחמיאל שטשענשליווי
צום געבורט פון אייער ניי=געבוירענעם זוהן
און מיר ווינשען אייך א גרינגע ערציהונג.
503 סאלא און זיגמונט קאלמאנאוויטש.

צו דער חתונה פון
פרל. מלכה חנה זשעפקאוויטש
מיט ה' ליטמאן ווילדמאן
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק
517 אברהם יוסף ראזענפעלד.

ווינטיג פאר דאמען!

אויף אויסצאהלונג: ווי מענטעל, קאסטיומען, נאר אויף בעשטעלונג. אייגענע אטעליע לויט דער לעצ-טער מאדע. רעיעלע בעהאנדלונג. פינקטליכע אויספער-טיגונג. ביליגע פרייזען.

A. BERGER. Południowa 6.

Gucia Mendelówna (Wielun)
Józef Weingarten (Pabjanice)
Zaręczeni.
w lutym 1928.

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינד
ה' יוסף ווינגארטען
מיט פרל. גוטשא מענדעלובנא
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק
גדליהו הערשליקאוויטש (פאביאניץ),
דוד ראדזיעיעווסקי לאדז.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער פריינד
ה' יוסף ווינגארטען
צו זיין פערלאבונג מיט
פרל. גוטשא מענדעלובנא
459 יוסף ניימאן און יעקב מארגוליעס.

א הארציגען מזל-טוב מיינע פריינד
ר' געצל ווילציר און פרוי
צו דער חתונה פון זייער טאכטער
פראנקע מיט שלמה קורצבארט'ן
איהר זאלט האבען פון זיי א סך נחת
485 אברהם שלעזינגער.

די בעסטע און שענסטע ביכער

צום לעזען קען מען בעקומען נור אין דער
גרעסטער לאדזער ביבליאטעק

נארוטאוויטש **NOWOŚCI** נארוטאוויטש
14 14

וועלכע פערמאגט די
נייעסטע ביכער אין 4 שפראכן.

טיכטיגע פערקויפערין = פערקויפער

ווערען געזוכט אין א קאנפעקציאנס-געשעפט צו ערפאהרען
י. בראמבערג, פלאץ וואלנאשטשי 5

---

4 אגיטירט און שטימט פאר דער ליסטע נומר

האנדווערקער=פעראיין אין דער פויל. רעפוב. זאכאדניא 66.
אכטונג, מיטגלידער פון אלע פאכען!
היינט, 7 א זייגער אין אווענד קומט פאר אן

אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט דער בעטייליגונג פון ח. ארזשעך (פארזיצער פון דער צענטראלע) וועגען די סיים=וואהלען און אונזער מיטארבייט זונטאג, דעם 4 מערץ. 486

BAHARIER צוקערניע

Pomorska 8
telefon 69-31

טארטען

ווער ס'וויל האבען די בעסטע און שענסטע טארטען און אמביליגסטען זאל בעצייטענס בעשטעלען די בעשטעלונגען ווערען אפגעשיקט א היים.
ביטע זיך צו איבערצייגען. שעהן, גוט און ביליג! ביטע זיך צו איבערצייגען.

---

5 דאס יודישע ארבייטער לאדז 5 פון „פועלי=ציון"

שטימט פאר די אויסגעפרובטע מוטיגע פערטיידיגער פון זייערע אינטערעסן, פאר ליסטע

דער ערשטער קאנדידאט
ח' זרובבל

אפמאך צווישען ענגלאנד און עגיפטען

ענגליש מיליטער בלייבט אין עגיפטען נאך 10 יאהר.

לאנדאן, 1 (אטע) די אונטערהאנדלונגען צווישען ענגלאנד און עגיפ-טען זענען געענדיגט געווארען. ס'איז געשלאסען געווארען אן'אפמאך, לויט וועלכען עגיפטען טרעט צו צו דער פעלקער-ליגע. דאס ענגלישע מיליטער בלייבט אין עגיפטען נאך 10 יאהר. שפעטער וועט די פעלקער-ליגע בעשליסען, צי דער ענגלישער גארניזאן זאל פערבלייבען אין עגיפטען. עגיפטען קען נישט שליסען קיין אפמאכען אהן דער פערשטענדיגונג מיט ענגלאנד.

ענגלאנד האט זיך פערזי'כערט בעזונדערע פריווילעגיעס אין דער פראגע פון סועץ-קאנאל.

אלפרעד מאנד קאנפערירט מיט לארד פלומער

וועגען רעגירונגס-שטיצע פאר דער יודישער קאלאניזאציע.

ירושלים. (יט"א טעלעגראפיש) סיר אלפרעד מאנד האט אפגעהאלטען קאנ-פערענצען מיט לארד פלומער אין קאלא-נעל סיימס וועגען שטיצע פון דער א"י רעגירונג פאר דער יודישער קאלאניזאציע.

פאר פרעסע פארשטעהער האט זיך סיר מאנד ארויסגעזאגט זעהר אפטימיס-טיש וועגען די יודישע אויסזיכטען. ער האט מיט התלהבות גערעדט וועגען די ביז איצטיגע דערגרייכונגען. די פראגע וועגען די נאפט-קאנאלען מאסול—חיפה און וועגען דער באהן-ליניע חיפה—באגדאד זענען נאך נישט דעצידירט. זיי וועלען דארפען אפקאסטען 15 מיל-יאן פונט. די פינאנציעלע אויסזיכטען זענען גאנץ פרעהליכע.

ירושלים, 1 (יט"א, טעלעגראפיש) דער אנפיהרער פון דער דעמאנסטראציע נעגען סער אלפרעד מאנד ביי באגדאד יוסוף עפענדי ציינאל איז ארעסטירט-געווארען און איז געבראכט געווארען אין תפיסה קיין בתרא.

ירושלים, 1 (יט"א, טעלעגראפיש) סער אלפרעד מאנד איז אפגעפאהרען פון א"י. פאר זיין אפפאהרען האט ער בעפולמעכטיגט דעם סקולפטאר מעלני-קאוו אויפצושטעלען א גרויסען מאנומענט צום אנדענק פון די געפאלענע אין תל-חי טרומפעלדאר און חברים.

דער מאנומענט וועט פארשטעלען א לייב, אלס סימבאל פון די העלדען.

נאך דער חופה האט זיך איהם פערוואלט א"י-ווייז

ר'איז אוועק נאכ'ן ווייז און זיך דערווייל געשמדט מיט אנ'אנדער פרוי

ישראל לאנדוי פון לענטשיץ האט אין יאהר 1921 חתונה געהאט מיט בריינדעל מארמורעק. די חתונה איז פארגעקומען אין לענטשיץ. אין יאהר 1924 האט לאנדוי זיך אבגעג'גט מיט זיין פרוי ביי איינעם פון די ווארשאווער רבנים. אין 4 יאהר ארום, ר. ה. אין יאהר 1927 האט לאנדוי ווידער חתונה געהאט אין ווארשא מיט טשיפע מינדעל קעסטענבערג (פאנסקא 7). די חופה איז דאמאלס פארגעקומען אין קעלער אויף טוואַרדאַ 24 און דער מסדר קדושין איז געווען איינער פון די ווארשאווער הינקעל מורה הוראה'ס, נאך דער חופה איז חתן־כלה אוועק צוזאמען מיט די מחותנים און משפחה אויף דער חתונה סעודה. שפעטער נאך האלב נאכט, ווען מ'האט געהאלטען אין סאמע מיטען פון מאהלצייט, האט זיך דעם חתן פלוצלונג פערגליסט ארץ־ישראל וויין. היות ס'איז געווען שפעט, און דעם ראזינען וויין איז געווען אונמעגליך צו בעקומען, האט דער חתן ערקלערט, אז ער האט א בעקאנט ערט אויף טוואַרדאַ, וואו איהם וועט געלינגען נישט קוקענדיג אויף דער שפעטער שעה צו בעקומען א פלאש „כרמל"־וויין. דער חתן איז טאקע אוועק נאכ'ן וויין און איז מעהר נישט צוריק־געקומען. די כלה און די געסט האבען געווארט אויפ'ן חתן ביז אין דער פריה, אבער א געכטיגער טאג.

דערווייל האט לאנדוי זיך געטראפען מיט זיין ערשטער געג'גט'ער פרוי — בריינדעל מאמורעק און מיט איהר „אויפסניי" געשלאסען א ליבע"! ביידע זענען אבגעפאהרען קיין לעמבערג און זיך אבגעשמדט אין דער הארטינער קירכע פון שוו. מיקאלאי. דערביי האט דער מאן בעקומען דע נייעם נאמען: מאריאן וולאדיסלאוו און דער פרוי האט מען משנה־שם געווען פון בריינדיל אויף בראניסלאווא. ערשט לעצטענס האט זיך פון דער גאנצער מעשה דערוואוסט לאנ־דוי'ס צווייטע פרוי — טשיפע מינדעל קעסטענבערג, וועלכע ער האט נישט אבגעג'נט. זי און איהר פאטער ה, משה קעסטענבערג (פאנסקא 7) האבען וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי, וועלכע איז צוגעטרעטען דורכצופיהרען אנ'אויספארשונג. מען האט לכתחילה געזוכט אין לעמבערג אבער געפונען האט מען זיי אין ווארשא און ביידע פערהאלטען.

לאנדוי טענה'ט, אז ער וועט זיין איצ־טיגע אבגעשמדטע פרוי נישט פערלאזען ווייל ער אנערקענט נאר זי אלס זיין איינציגע געזעצליכע פרוי. ער פעררופט זיך דערביי אויך אויף די גלחים פון דעם קלויסטער, וואו ער האט זיך געשמדט און גענומען „שלוב". זיי זאלען איהם האבען ערקלערט, אז דורך זיין שמד ווערט בטל די ערשטע חתונה מיט דער קעסטענבערג און ער דארף זי נישט גט'ן אגב טענה'ט דער משומד, אז זיין חופה מיט דער קעסטענבערג איז פארגעקומען אין א קעלער אהן אנ'אפיציעלען רב, צוליב וואס ער אנערקענט איבערהויפט נישט די דאזיגע חתונה.

לאנדוי'ס פרוי בראניסלאווא איז בעפרייט געווארען. ער איז אבער דערווייל געבליבען פערהאלטען אין רשות פון אויספארשונגס־ריכטער, ביז וואנען די בעשולדיגונג וועט אויפגעקלערט ווערן.

טיראלער „צער בעלי חיים" געגען יודישער שחיטה.

וויען, 1 (יטא טעלעגראפיש) די „צער בעלי חיים" פון טיראל האבען זיך געווענדעט צו דער רעגירונג, אז זי זאל בעשט־אפען די יודישע שוחטים ווייל מיט זייער ריטואל טוען זיי אן יסורים די בהמות. די לאנד-רעגירונג האט די ווענדונג אפגעווארפען, ווייל זי האט איינגעפונען די בעהויפטונג פאר נישט ריכטיג.

נחום סאקאלאוו ביים בולגא-רישען קעניג.

סאפיא 1 (י.ט.א טעלעגראפיש) נאך זיין בעזוך אין עסטרייך איז קיין בולגאריען אנגעקומען נחום סאקאלאוו, כדי דא צו ארגאניזירען א פראפאלע-סטינע-קאמיטעט. סאקאלאוו איז אויפ-גענומען געווארען דורכ'ן בולגארישען קעניג באריס. אין א געשפרעך, וואס האט געדויערט איבער א שעה, האט קעניג באריס אויסגעדריקט זיינע סימ-פאטיעס פאר'ן ציוניזם.

פראצעס וועגען שבת-רוה אין א"י.

ירושלים, 1 (יט"א, טעלעגראפיש). דאס קרייז-געריכט אין יפו, האט ווי בעקאנט, אפגעווארפען די שטראף, וואס דער תל-אביב'ער מאגיסטראט האט ארויפגעלייגט אויף א געוויסען אלטשולער פאר אפען-האלטען זיין געשעפט אום שבת. דער גענעראל-פראקוראר פאר א"י האט אפגעווארפען דעם בעשלוס פון קרייז-געריכט, ווייל ער ווידערשפרעכט דער פעראָרדנונג פון תל-אביב'ער מאגי-סטראט, וועלכער איז בשעתו בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן נציב העליון.

דער פראצעס וועט נאך אמאל בעטראכט ווערען אין אנ'אנדער געריכט.

אין תהום פון דער גרויסער שטאט

צוויי גאסען-מיידלעך פאר'ן געריכט.

ווארשא, 1. (טעלעפאניש).

צוויי יונגע מיידלעך, איינע רערוויי-טערט פון דער אנדערער, זענען געזעס-סען געזעצטען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק: איינע, יאנינא ראמוס 1,8 יאהר אלט, און די 18־יעהריגע האלינא לאס-קאווסקא.

דער פראצעס אין וועלכען ביידע זע-נען אנגעקלאגט געווארען, געהערט נישט צו די געוועהנליכע.

זיי ווערען אנגעקלאגט דערין, אז זיי האבען ביידע געוואלט אפ'סמ'ען מיט סובלימאט דעם פאטער פון יאנינא ראַ-מוס.

ביידע אנגעקלאגטע זענען זיך נישט מודה אין אונגעוועהנליכען פערברעכען,

יאנינא ראמוס דערצעהלט:

דער פאטער איהרער איז שטענדיג געווען שכור און האט זי און דער מוטער שרעקליך געפייניגט. ער פלעגט אריינ-ברענגען גאסען־פרויען אין שטוב, און די מוטער און טאכטער פלעגט ער ארויס־יאגען נעכטיגען אין גאס; דערביי פלעגט ער פארערן ביי יאנינא'ן איהם צו ברענ-גען בראנפען...

—דאס לעבען—זיינט די אנגעקלאג-טע—איז מיר נמאס געווארען און לויט דער עצה פון מיין חבר'טע לאסקאווסקא האב איך בעשלאסען זיך סמ'ען. לאס-קאווסקא האט מיר געזאגט, אז עס איז אמבעסטען זיך צו סמ'ען מיט סובלימאט ווייל דערמיט האבען זיך געס'סמ'ט איהרע 2 ברידער. איך האב דאן בעקומען מיט א פאלש קוויטעל סובלימאט־טאב-לעטען, וועלכע איך האב אריינגעשיט אין קאווע און עס געוואלט טרינקען. גראד האט דער טאטע געוואלט טרינקען די קאווע פון מיין טעפעל און לאסקאווסקא, וועלכע איז מיט מיר געווען דאן צו־קריגט, האט פער'טפר'ט, אז דארט איז פארהאן סם און אז איך וויל איהם סמ'ען.

אנדערש האט דעם ענין בעלויכטען לאסקאווסקא:

— איך האב עטליכע טעג געוואוינט ביי ראמוס'ן אין שטוב. ראמוס פלעגט אונז אלעמען שטארק שלאגען. די מו-טער פון יאנינא האט דעריבער געזאגט, מען זאל אפ'סמ'ען דעם שכור'ן טאטען. זי האט אונז געגעבען 5 גילדען מיר זא-לען קויפען שנאפס און סם. איך האב אבער געהאלטען, אז מען טאר אפילו קיין הונד נישט סמ'ען און איך האב דער-ריבער בעשלאסען צו ווארנען ראמוס'ן.

מען דארף בעמערקען, אז דער אל-טער ראמוס איז זיינער צייט גע'משפט געווארען פאר ליבעס־בעציהונגען מיט זיין טאכטער און איהר חבר'טע; דאס קרייז־געריכט האט איהם אבער דאן פריינעשפראכען. דאך אבער איז דער אלטער ראמוס ערגיץ אנטלאפען און זיך נישט געשטעלט אלס עדות.

די שאטענדיגע זייטען פון דעם פא-מיליען־לעבען אין ראמוס'עס הויז האבען פעסטגעשטעלט א גאנצע רייה עדות, וואס זענען אויסגעהערט געווא-רען דורכ'ן געריכט. וועגען ראמוס'ן רע-דען אלע דאס ערגסטע. עס איז פאר קיי-נעם קיין סוד נישט געווען, אז ער האט פערגוואלדיגט זיין טאכטער און אויך איהר חבר'טע. אויב דאס געריכט האט איהם פריינעשפראכען, איז עס נור דער-פאר, וואס ביידע אנגעקלאגטע האבען זיך שוין פראפעסיאנעל אנגעהויבען פער-נעהמען מיט פראסטיטוציע...

געשעהן איז דאס אלץ מיט 3 יאהר צוריק, ווען ביידע אנגעקלאגטע זענען אלט געווען צו 15 יאהר.

נאכ'ן אויסהערען די רעדעס פון די צדדים, פראקוראר האבא, פערטיידי-גער אדוואקאטען גוטמאן און יאנוש אונטערין פארז. פון ווינצע־פרעזעס וואצ-לאוו לאסקאווסקי פערמשפט ביידע אנ-אלבאוויטש, האט דאס קרייז־געריכט געקלאגטע צו 1 יאהר תפיסה.

„ארדט" ארטיסטישער רעוויי און קאמער-מעאטער אונטער דער לייטונג פון מ. בראדערזאן.

ווייסער זאל פון „מאנטיפעל" זאבאדניא 43. נור 5 טעג!

היינט-נור 5 טעג! שלאגערס פון II, III און IV פראגראם

א.נ. נסים מן „ארדט"

1. נסים
2. בלאפערס
3. שאכטען
4. חסיד'ישער טאנץ
5. סאלעם אלייקום
6. באלוט - באלעט
7. האנדעל!
8. כ'בעשולדיג
9. צרות פון ספארט
10. ישוב'ניקעס
11. אלט-שטאט (רעווי).

היינט-2 פארשטעלונג: אנהויב 8. און 10.15 אווענד.

דאנערשטאג–נור 5 טעג–1 פארשטעלונג:		אנהויב 9.15, סוף 10.45 אוו.
פרייטאג –נור 4 טעג–2	„	8 און 10.15
שבת –נור 3 טעג–3	„	4 נ"מ (פאפול. פרייזן) 8 און 10.15
זונטאג –נור 2 טעג–2	„	אנהויב 8 און 10.15
מאנטאג –צום לעצטען מאל–1 פארשטעלונג:		אנהויב 9.15, סוף 11.45

בילעטען צו בעקומען ביי דער טעאטער-קאסע פון 5 נאכמ.

5 יודישער ארבייטער וואהל-קאמיטעט „פועלי-ציון" הויפט-וואהל-ביורא: 14 פיראמאוויטשא 14.

אין געשלאסענע רייהען פאר'ן נצחון פון „פועלי-ציון"!!! זאל פילהארמאניע 20 נארוטאוויטשא 20

פרייטאג, דעם 2 מערץ 7 אווענד קומט פאר א פייערליכע וואהל-אקאדעמיע

אונטער'ן נאמען: דאס יודישע ארבייטער-לאנד פאר „פועלי-ציון"

אין פראגראם: 1) דערעפנונג פון דער פייערונג – ח' האלענדערסקי; 2) דעפילאדע פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען מיט די פעראיינס-פאהנער; 3) פעסט-רעדע פון ערשטען קאנדידאט ח' זרבבל א. ד. ט.: „די אויפגאבען פון יודישן ארבייטער-דעפוטאט אין נייעם סיים"; 4) ארויסטריט פון פארשטעהער פון פראלעטארישע ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס: אין נאמען פון דער לאדזער יודישער ארבייטערשאפט – חיים בראנד, פון די פראפ. פעראייניגען – י. סמאלארסקי, פון דער צר-בייטענדיגער אינטעליגענץ – ד"ר ל. שיפמאן, פון דער ארבייטער-פרוי ח'טע שיין בלימה, פון דער ארבייטער-יוגנד – לאווענדע, פון חברים-כאלופניקעס און האנדווערקער – פראש, פון די עלטערן-קאמיטעטען ביי די יודישע וועלטליכע שולען – בעסער; 5) פייערליך שלוס-ווארט – ח"ח זרבבל און ש. עדעלמאן.

בילעטען צום פרייז פון 30 גר. ביז 1 גילדען שוין צו בעקומען אין הויפט-וואהל-ביורא, פיראמאוויטש 14 און אין טאג פון דער אקאדעמיע ביי דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש 20.

זונטאג-די ענטשיידענדע וואהל=שלאכט

געפאהר פון וואהל-אבסטינענץ.- ווי אזוי קומט פאר דאס וועהלען.- פערשידענע קאמבינאציעס, וואס קאנען פארקומען ביי וואהלען.-בערעכענונג און פערטיילונג פון די מאנדאטען.-וואהל-אויסזיכטען.- יודישע מאנדאטען ביי די פאריגע וואהלען.

צוויי טעג טיילען אונז נאך אפ פון דעם טאג ווען די בעפעלקערונג אין פוילען וועט ארויסזאגען איהר רעגירענגר ווארט וועגען איהר צוקונפטיגע פאליטישער רעפרעזענטאנץ. ליידער, איז ביי אונז דער וואהל - קאמף דערנאנגען צו אזעלכע גרעניצען, אז ס'ווערט אוממעגליך פאר דעם פשוט'ען, דורכשניטליכען וועהלער רוהיג און מיט ישוב הדעת זיך צו רעצידירען וועמען ער זאל זיין שטים אנפערטרויען.

מורא פאר'ן בלויזען שאטען, עקעל פאר דער מיאוסע וואהל - אגיטאציע, פערביטערונג און דערשלאגענקייט — דאס איז דער פאליטישער באגאזש, מיט וועלכען עס געהט ספעציעל דער יודישער וועהלער צו די וואהלען. די ראזינע אומשטענדען קענען אבער ברענגען צו דעם גאפעהרליכסטען עקספערימענט, צו דעם, אז א גרויסער טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג זאל זיך אפהאלטען איינגאנצען פון שטימען. אזא מין עקספערימענט וואלט געווען געפעהרליך פאר די אינטערעסען פון די יודישע בירגער. דער וואס בלייבט זיצען אינדערהיים — וואס פארא אויסרייד ער זאל נישט האבען — האנדעלט נעגען די יודישע פאליטישע, סאציאלע און נאציאנאלע אינטערעסען, דער כח פון א געוויסער אידעע, אדער אנשויאונג דריקט זיך אויס נישט נאר אין דער צאהל מאנדאטען וואס געפינען זיך אין סיים, וואס איז אגב זעהר וויכטיג, נאר אויך אין דער צאהל שטימען וואס וועט אנגעגעבען אויף דער אנדערער ליסטע. און איבערינענס, קען קיינער קיינמאל נישט פאראויסזאגען דעם רעזולטאט פון די וואהלען, ס'איז מעגליך, אז איינצעלנע שטימען זאל פעהלען ארורצופיהרען א מאנדאט, ביי דער איצטיגער צושפליטערונג אויף דער יודישער גאס דארף מען דאס דעריבער נוט אין אכט נעהמען, אלזא, דער ערשטער בערינג איז, אז דעם זונטאג'דיגען טאג זאל קיין יודישער וועהלער נישט בלייבען אינדערהיים, נאר זאלען מאסענוויז ערפילען זייער חוב און אפגעבען זייערע שטימען.

די הויכע וואהל - טעמפעראטור זאגט עדות, אז אויך דער זונטאג,דיגער וואהל - טאג וועט זיין א הייסער, מען דארף זיך דעריבער קלאר מאכען, וואס מ'מעג און וואס מ'טאר נישט אין טאג פון די וואהלען.

לויט דער וואהל-ארדינאציע קענען זיך אין וואהל-לאקאל געפינען נאר וועהלער, וועלכע גיבען אפ זייערע שטימען, מיטגלידער פון די וואהל - קאמיסיעס, און פערטרויאונגס-מענער, דער פארזיצענדער פון דער קאמיסיע האט דאס רעכט צו בעזייטיגען פון לאקאל פערזאנען, וועלכע שטערען אדער פיהרען אנ'אגיטאציע, קיין אגיטאציע טאר מען בכלל נישט פיהרען הונדערט מעטער פאר'ן וואהל-לאקאל, דעם טיש, ביי וועלכען די וואהל־קאמיסיע זיצט מוז מען זעהען פון אלע זייטען. די קאמיסיע אונטערזוכט פאר די וואהלען די אורנע, צו זי איז לעדיג. בעת דער אפשטימונג טאר די אורנע נישט געעפענט ווערען. די אפשטימונג דויערט פון 9 אינדער פריה ביז 9 אוונר, קיין הפסקות טארען נישט געמאכט ווערען, בעת דער אפשטימונג מוזען אנוועזענד זיין וועניגסטענס דריי מיטגלידער פון דער וואהל־קאמיסיע.

דער וועהלער נעהט צו דעם טיש זאגט ווי ער הייסט, ווייזט עווענטועל וועלכע ס'איז לעגיטימאציע, זיין נאמען ווערט אפגעצייכענט דורך א מיטגליד פון דער וואהל - קאמיסיע. דער וועהלער בעקומט דאן פון דעם פארזיצענדען אנ'אפגעשטעמפעלטע קאנווערט, און וועלכען ער לייגט אריין דעם נומער (וועלכער טאר נישט האבען קיין שום אנדערע פונקטען אדער צושריפטען). דער וועהלער גיט אבער דעם קאנווערט דעם פארזיצענדען, וועלכער ווארפט איהם א ריין אין דער אורנע, ווער ס'פרובט צו וועהלען צוויי מאל, דער ווערט בעשטראפט מיט ארעסט, די אפשטימונג ענדיגט זיך פונקט 9 א זייגער אין אווענד, די וועהלער אבער, וועלכע זענען פאר ניין א זייגער אריינגעקומען אין וואהל - לאקאל (דער בנין מיטן הויף) קענען נאך אפגעבען זייער שטים. די דערמאהנטע כללים דארפען דעריבער שטרענג אפגעהיטען ווערען, כדי ס'זאלען נישט זיין קיין שום פאלשקייטען.

אין אמאליגען עסטרייך און אויך אנדערע לענדער זענען שטענדיג, בעת די וואהלען פערנאטירט געווארען פערשידענע מאכינאציעס און פאלשקייטען, עטליכע פון זיי וועלען מיר דא פערנאטירען: פון דעם טאג, ווען ס'ווערען ענטגילטיג צוזאמענגעשטעלט די וועהלער - ליסטעס ביז צום טאג פון די וואהלען איז פאראן צוויי חדשים, דורך דער ראזינער צייט שטארבען דאך פיל וואהל-בערעכטיגטע מיטגלידער, פערשידענע וואהל־קאמיטעטען האבען דעריבער בעקומען רשימות פון די פערשטארבענע און געשיקט אנדערע אנשטאט זיי וועהלען, דאס זעלבע האבען זיי אויך געטון מיט קראנקע.

אנדערע וואהל - קאמיטעטען האבען זיך ווידער אנ'עצה געגעבען דורכדעם, וואס זיי האבען אוועקגעשטעלט פאר די וואהל-ביוראס מענשען, וועלכע האבען געטיילט נומערען פון פאפולערע ליסטעס, אבער די נומערען האבען אבער געהאט פערשידענע צושריפטען, אדער פונקטען, די ראזינע נומערן זענען דורך דער קאמיסיע פערשטעהט זיך גע'פסלט געווארען און אזוי ארום איז קלענער גע ווארען די צאהל שטימען פון די נעגנער רישע ליסטעס.

ווייטער זענען פארגעקומען פאלשקייטען ביים צעהלען די שטימען. די צעהלער האבען אריינגערוקט אין די קאנווערטען נומערען פון די ליסטעס, מיט וועלכע זיי סימפאטיזירען, אזוי ארום האבען זיי דערגרייכט א דאפעלטען רעזולטאט. איז אינ'ם קאנווערט געלעגען אנאנדער נומער איז די שטים דאך גע'פסלט געווארען, ווייל צוויי צעטלען מיט פערשידענע נומערען אין קאנווערט ווערען נישט גערעכענט, איז אבער אין קאנווערט געלעגען דערזעלבער נומער איז די שטים יא גערעכענט געווארען, ווייל 2 די זעלבע נומערן אין איין קאנווערט ווערען יא גערעכענט.

וועגען רומעניען דערצעהלט מען פאלגענדען וואהל־וויץ: אין א געוויסער געגענד האבען די זשאנדארמען נעגעבען די וועהלער פערקלעפטע קאנווערטען בעפוילען זיי אריינצווארפען אין די וואהל־אורנעס, איינער פון די פויערים־וועהלער האט געוואלט עפענען דעם קאנווערט כדי צו זעהען וואס פארא נומער ס'געפינט זיך אינוועניג־

— מ'טאר נישט, האט דער זשאנדארם זיך צושריגען.

— פארוואס, האט זיך דער וועהלער פערוואונדערט, צי טאר איך נישט וויסען פאר וועמען איך שטים.

— ווייסט דו רען נישט, האט דער זשאנדארם געענטפערט, אז ביי אונז עק זיסטירען געהיימע וואהלען:

מיר ווילען נאך איבערקוקען מאכען דערויף, ווי אזוי, לויט אונזער וואהל־ארדינאציע, עס ווערען פערטיילט די מאנדאטען. די פערטיילונג קומט פאר לויט די האנט סיסטעם. למשל, מען אין א קרייז, וועלכער גיט זעקס מאנדאטען האבען 4 פארטייען אריינגעגעבען ליסטעס און דער רעזולטאט פון דער אפשטימונג איז געווען פאלגענדער: ליסטע 1 — 331,798 שטימען, ליסטע 2—212,515 שטימען, ליסטע 3 —151,926 און ליסטע 4—99,650 שטימען.

טיילט מען דאן די צאהל שטימען, וועלכע יעדע ליסטע האט בעקומען אויף 1, 2, 3, 4, 5, 6 (די צאהל מאנדאטען). דאן בעקומט מען פאלגענדע רעזולטאטען:

	ליסטע 1	ליסטע 2	ליסטע 3	ליסטע 4
1	331798	212512	154926	99650
2	165899	106256	47463	49825
3	110599	70837	51642	33216
4	82949	53128	38731	24912
5	66359	42502	30985	19930
6	55298	35418	25821	16608

אויסשרייבענדיג די בסדר'דיגע טיילען, אנהויבענדיג פון דעם גרעסטען ביז דער צאהל מאנדאטען (זעקס) בעקומט מען 1־טער טיילער 331,798, 2־טער — 212,512, 3־טער—165,899, 4־טער —154,926, 5־טער—110,599, 6־טער 106,256, דערקלענסטער טיילער איז אלזא ביי אונזר בייספיל 106,256, וועלכער ווערט טאקע גערעכענט אלס דער וואהל־טיילער.

די צאהל אפגעגעבענע שטימען אויף יעדער וואהל - ליסטע ווערט דאן געטיילט אויף דעם וואהל־טיילער, און ווי פיל מאל דער טיילער געפינט זיך אין דער צאהל אפגעגעבענע שטימען, אזוי פיל מאנדאטען בעקומט די דערמאהנטע ליסטע. לויט אונזער בייספיל האט די ליסטע 1 בעקומען 3 מאנדאטען, די ליסטע 2 – 2 **מאנדאטען און די ליסטע 3 – 1 מאנדאט.**

ווען מ'זאל זיך אפשטעלען אויף די אויסזיכטען פון די וואהלען, וואלט מען נאר געקענט איינס פעסטשטעלען און נעמליך, אז די ענרעקעס, וועלכע האבען אין פריהערדיגען סיים געהאט 99 רעפּו טאטען, „פיאסט" — 49 מאנדאטען און כ, ד.—41 מאנדאטען, וועלען פון די ראזינע וואהלען ארויס בעשעדיגט, אויף זייער חשבון וועט זיך קאנסטיטואירען דער נייער קלוב פאר מיטארבייט מיט דער רעגירונג, וואס שייך די לינקע פוילישע קלובען וועלען זיך וואהרשיינליך אין זייער בעשטאנד נישט פערקלענערען. ביי די נאציאנאלע מינדערהייטען וועט זיך די צאהל רעפּוטאטען פערגרעסערען, ווייל אין יאהר 1922 האבען זיי באיקאטירט די וואהלען און איצט נעהמען זיי אנטייל אין זיי.

פערשטענדליך, אז די יודישע „קאלא", וועלכע האט געהאט 34 רעפּוטאטען אין סיים, וועט אזא צאהל נישט האבען. צו דעם וועט מיטווירקען די צושפליטערונג אויף דער יודיש־בירגערליכער און אויך אויף דער יודיש־סאציאליסטישער גאס.

צו אריענטאציע ווילען מיר נאך אנווייזען אויף דער צאהל מאנדאטען, וואס יודען האבען בעקומען אין די פערשידענע קרייזען, בעת די סיים־וואהלען אין יאהר 1922: ווארשא שטאט—3, ביאליסטאק — 1; לאדז—שטאט 1; קאליש 1; פיעטריקאוו—1; ריישא—1; בענדין—1; זאמאשטש—1; קראקא—1; פשעמישל —1; סאמבאר—1; לעמבערג—1; לעמבערג־קרייז—1; סטרי—2; סטאניסלאוואוו — 3; טארנאפאל—2; זלאטשאוו—2; קאוועל—1; לוצק—1; קושעמיענעץ—1; בריסק—1; נאוואגרודעק—2; די איבעריגע יודישע רעפּוטאטען זענען אריין אין סיים פון דער מלוכה־ליסטע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען.

אגנעוויער רעזולטאט פון די וואהלען וועט בעוואוסט ווערען, לויט דער פארערונג פון דער וואהל־ארדינאציע, דינסטאג, דעם 6־טען מערץ.

י. ד.

סוף פון דער פאנאמעריקאנישער קאנפערענץ

ווידערשפרוכען צווישען די פעראייניגטע שטאטען און איבריגע רעפובליקעס פון אמעריקא

אין האוואנא האט זיך פערענדיגט די זעקסטע פאן אמעריקאנישע קאנפערענץ און זי האט נאכאמאל בעשטעטיגט די סברות, וועלכע זענען ארויסגעזאגט געווארען ביי איהר ערעפענונג, אז די פאנאמעריקאנישע בעוועגונג לעבט איבער א שטארקען קריזיס צוליב דעם געגענזאץ פון די אינטערעסען אין דער אנגלאזאקסישער וועלט פון צפון אמעריקא און 20 רעפובליקען אין צענטראל און דרום-אמעריקא פון דער לאטיינישער וועלט.

די פעראייניגטע שטאטען האבען געוואלט און האבען עס טאקי דורכגעפיהרט, אז דער פערבאנד פערפאלגט נאר עקאנאמישע און קולטורעלע צוועקען, ד.ה., אז זיין טעטיגקייט דארף זיך בעגרעניצען מיט די געביטען, וואו דער איינפלוס פון דער מעכטיגער אמעריקאנער רעפובליק איז דורך קיינעם נישט בעדראהט. די עקאנאמישע אויפגאבען פון'ם פערבאנד, ווי ס'פערשטעהען איהם די וואשינגטאנער מלוכה-לייט, זענען גאנץ שמאלע. זיי בעגרעניצען זיך מיט ריין-טעכנישען פערפולקאמען דעם אמעריקאנער סחורה-אויסטויש. די פעראייניגטע שטאטען זוכען פאר זייערע בירגער פערשידענע פריווילעגיעס אין די לאטיינישע רעפובליקעס ביז צום רעכט פון עקסטעריטאריאליטעט; זיי בעשיצען זיך פון קאנקורענץ מצד זייערע דרום-שכנים דורך הויכע שוץ-צאלען און אומזיסט האט די ארגענטינער דעלעגאציע אנגעוויזען, אז עס בינדט זיך נישט די אידעע פון פאנאמעריקא מיט אזעלכע צאלען: יוז האט קאטעגאריש אפגעווארפען זייערע פרעטענזיעס. דער געזאנדטער פון די פעראייניגטע שטאטען האט דערוויילט אינטערוועניערט אין בוענאס-איירעס און די ארגענטינער דעלעגאציע האט געמוזט לעגען איהרע מאנדאטען.

פאר די לאטיינישע רעפובליקען פון אמעריקא האט דער פאנאמעריקאנישער פערבאנד נאר א פאליטישע בעדייטונג. ביי אלע אומשטענדען וואלטען זיי זיך געקענט פאליטיש ווערען, געגען דעם אנגרייפענדען אימפעריאליזם פון די פעראייניגטע שטאטען, בילדענדיג אינ'ם פערבאנד א מעהרהייט. דערפאר טאקי זענען די פעראייניגטע שטאטען אזוי קאטעגאריש געגען דעם, אז דער פערבאנד זאל בעקומען א פאליטישען כאראקטער, און הגם ס'זענען געווען פיל פאליטישע פראגען צו בעהאנדלען, זענען זיי אין האוואנא נישט בערירט געווארען.

אבער אונטער דעם שיום פון א יורידישער רעזאלוציע איז דאך געשטעלט געווארען א פארשלאג, אז קיין שום מלוכה טאר זיך נישט מישען אין די אינערליכע ענינים פון דער צווייטער, אפילו, ווען די דאזיגע מלוכה זאל עס פערלאנגען. דער פארשלאג איז נישט אנגענומען געווארען ווידער אמאל צוליב דעם קאטעגארישען ווידערשטאנד פון יוז'ן, ווייל דאס אריינדרינגען פון די פעראייניגטע שטאטען אין די לאטיינישע רעפובליקעס, דאס פערשפרייטען זייער איינפלוס געהט דוקא אויפ'ן דאזיגען וועג. ער האט מאטיווירט זיין נעגנערשאפט מיט דעם, וואס די פעראייניגטע שטאטען קענען זיך נישט אפזאגען פון דער מעגליכקייט צו שיצען זייערע בירגער אין די פרעמדע מלוכות.

די פעראייניגטע שטאטען האבען געזיגט און די קאנפערענץ האט זיך פערענדיגט, נישט אננעמענדיג קיין איין מעהר-וועניגער וויכטיגען בעשלוס. דער דאזיגער צווייפעלהאפטער זיג און דאס פערענדיגען די קאנפערענץ, וואס האט זיך אנגעהויבען מיט אזא פאמפע אהן וועלכע ס'איז נישט ערנסטע בעשלוסען, ווייזען אן אויף אנ'ערנסטען שפאלט, וואס האט זיך געשאפען צווישען דעם אנגלא-סאקסישען און לאטיינישען עלעמענט פון דער נייער וועלט.

וו. ט—וו.

Dr. med. D. HELMAN
ספעציאל-ארצט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און קעהל-קאפ-קראנקהייטען
Piotrkowska 68, tel. 12-20
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 32=41
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און מיע-ער-שחעכצ - קראנקהייטען היילונגס-קווארץ־לאמפען (הער-אויספאל).
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונט.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-31.
פערזעהנליך פון 12 ביז 2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעמשניצע, זגערושער 17 פון 10—11 און פון 2 ביז 3.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.
גאסטראלען פון די בעליבטע ארטיסטען
חנה לערנער און דוד זיידערמאן

שבת, דעם 3. מערץ, 3.30 א זייגער נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
„בר-כוכבא"
היסטארישע אפערעטע אין 5 אקטען פון גאלדפאדען.
הויפט-ראל „בר-כוכבא"-דוד זיידערמאן.

שבת, ד. 3-טען, זונטאג, ד. 4-טען, מיטוואך ד. 7-טען מערץ, 9 אווענד
פרעמיערע! צום 1-טען מאל אין לאדז! פרעמיערע!
די לאנג-ערווארטעטע פיעסע – דער שלאגער פון אמעריקא
מאשקע ווערט א כלה
אפערעטע אין 3 אקטען מיט פראלאג פון שטיינבערג.
הויפט-ראלען: „מאשקע"-חנה לערנער; „וואלאדיא"-דוד זיידערמאן
רעזשיס. פון ד. זיידערמאן. - האנדלונג: 1. אקט: אין רוסלאנד; 2-טער און 3-טער אקט: אין אמעריקא. די שענסטע און פרעהליכסטע קופלעטען, דועטען, טערצעטען, קווארטעטען ווערען געזונגען אין דער פיעסע „מאשקע ווערט א כלה". מאנטאג, ד. 5. ווערט נישט געשפילט.

דינסטאג, דעם 6-טען מערץ, 9 אווענד-לכבוד פורים
„אחשורוש"
היסטארישע אפערעטע אין 5 אקטען פון גאלדפאדען.
הויפט-ראל „מרדכי הצדיק"-דוד זיידערמאן.
ס'נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן, זעווקינא, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייליך. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן.
אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. פיהנע-לייטער: מאכאראווסקי.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

4 אַלע אַרבייטענדע יידן שטימען „בונד״ 4

אין דער לופט — פון איין עק וועלט צום צווייטען.

דער נייער גראַנדיעזער לופט־רעקאָרד: רעקאָרד־רייזע פון הינקלערן אין אַנ׳אַעראָפּלאַן פון לאָנדאָן קיין אויסטראַליע.

פון אַלע קאָלאָניעס, וואָס זענען אונטערגעוואָרפען דער בריטישער אימפּעריע, איז די וויכטיגסטע פאַר ענגלאַנד די, וועלכע ליגט אויף דער אַנדערער זייט וועלט — די אויסטראַלישע דאָמיניע.

אויסטראַליע איז די פאַקטישע שפּייזערין פון דער 45־מיליאָניגער בעפעלקערונג פון ענגלאַנד, און דערביי דער סאָלידסטער און גרעסטער אָפּנעהמער פון סחורות און ענגלישע פאַבריקאַטען.

אין סאַמע האַרץ פון לאָנדאָן, נישט ווייט פון סיטי, געפינט זיך אַ געוואַלדיג גרויסע געביידע, דאָס „אויסטראַליאַ האַוז“, וואו עס רעזידירט דער הויכער קאָמיסאַר פון אויסטראַליע און וואו יעדער איינער, וועלכער פערנעמט זיך אַהין צו פאָהרען, קאָן זיך אויפ׳ן אָרט אין אַ מיניאַטור־פאָרם בעקענען מיט אַלעמדינג, וואָס האָט צו דער דאָזיגער דאָמיניע אַ שייכות. באַלד ביים אַריינגאַנג געפינט זיך אַ פּאַנאָראַמע פון סידנעי און מעלבורן, די הויפּט־שטעט פון אויסטראַליע, און די פּאַנאָראַמע איז אַזוי קונציג געמאַכט, אַז זי גיט אַן אמת לעבעדיג בילד פון די ביידע שטעט. אין „האַוז“ איז אָהן אויפהער טעטיג אַ קינא, וואו עס ווערען דעמאָנסטרירט בילדער פון דער אויסטראַלישער נאַטור און פון איהרע איינוואוינער.

אָבער די גרעסטע אַטראַקציע איז „האַוז“ זענען די שפּייזען, וועלכע אויסטראַליע בעזאָרגט פאַר ענגלאַנד: קאָלאָסאַלע קעזען, אויסטראַלישע פּוטער, אָהן אַ שיער סאָרטען פלייש־קאָנסערווען, האָניג, ווין, פרוכטען: אַנאַנאַסען, עפּעל א. אַז. וו.

אויסטראַליע שפּייזט און אין אַ געוויסער מאָס בעקליידט זי אויך ענגלאַנד (אויסטראַלישע בוימוואָהל איז נעבען וואָל דער הויפּט־רויה־שטאָף, וואָס ווערט מאַסענוויז געבראַכט קיין ענגלאַנד), אויפ׳ן אונגעהויערען, 12 טויזענד מייל לאַנגען וועג צווישען לאָנדאָן און סידנעי שווימען טעגליך אָהן אַ שיער שיפען, וועלכע ברענגען קיין ענגלאַנד אויסטראַלישע פּראָדוקטען. די ענגלענדער בעמיהען זיך איצט מיט אַלע מעגליכקייטען צו פּאָפּולאַריזירען אויסטראַליע און צו דערנעהנטערען אָם די קאָלאָניע צו זיך, דערצו דינט: די גרויסע פּראָפּאַגאַנדע פאַר עמיגראַציע קיין אויסטראַליע — אין ענגלאַנד זענען פאַראַן אַ ריהע אויסגעצייכענטע פאַרמער־שולען און קורסען פאַר קאַנדידאַטען, וואָס פערנעהמען זיך צו פאָהרען אין די קאָלאָניעס—אונאויפהערליכער אַפּעל צו די ענגלישע באַלעבאָסטעס, זיי זאָלען קויפען פּראָדוקטען בלויז פון אויסטראַליע. עס ווערען איינגעאָרדענט ראַדיאָ־קאָנצערטען לאָנדאָן — מעלבורן, און לעצטענס איז פערווירקליכט געוואָרען דער דרייסטסטער און גראַנדיעזסטער פּראָיעקט פון אַ לופט־קאָמוניקאַציע איבער דער גאַנצער אימפּעריע פון לאָנדאָן דורך אינדיע קיין אויסטראַליע.

דער ניגאַנטישער פליה פון הינקלער׳ן, פון דעם אַעראָדראָם אין קראָובאַן (נעבען לאָנדאָן) ביז צום פּאָרט דאַרווין (אויסטראַליע), וועלכער איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין 16 טעג, שלאָגט אַלע ביז־איצטיגע רעקאָרדען און אָוואַציע־טריאומפען! אין די ענגלישע פליהער־קרייזען שטעלט מען הינקלער׳ן אין איין ריהע מיט דעם ערשטען פליהער איבער׳ן אַטלאַנטישען אָקעאַן—לינדבערג׳ן. און ווירקליך — מ׳האָט געדאַרפט האָבען שטאָלערנע נערווען, דרייסטקייט און יוגענטליכען ענטוזיאַזם (הינקלער איז אַלט 34 יאָהר), כּדי צו וואַגען און אויספיהרען גליקליך אַ פליה־פּאַרטיע, וואָס איז פיר מאָל לענגער פאַר׳ן אַטלאַנטישען אָקעאַן: 12 טויזענד ענגלישע מייל.

הינקלער האָט געוואַגט און געהאַט ערפאָלג. דעם לעצטען עטאַפּ פון דער רייזע — פון באַטאַוויע ביז צום ערשטען אויסטראַלישען פּאָרט (פּאָרט דאַרווין) האָט הענקלער דורכגעמאַכט אין אונגעהויערער שווערע בעדינגונגען. אַ שעה נאָכ׳ן אַראָפּלאָזען זיך אויפ׳ן אויסטראַלישער ערד האָט הינקלער טעלעגראַפירט קיין לאָנדאָן:

„אויסטראַליע, ענדליך! כ׳בין אָנגעקומען אין פּאָרט דאַרווין, נאָך 5 שעה פליהען איבער׳ן אָפענעם ים. כ׳האָב הינטער זיך טויזענד מייל פון מאָמענט, ווען כ׳האָב פערלאָזטבּימאַ (אַנ׳אינזעל אין דער מאַלאַיִשע אינזעל־גרופּע). דאָס איז געווען דער געפעהרליכסטער עטאַפּ אין מיין גאַנצער רייזע. כ׳בין געפלויגען אין אַ הוראַגאַן־שטורעם, א׳ויפ׳ן ים. האָב איך נישט בעמערקט קיין איינציגע שיף. כ׳בין געווען אינגאַנצען איינזאַם. אַרום מיר האָט געבושעוועט דער שטורעם, דעם הימעל האָבען דורכגעשניטען בליצען און ס׳האָט גענאָסען ווי פון אַן עמער, אָבער מיין מאַשין האָט, נישט קוקענדיג אויף די טויזענדער דורכגעמאַכטע מיילען, געאַרבייט פּרעציז און האָט מיך נישט פערפיהרט אויף קיין רגע. אויפ׳ן פליה־פּלאַץ אין פּאָרט דאַרווין האָבען מיך בעגריסט טויזענדער מענשען. איך בין צופרידען פון דער דורכגעמאַכטער „אַרבייט“ און כ׳פיהל אַ דאַנקבאַרקייט פאַר מיין קליין אויסגעצייכענט מאַשינדעל“.

דער העלד פון דעם דאָזיגען פליה־רעקאָרד — הינקלער איז אַ בעקאַנטער און זעהר פּאָפּולערער אַוויאַטאָר און לאָנדאָן. ער איז אַ געבוירענער מעכאַניקער און פּילאָט. זיין פליה־קאַריערע האָט ער אָנגעהויבען, ווען ר׳איז אַלט געווען 18 יאָהר, אין אַ קליין שטעטעל אין אויסטראַליע. אַ פּאָר יאָהר פאַר׳ן קריג איז ער געקומען קיין לאָנדאָן, כּדי דאָ צו פערפולקאָמען זיינע טעכנישע שטודיען און זיך צו ווידמען דער פּראַקטישער אוויאַציע. נאָכ׳ן קריג האָט ער זיך פערנומען מיט פּריוואַט־אוויאַציע. אויף זיין בעריהמטען, לייכטען אַעראָפּלאַן „אַוו ראַ־אַוויען“ האָט ער פּאַראַיאָהרען געשלאָגען רעקאָרד, פליהענדיג אָהן אָפּשטעל פון לאָנדאָן קיין ריגא (1200 ענגל מייל) די גאַנצע רייזע האָט געדויערט עלף שעה.

מיט דער זעלבער מאַשין איז ער איצט געפלויגען קיין אויסטראַליע. הינקלער׳ס אַפּאַראַט איז זעהר אַ קליינער און לייכטער. ער קאָן אַריין אין אַ געוועהנליכען אויטאָ־גאַראַזש. אויף אַזעלכע אַעראָפּלאַנדלעך פליהען איצט אין ענגלאַנד פּריוואַטע בעזיצער פון לופט־טעקסים.

הינקלער האָט איצט מיטאַמאָל געשלאָגען 4 רעקאָרדען: 1. ערשטער פליה אָהן אָפּרוה פון לאָנדאָן קיין רוים, 2. די שנעלסטע רייזע פון ענגלאַנד קיין אינדיע, 3. דעם לענגסטען „סאָלאָ־פליה“ און 4. דעם לענגסטען פליה אין אַנ׳אַפּאַראַט פון טיפּ „לייכטער“.

דער טריאומפאַלער פליה פון הינקלער׳ן עפענט פאַר דער בריטישער אימפּעריע נייע, ווייטגעהענדע פערספּעקטיווען. עס דערנעהנטערט זיך גיך דער מאָמענט, ווען אויפ׳ן פלוג־פּלאַץ ביי לאָנדאָן וועט מען קאָנען קויפען אַ בילעט אויף אַ לופט־רייזע אַרום דער וועלט. אַזאַ רייזע וועט לויט דער מיינונג פון עקספּערטען, קענען רעאַליזירט ווערען אין צוויי יאָהר אַרום און וועט אויסזעהן אַזוי: פון לאָנדאָן אינדערפריה — קיין בערלין. אינאָווענד קיין קעניגסבערג פון דאַנען קיין מאָסקווע, און פון מאָסקווע אין אַ לופט־עקספּרעס קיין פּעקין. פון פּעקין — קיין טאָקיאָ, וואו דער פּאַסאַזשיר וועט זיך איבערזעצען אין אַ גיגאַנטישען לופט־שיף. אין משך פון 90 שעה וועט די שיף דורכפליהען דעם פּאַציפישען אָקעאַן און זיך אַראָפּלאָזען אין סאַן־פראַנציסקאָ. פון דאַנען—אַנ׳עקספּרעס־אַעראָפּלאַן קיין ניו־יאָרק, וואו עס הויבט זיך אָן דער לעצטער עטאַפּ פון דער רייזע: אין 60 שעה אין אַ לוקסוס־אַעראָפּלאַן איבער׳ן אַטלאַנטיק צוריק קיין לאָנדאָן. די גאַנצע רייזע אַרום דער וועלט וועט דויערען ווייניגער ווי 17 מעת לעת.

די חלומות און פאַנטאַזיעס פון זשול ווערן׳ען ווערען רעאַליזירט. די טעכניק טריאומפירט, און ענגלאַנד טרעט שוין צו צו עקספּלואַטירען די לופט־קאָמוניקאַציע איבער דער לענג פון דער גאַנצער בריטישער אימפּעריע: פון לאָנדאָן — דורך אינדיע — קיין אויסטראַליע.

ל. ש—פ.

די ערצטליכע לאַבאָראַטאָריע
פון ד״ר מעד.
ST. HURWICZ
(אַנאַליזען פון אורין, בלוט, קאָל א. אַז. וו. אונטערזוכונגען פון געשווירען, ראַק, אויסשיילונגען א. אַז. וו.)
איז איבערגעטראָגען געוואָרען אויף
WSCHODNIA 76
(רוג נאַרוטאָוויטש־גאַס) טעל. 53-30.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען־ און האַרץ־קראַנקהייטען, באַשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
ספּעציאַל־אַרצט פאַר מאָגען־, דאַרם־ לעבער־ און אינערליכע קראַנקהייטען
Gdańska 44 (דלוגאַ)
טעלעפאָן 24-44
נעהמט אָ׳ פון 10 ביז 12 מיטאָג און פון ביז 8.30 אָווענד; זונטאָג פון 10—1 מיטאָג

Dr. med. ST. HEINRICH
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־ און אינערע קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון־בעשטראַהלונגען (קוואַרץ־לאַמפּן). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג

Dr med. J. BETTE
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 6. טעל. 44-95
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—6.

אין הויף פון לעצטען צאַר

טאָג־בוך פון דער הויפדאַמע אַננאַ ווירובאָוואַ.

יודיש—ל. בראַנט.

(25

.5 .13

דער זקן דערצעהלט:

— נעכטען האָבען מיך סאַזאָנאָוו און דער פּראָפעסאָר געפיהרט צו וויטע׳ן. און וואָס וויל אָט דער חכם פון מיר האָבען? ער קוקט — גלייך ווי ער וואָלט פון מיר קוויטען געצייכענט. און דאָ איז דאָך נישט אַנדערש, נאָר ער ברויך עפּעס! ער האָט אויך וועגען די סטעפּעס ביים קאַספּישען ים גערעדט. „וועגען די דאָזיגע סטעפּעס, זאָגט ער, האָבען מיר מיט דעם דאָקטאָר באַדמאַיעוו [1] גערעדט מיט דעם פאָטער, מיט דעם פערשטאָרבענעם צאַר אַלעקסאַנדער.“ גיט נאָר אַ קוק, ווי די סטעפּעס האָבען זיך אויף זיי אָנגעזעצט! מ׳זאָל זיי האָרכען, וועט דאָס גאַנצע לאַנד רייך ווערען.

און מיר דאַכט זיך: דער מוזשיק וועט קריגען נייע דאגות, די ערשאַפטען — פערדינסטען... און וויטע? אינ׳ם גראַף ברענט דער צאָרן, מיך האָסט ער און פּאַפּאַ זשאַלעוועט ער אויך נישט! און דרעהט נאָר אַזוי מיט דעם ווײדעל: „מיר און מיר!.. רוסלאַנד און רוסלאַנד!“ און וואָסער וואָרט ער זאָגט נישט — איז עס אַ חכמה! אַ ביטערע הונד! און די באַנק איז, ווייזט אויס, איהם אויך געבליבען שטעקען אין די ציינער!

דער זקן האָט געזאָגט:

— וועגען אַלצדינג דאַרף מען זיך דורכשמועסען מיט פּאַפּאַ־בירושקען (אַנדראָניקאָוו). זאָל ער אַדורכטראַכטען, וואָס און ווי אַזוי. פאַר פּאַפּאַ איז נישט קיין גרויסע זאַך אַריינצופּאַלען. און מ׳דאַרף האָבען, אַז אַלץ זאָל זיין מיט קאָפּ און זאָל ברענגען נוצען.

.5 .18

ווען דער זקן האָט געבראַכט איליאַדאָר׳ן אין מאַרמאָר־פּאַלאַץ, האָט זיך מיר שטאַרק געגלוסט איהם צו זאָגען:

— געה אַוועק פונ׳ם דאָזיגען מנובל!

און ווען דער זקן האָט מיך צוגעלאַשטשעט, זעהענדיג מיין עגמת נפש, האָט יענער געקוקט אויף מיר מיט אַזעלכע געמיינע אויגען. ער פערשטעהט נישט אַזאַ איינפאַכע זאַך, אַז דער זקן איז פאַר מיר נישט קיין מאַנספּערשוין און איך פאַר איהם — בין נישט קיין פרויענצימער.

.6 .17

די טעג האָב איך גענומען שרייבען וועגען זינאַטי. וועגען דעם, ווי זי איז געווען אַזוי צורודערט צוליב׳ן ראָמאַן פון מאַמאַ מיט אָרלאָוו׳ן מיט פיל יאָהר צוריק.

און איצט נאָכאַמאָל, צוליב׳ן זקן. זינאַטי האָט איהם נישט ליב. נאָר זי האָט מורא אין דעם זיך מודה צו זיין. נעכטען האָט זי דערהאַלטען עפּעס ידיעות וועגען דעם, אַז מ׳זאָל ביי דער צאָרנדיגער האָבען גערעדט, אַז דער זקן האָט אַריינגענומען אין זיינע הענד נישט נאָר מאַמאַ, נאָר אויך פּאַפּאַ. די צאָרנדיגע האָט דערביי געזאָגט:

— די דאָזיגע פרוי (מאַמאַ) שלעפּט אַרום די קרוין איבער דער בלאָטע!

און האָט צוגעגעבען:

— איך האָב מורא, אַז זי וועט זיין פאַטאַל פאַר דער דינאַסטיע.

זינאַטי האָט געזאָגט:

— איך האָב נישט ליב די צאָרנדיגע. זי איז אַ שונא פון מאַמאַ, ד. ה. זי איז אויך מיין שונא. אָבער זי איז זעהר קלוג און האָט אָפענע אויגען. און אָט, מיין איך, אַז מאַמאַ איז די לעצטע רוסישע צאַריצע. מ׳קאָן נישט רעגירען מיט אַזאַ גרויס לאַנד, אָנשפּאַרענדיג זיך אויפ׳ן פערשטאַנד פון אַ ווילדען מוזשיק!

זינאַטי האָט מיר פערטרויט:

— איך האָב צוגעטראַכט איין זאַך. אויב דאָס וועט נישט אָפּווענדען מאַמאַ פון דאָזיגען טייוועל...

איך ווייס נישט, אויף וואָס עס וועט זיך אָנשליסען אָט די משוגע׳נע. אָבער מ׳דאַרף זיין אויף וואַך.

זינאַטי האָט זיך דערנאָך צוריקגעכאַפּט:

— איך האָב דיך געוואָרענט, אַניאַ, און דו האָסט, פּונקט ווי מאַמאַ, זיך פערפּלאָנטערט אין זיין נעץ..פליגען, אומגליקליכע פליגען! אָט די שפּין וועט אייך אַרומזויגען!

נעכטען האָב איך גערעדט מיט שוראַ׳ן וועגען זינאַטי, ווי זי זאָגט, פערזיכערט איהר מאַן, אַז מ׳האַלט זינאַטי פאַר אַ נאָהענטער קרובה פון מאַמאַ. זי איז אַנ׳אומגעזעצליכע טאָכטער פון עפּיס אַנ׳איטאַליענער און פון דער דאַרמשטאַדטער פּרינצעסין אַליסע [2] אַזוי רעדט מען. זי איז פּערדרעכענט פאַר אַ צעגליגג פון דער הערצאָגין אַליסע. דאָס איז אָפיציעל.

יעדענפאַלס, אפשר איז דאָס אַ ריינער צופאַל, נאָר זינאַטי איז זעהר ענליך צו מאַמאַ. דער זעלבער שטאָלצער גאַנג. דיזעלבע פינסטערע אויגען און דיזעלבע מאַיעסטעטישע שעהנקייט און די בעוועגונגען. אפשר איז דאָס צופעליג...

.7.5

אַ שרעק, אַ שרעק! דאָס איז שרעקליך! נאָר די משוגענע זינאַטי האָט געקאָנט צוטראַכטען עפּיס אַזעלכעס. אויב מאַמאַ איז נישט משוגע געוואָרען און נישט געשטאָרבען פון אַ האַרץ־שלאַג, האָבען איהר געראַטעוועט נאָר די תפילות פון דעם זקן.

און וואָס דאָ איז צום מערקווירדיגסטען - דאָס האָט געטון זינאַטי, דיזעלבע זינאַטי, וועלכע איז גרייט אַוועקצוגעבען די נשמה פאַר מאַמאַ. זי איז איהר אויפריכטיג איבערגעגעבען. און דערווייל האָט דער ערגסטער שונא נישט געקאָנט אויסטראַכטען עפּיס ערגערס.

דאָס איז געשעהן אַזוי:

(פאָרזעצונג קומט).

[1] פּיאָטר (זשאַמסאַראַן) אַלעקסאַנדראָוויטש באַדמאַיעוו (גערופען האָט מען איהם „גוילושקאַ“, „סאַאַראַ“, „קלאַפּ“) ווירקליכער שטאַטס־ראַט, טיבעטאַנער דאָקטאָר, געבוירען אין מזרח־סיביר. געענדיגט אורקוטסקער גימנאַזיע, געלערנט אין פּעטערבורג אוניווערזיטעט. האָט אָנגענומען דעם פּראַוואָסלאַוונעם גלויבען, דערביי איז זיין סויף־פאָטער געווען אַלעקסאַנדער 3, דעמאָלט נאָך טראָנפאָלגער. האָט פּראַקטיצירט אַלס דאָקטאָר אין פּעטערבורג און געהיילט הויפּטזעכליך מיט גראָזען, וועלכע ער האָט געבראַכט פון אַזיע. געווען לעקטאָר פון דער מאָנגאָלישער שפּראַך אויף דער פּעטערבורגער אוניווערזיטעט. האָט זיך בעשעפטיגט מיט גרויסע האַנדעלס אַפּערעס, מעהרסטענטיילס מיט באַהן־קאָנצעסיעס. איינער פון די אינספּיראַטאָרען פון ניקאָלאַי 2. אַוואַנטורעס אויפ׳ן ווייטען מזרח. וויטע האָט וועגען איהם געשריבען: „אָהן ספק זעהר אַ קליגער מענש; בנוגע זיין היילונג בעזיצט ער אַ גרויסע דאָזע שאַרלאַטאַנעריע. זיין היילען איז תמיד פערבונדען מיט פערשידענע אינטריגעס און מיט פּאָליטיק.

[2] גרויסהערצאָגין אַליסע (מאַד־מאַרי) פון העסען, מוטער פון אַלעקסאַנדראַ פיאָדראָוונאַ, צווייטע טאָכטער פון דער ענגלישער קעניגין וויקטאָריאַ; אַזוי אַז זינאַטי איז וואַהרשיינליך געווען דער צאַריצעס אַ שוועסטער פון איין מוטער.

לאָדז,
2-טען מערץ 1928

נייער פאָלקסבלאַט

ראָדז,
2-טען מערץ 1928

די לייבאָר-פּאַרטיי אין ענגלאַנד

איהר ענטשטעהונג און הייניגע השפּעה

א בריף פון לאָנדאָן

אין דעם רייכסטען און גרעסטען אינדוסטריע-לאַנד פון דער גאַנצער וועלט, אין ענגלאַנד, איז אַ פּאָליטיש-סאָציאַליסטישע פּאַרטיי ערשט געבילדעט געוואָרען, בשעת אין אַלע אַנדערע לענדער, אַ סך אָרעמערע און שוואַכערע איז דער סאָציאַליזם שוין געוועזען אַ רעוואָלוציאָנער-פּאָליטישער כח, מיט וועלכען די מלוכות האָבען זיך געמוזט רעכענען מיט יעדען טריט. אין יאָהר 1874 זענען צום ערשטען מאָל אויסגעקליבען געוואָרען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט צוויי אַרבייטער. זייער פּראָגראַם איז געוועזען אַ ריין ליבעראַלע און זיי האָבען אויך אין פּאַרלאַמענט צוזאַמען מיט די ליבעראַלען געאַרבייט און געשטימט. ערשט אין יאָהר 1909, בעת די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט שוין פאַרנומען אין רייכסטאַג דעם צווייט גרעסטען אָרט, האָט זיך אין ענגלאַנד געבילדעט די אַרבייטער-פּאַרטיי אַלס אַ זעלבסטשטענדיגער פּאָליטיש-פּאַרטייאישער אָרגאַניזם.

ריזיג און מיט אַ שווינדלדיגער גיכקייט האָט זיך די אַרבייטער-פּאַרטיי ענטוויקעלט הן אין כמות הן אין איכות. פון צוויי פּאַרלאַמענט-פאָרשטעהער איז זי גיך אַרויפגעקומען אויף דרייסיג פון דרייסיג אויף לערך 70 פון 70 אויף 190 און איצט האָט זי נאָך איהר מפּלה ביי די לעצטע וואַהלען איבער 150 דעפּוטאַטען אין פּאַרלאַמענט.

ביז צום יאָהר 1892 האָבען די אַרבייטער געקעמפּט פּאָליטיש צוזאַמען מיט די ליבעראַלען. זיי זענען געוועזען דורכגענומען פון דער אינדיווידואַליסטישער תורה און האָבען אין ליבעראַלען לאַגער דורכגעפיהרט די עקאָנאָמישע פאַרבעסערונגען פון דעם אַרבייטער-מצב. בפרט האָבען זיי אויסגעבויט דעם מלוכה'ש-געזעצליכען אַרבייטער-שוץ.

אַ בעזונדערע ראָל האָט געשפּילט די קאָאָפּעראַטיוו-בעוועגונג. ראָבערט אָווען האָט געגרינדעט קאָאָפּעראַטיווען מיט דעם תכלית אַוועקצולייגען דעם יסוד פאַר דער סאָציאַליסטישער מדינה פון דער צוקונפט. אין יאָהר 1844 האָט ראשדאַל געפּרובט ווייטער אויסבויען דעם קאָאָפּעראַטיוו-געדאַנק אין דער כוונה פון אָווען. דאָס איז אָבער נישט געלונגען און מען האָט זיך סוף כל סוף בעגרעניצט מיט דעם פאַרלאַנג, אַז דער ריוח פון אונטערנעהמער זאָל ווערען געזעצליך בעשטימט. און נישט אינגאַנצען אָפּגעשאַפט. „די סאָציאַלע קאָאָפּעראַציעס" האָבען אַרומגענומען אַן אָרגאַניזאַציע פון 3 אַ האַלבען מיליאָן מיטגלידער. זיי האָבען זיך אָבער אין פּאָליטיק נישט אַריינגעמישט. זיי האָבען געהאַט אויסשליסליך געווערבשאַפטליכע און קאָאָפּעראַטיווע צילען.

אין יאָהר 1889 איז פאָרגעקומען דער געוואַלדיגער שטרייק פון די שוואַרץ-אַרבייטער, ד. ה. פון די, וועלכע האָבען נישט קיין שום פּראָפעסיע און שטייען אויף דער נידעריגסטער עקאָנאָמישער מדרגה פון לעבען. מיט דעם מאָמענט הויבט זיך אָן די פּאָליטישע אַרבייטער-בעוועגונג. פון דעם שיכט האָט זיך געבילדעט אין יאָהר 1893 די ראַדיקאַלע אונאָפּהענגיגע אַרבייטער-פּאַרטיי, וועלכע איז שוין צוגעגאַנגען צום סאָציאַליסטישען געדאַנק לויט דעם מוסטער פון די דייטשע און אַנדערע אַרבייטער-פּאַרטייען. זיי האָבען זיך געשטעלט אויפ'ן באָדען פון מאַרקסיזם און אַנטי-מיליטאַריזם. זייער ערשטער פיהרער איז געוועזען קער האַרדי. נאָך איהם איז אַרויף אויפ'ן פּלאַן ענדערסאָן און ראַמזיי מאַקדאָנאַלד. דער לעצטער איז איינער פון די גרעסטע ענגלישע פּאָליטיקער. ער האָט אַ ברייטע טעאָרעטישע בילדונג און איז אין דער צייט פון דער וועלט-מלחמה מוטיג און מיט דער גרעסטער געפאַהר פאַר זיין אייגענעם לעבען אויפגעטרעטען פאַר'ן פּאַציפיזם. צוזאַמען מיט דער אונאָפּהענגיגער אַרבייטער-פּאַרטיי און אונטער דער השפּעה פון די דייטשע סאָציאַליסטישע עמיגראַנטען, איז אויך ענטשטאַנען די סאָציאַל-דעמאָקראַטישע פעדעראַציע.

דער דריטער פּאָליטישער כח איז געוועזען די פאַביער-געזעלשאַפט. נאָך דעם נאָמען פון פאַביוס קונקטאַטאָר, וועלכער איז געוועזען דער סימבאָל פון אַ לאַנגזאַמער שטענדיגער ענטוויקלונג אויף דעם יסוד פון דעם רעאַלען לעבען. זיי האָבען פאַרלאַנגט, אַז די ערד זאָל געהערען צו דער מלוכה אַזוי ווי די קויהלענשאַכטען, די אייזענבאַהנען און אַז. וו. די פאַביער האָבען אונטערשטיצט אַלע פאָדערונגען פון די געווערקשאַפטען, האָבען פאַרלאַנגט סאַניטאַרע פאַבריק- און דירה-בעדינגונגען, שידס-געריכטען און אַ שטאַרקע בעגרענעצונג פון דעם ריוח פון דעם אונטערנעהמער. דאָס איז אַ בירגערליכע אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט געבויט אַ בריק פון דעם ליבעראַליזם צו דער אַרבייטערשאַפט. זייערע פאָרשטעהער זענען סידניי וועב און בערנאַרד שאָו. אין יאָהר 1900 פאַראייניגען זיך די אַלע אָרגאַניזאַציעס אין דעם אַרבייטער-קאָמיטעט און זייט 1906 אין 1909 אין דער אַרבייטער-פּאַרטיי. די אונאָפּהענגיגע אַרבייטער-פּאַרטיי איז נישט קיין זעלבסטשטענדיגע פּאָליטישע פיגור, נאָר דער לינקער פליגעל פון דער דאָזיגער אַרבייטער-פּאַרטיי. די אַרבייטער-פּאַרטיי קריגט די מיטלען פאַר איהר עקזיסטענץ אין עיקר פון די טרעדיוניאָנס. אין יאָהר 1915 זענען צום ערשטען מאָל מיטגלידער פון אַרבייטער אַריינגעטראָטען אין דער רעגירונג.

דער קריג האָט אַרויפגעבראַכט די אַרבייטערשאַפט אויף די העכסטע שטופע פון דער מאַכט. ער האָט זיי געגעבען אַרבייטס-מיניסטער, דעם אַלגעמיינעם וואַהל-רעכט, אַ העכערען לוין, דער מינימאַל-לוין איז אויך געוואָרען פאַרברייטערט אויף די לאַנד-אַרבייטער און האָט אַרויסגערופען אין לעבען אויך די לאַנדווירטשאַפטליכע געווערקשאַפטען. אַ טייל פון דער אַרבייטערשאַפט האָט שטאַרקע סימפּאַטיעס מיט דעם באָלשעוויזם. די „בריטישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי" האָט זיך אין יאָהר 1919 פאַראייניגט מיט'ן דריטען אינטערנאַציאָנאַל און עקזיסטירט אין ענגלאַנד צוזאַמען מיט דער סאָציאַליסטישער אַרבייטער-פּאַרטיי אין שאָטלאַנד אַלס קאָמוניסטישע פּאַרטיי. די אונאָפּהענגיגע אַרבייטער-פּאַרטיי אָבער האָט אַלעמאָל געהערט צו דעם צווייטען אינטערנאַציאָנאַל, וועלכער האָט זיך נאָך שפּעטער אין האַמבורג פאַראייניגט מיט'ן ווינער אינטערנאַציאָנאַל. די אַרבייטער-פּאַרטיי נעהמט אַרום אַחוץ דעם מיליאָנען שטאַרקען פּראָלעטאַריאַט, אויך אַ סך פון די פאָלקס-שולען און אַקאַדעמיקער.

די אַרבייטער-פּאַרטיי האָט אַריינגעבראַכט אַ רעוואָלוציע אין דעם פּאַרלאַמענטס-קאָנסטילאַציע. אין יאָהר 1923 זענען שוין די וואַהלען אויסגעפאַלען אַזוי, אַז קיין איינציגע פּאַרטיי האָט נישט געהאַט די מערהייט. די ליבעראַלען האָבען דעמאָלט אונטערשטיצט די אַרבייטער-פּאַרטיי און צום ערשטען מאָל האָט ענגלאַנד בעקומען אַ סאָציאַליסטישע רעגירונג אונטער'ן פאָרזיץ פון מאַקדאָנאַלד.

מאַקדאָנאַלד האָט נישט געפיהרט קיין רעוואָלוציאָנערע פּאָליטיק. ער האָט ווייטער געפיהרט די אידעע פון פעלקער-בונד און האָט אין עיקר זיך אָנגעשטרענגט מיט'ן גאַנצען כח פון זיין דיפּלאָמאַטישען טאַלאַנט אויף אַ פרידליכען וועג צו רעווידירען דעם ווערסאַלער אָפּמאַך. אין דער קאָלאָניאַל-פּאָליטיק איז ער נישט געגאַנגען אויף קיין גרויסע פשרות. ער האָט די זעלבסטשטענדיגקייט פון די דאָמיניעס פאַרשטאַרקט. אָבער ער האָט דורך דער תורה פון הומאַניזם זיי נישט ווייניגער עקספּלואַטירט פאַר דעם מוטערלאַנד, ווי די רעגירונגען פאַר איהם. אַזוי ווי די אַרבייטער-פּאַרטיי האָט אַליין נישט געהאַט קיין מערהייט, נאָר איז געוועזען אָפּהענגיג פון דעם ליבעראַליזם, האָט זיך זיין רעגירונג נישט געקענט האַלטען מעהר ווי 9 חדשים. צוליב אַ קאָנפליקט, וועלכער האָט פאַר זיך נישט געהאַט קיין גרויסען בעדייט האָט מאַקדאָנאַלד פונאַנדערגעלאָזען דעם פּאַרלאַמענט און פּראָקלאַמירט נייע וואַהלען.

אין דער צייט פון דער רעגירונג מאַקדאָנאַלד האָט זיך די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי, אַלס אָפּאָזיציע-פּאַרטיי פאַרהאַלטען צו איהר לאָיאַל אין די זעלביגע גרענעצען, ווי די ליבעראַלען פלעגען שטיין צו די קאָנסערוואַטיווען און אומגעקעהרט. נישט די קאָנסערוואַטיווען און נישט די ליבעראַלען האָבען געזעהן וועלכע נישט איז סכנה אין דער סאָציאַליסטישער רעגירונג. מען האָט אין ענגלאַנד גוט פאַרשטאַנען, אַז די אַרבייטער-פּאַרטיי איז נישט וועניגער פּאַטריאָטיש ווי די בירגערליכע פּאַרטייען. איהר וועג, איהר מעטאָד, איהר יסוד און תכלית, זענען אמת, לגמרי אַנדערע. די אַרבייטער-פּאַרטיי האָט אָבער אַ רעכט אויף איהר פּאָליטיק. דער ענגלישער פרייהייטס-גייסט וואָלט רעוואָלטירען קעגען יעדען פּרוב די אַרבייטער-רעגירונגס צו פאַרמסר'ען אַלס אַנטי-פּאַטריאָטיש.

פאַר דעם ניכטערנעם און פּאַרלאַמענטאַרישען כאַראַקטער פון דער אַרבייטער-פּאַרטיי איז אַ בולטער בעווייז דער אופן, ווי די סאָציאַליסטען האָבען געוואָלט נאָך אין דער צייט ווען באַלדווין האָט געהאַט די מאַכט און זיי זענען נאָך געוועזען שוואַך איינפיהרען אין ענגלאַנד דעם סאָציאַליזם. סנאָודען, דער שפּעטערדיגער פינאַנץ-מיניסטער האָט אַריינגעבראַכט אין פּאַרלאַמענט אַ רעזאָלוציע: דער פּאַרלאַמענט בעשליסט, אַז די פּראָדוקציע-מכשירים קענען נישט זיין קיין פּריוואַט-אייגענטום. סנאָודען האָט די רעזאָלוציע בעגרינדעט און מאָנד איז אין נאָמען פון אַלע פּאַרטייען אַרויסגעטראָטען געגען איהר. מען האָט די רעזאָלוציע אָפּגעוואָרפען און מען איז געבליבען ביים קאַפּיטאַליזם.

מ'וועט אין ענגלאַנד נאָך לאַנג ביי איהם בלייבען.

משה גורין.

צער בעלי החיים

א פאר ווערטער צו דעם טומעל וועגען דער יודישער שחיטה

עס וואָלט נישט געווען צו פאַרדענקען דעם ברייטען עולם צייטונגס-לעזער, וועלכע לייענען אַזוי אָפט, אַז דאָ און דאָרט וויל מען אסר'ן די יודישע שחיטה, ווען עס וואָלט זיך זיי אַפילו אַריינגעגנב'עט אַ שטיקעלע ספק: אפשר איז טאַקע דאָ אין דעם ענין אַזוינס, וואָס עס וואָלט נויטיג געווען צו קאָנטראָלירען? עפּיס ווערט דאָך וועגען דעם צופיל גערעדט.

וועגען וואָס האַנדעלט זיך דאָ בכלל? צי נעמט מען זיך דאָ אָן פאַר די מענשען, אָדער פאַר די — אָקסען?..

אויב מ'מיינט דאָס דוקא אונז מ'וויל דאָס אונז מזכה זיין מיט אַ כשר שטיקעלע פלייש, איז אַ שאָד די טרחה. דאַכט זיך, אַז מיר האָבען גענוג אייגענע, וואָס גיבען אויף דעם גוט אַכטונג, און אויב מ'מיינט דאָס די בהמות, גאָר פשוט פון צער-בעלי-חיים וועגען, וואָלט איך זיי געזאָגט „קשוט לעצמך ואחר כך קשוט לאחרים" פריהער שטראָף זיך אַליין אויס דערנאָך וועסטו יענעם שטראָפען. איידער דו נעהמסט זיך פאַר דער יודישער שחיטה מאַך פריהער אויפמערקזאַם די פּויערים, וואָס שטעכען חזירים מיט דער גרעסטער אכזריות, און האַלטען פאַר אַ גרויס פאַרגעניגען צו שיסען אומשולדיגע טויבען.

ביי דער געלעגענהייט וואָלט ווערט געווען צו געבען אַ לויב די וועגעטעריאַנער, וואָס האַלטען פון דער שיטה בכלל נישט צו עסען קיין דבר מן החי און זאָגען, אַז קוים איז דאָס אַ לעבעדיג בעשעפעניש אויף דער וועלט האָבען מיר (אויך נישט מעהר ווי לעבעדיגע בעשעפענישען) קיין רעכט עס אויפצועסען, און במילא וואָלט אויך די שחיטה-פראַגע נישט געווען. נאָר דאָס מוז מען איבערלאָזען פאַר פילאָזאָפען זאָלען זיי זיך אין דעם ענין חקר'ענען.

ס'איז אונז אָנגעזאָגט געוואָרען מיט אַ לאו פון דער תורה, אַז מיר טאָרען נישט עסען קיין נבלה וטרפה און כדי אויסגעהיט צו ווערען נישט צו עסען קיין טרפה, זענען שוין אָנגעדרוקט ביי אונז הונדערטער ספרים מיט פירושים און מפרשים איינער טיפזיניגער פאַר'ן צווייטען, און אין יעדער עפּאָכע וואַקסען אויס גרויסע מענשען מפלגי הדור, וואָס פאַרטיפען זיך איבער דער פראַגע, יעדער זוכט געוויסע אויסבעסערונגען אין דעם ענין, כדי עס זאָל בעזייטיגט ווערען דער מינדעסטער חשש פון עסען טרפה.

ווי ווייט דאָס עסען טרפה איז ביי אונז פאַרהאַסט, איז ווערט צו דערמאָנען, אַז ס'איז אונז אָנגעזאָגט געוואָרען אַז מ'טאָר אַפילו קיין קריסט נישט פאַרקויפען טריפה ביז מ'זאָל איהם פריהער נישט מודיע זיין (חולין צ"ד).

און אַזוי ווי די עצם פראַגע איז זעהר אַ קאָמפּליצירטע ווייל דאָס כשר פלייש, וואָס מיר מעגען יאָ עסען, מוז זיין בתכלית הכשרות, ראשית, מוז דאָס פלייש זיין פון אַ געזונדער בהמה, וואָס ווען מ'וואָלט איהר אַפילו נישט געשאָכטען, וואָלט זי אויך נישט דורך אַ וועלכע עס איז קראַנקהייט געקאָנט ווערען אַ נבלה, ושנית, מוז די שחיטה זיין אויף אַזאַ אופן דורכגעפיהרט, אַז די בהמה ביים שעכטען זאָל קיין שום צער נישט שפירען, זי דאַרף געשאָכטען ווערען מיט אַ חלף אָהן קיין שום פּגימה'לע, און דערפאַר הייסט ביי אונז אַ שוחט שו"ב די ראשי תיבות פון שוחט ובודק, ד. ה. פריהער דאַרף ער שעכטען די בהמה און דערנאָך דאַרף ער בודק זיין אין דער אינגעווייט, צי האָט זי נישט געהאַט אַ וואָס'ער עס איז פעהלער, פון וועלכען זי וואָלט געקאָנט פגר'ן און זי וואָלט ממילא געוואָרען אַ נבלה, דער דאָזיגער שו"ב מוז האָבען קבלה פון אַ רב, אַז ער קאָן גוט די שחיטה און אַז ער איז ראוי צו זיין שוחט, אַז מ'קאָן זיך אויף זיין עהרליכקייט פאַרלאָזען, אַז ער וועט אַלץ טון כדין וכדת. און וועט חלילה וחס נישט מאכל טריפה זיין. עס איז נאָך ווערט צו בעמערקען, אַז אַפילו אין אַ געשאָכטענעם עוף, ווען די באַלעבאָסטע האָט געפינען אין מעגעלע אַזאַ געגענשטאַנד וואָס וואָלט עלול געווען פאַר דעם עוף נישט צו לעבען, ווערט עס שוין פאַררעכענט פאַר טריפה, און ואחרי ככלות הכל, אַז מ'האָט שוין אין שטוב דאָס כשר שטיקעל פלייש, וואָס איז געשאָכטען און בודק געוואָרען מיט אַלע הדורים דאַרף מען עס פון דאָסניי „כשרן" דורך זאַלצען, עס זאָל אויסציהען דאָס בלוט. —

ס'איז נאָך כדאי צו בעמערקען, אַז אַחוץ אַלע דינים, וואָס זענען געשאַפען, כדי דורכצופיהרען, אַז ביי דער שחיטה זאָל די בהמה קיין צער נישט האָבען, זענען אויך דאָ תקנות ווי אַזוי אומצוּוואַרפען די בהמה פאַר דער שחיטה, אַז זי זאָל גאָרנישט שפירען, אַז מ'געהט איהר שעכטען, וועגען דעם ווי אַזוי אומצוּוואַרפען די בהמה האָבען זיך פאַרטיפט שפּעטער געלעהרטע און האָבען אַריינגעבראַכט פיל אויסבעסערונגען (זעה די ווערק פון ד"ר דעמבאָ)

זיי, די געגנער פון דער יודישער שחיטה האַלטען אויך דערפון, אַז די בהמה דאַרף נישט שפירען, ווען מ'שעכט איהר און האָבען אויסגעפונען אַ מיטעל, אַז פאַר'ן שעכטען די בהמה דערלאַנגט מען איהר מיט אַ האַמער אַזאַ קלאַפּ צווישען די הערנער, אַז מ'פאַרטויבט איהר און דערנאָך שפירט זי שוין במילא נישט ווי מ'טויט איהר. פאַר מיר איז עס דאָס זעלביגע, ווי איינער וואָלט אויסגעפונען, אַז די בעסטע רפואה צו ציין-ווייטאָג איז — אַ פּאָר ענגע שיך...

יאָ איך וואָלט באמת געוואָלט אַמאָל האָבען די געלעגענהייט זיך דורכצושמועסען מיט איינעם פון אונזערע חסאים-זוכער און זאָל ער מיר זאָגען ווי אַזוי ווערט ביי זיי די בהמה געטויטעט און ווי אַזוי ווערט עס ביי אונז געמאַכט, ווי אַזוי שעכטען מיר אַן עוף און ווי אַזוי דרעהען זיי אַרונטער דאָס קאָפּעל...

א. שלעזינגער.

Dr. H. Wolkowyski
זאַכאָדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19)
טעלעפאָן 37-70
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוואַכע, בעהאַנדלונג פון קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4—8 אָווענד,

Dr. med.
H. GUTSZTADT
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושער- און פרויען - קראַנקהייטען.
Zachodnia 62 צעגעלניאַנאַ 23
טעלעפאָן 29-52
נעהמט אָן פון 4—7 אָווענד. אין לעמטשיצע
„סאַנאַטאַס" צעגעלניאַנאַ 29 פון 6—8 אָווענד.

דער אויפשטאנד פון די פוילישע פויערים אין יאהר 1846

פון **יוסף מארגאשעס**

אין יאָהר 1846 האָבען די פּוילישע פּריצים געהאַט בעשלאָסען צו מאַכען אַן'אַלגעמיינעם אויפשטאַנד, וועלכער זאָל אויסברעכען אין איין און דערזעלבער צייט אין פּרייסען און אין גאַליציען. צום בעפעהלהאַבער אין פּרייסען איז בעשטימט געוואָרען דער שלאַכציץ מיראָסלאַווסקי און אַלס דער אָנפיהרער אין גאַליציען, דער זעהר רייכער גראַף רעי, וועלכער האָט געהאַט אַ סך גיטער אין פּשעצלאַוו (אַ שטעדטעל נישט ווייט פון דעמביק, נעבען טאַרנע), אין מערב-גאַליציען.

דער טאָג, אין וועלכען עס האָט געזאָלט אויסברעכען דער אַלגעמיינער אויפשטאַנד, איז—זעלבסטפערשטענדליך אין געהיים,—בעשלאָסען געוואָרען אויף דעם צוויי און צוואַנציגסטען פעברואַר.

אַלע פּריצים, וועלכע האָבען אָנטייל־גענומען אין דער דאָזיגער פערשווערונג, האָבען זעהר גוט געוואוסט וועגען דעם דאָזיגען בעשטימטען טאָג. און זיי האָבען שוין זעהר גוט פערשטאַנען ווי אַזוי דעם סוד אויסצונוצען.

יעדער פּריץ, וועלכער האָט נאָר געמאַכט געשעפטען מיט יודען, האָט זיך ביי זיינע „מאָשקעס" אָנגעבאָרגט געלד, וויפיל ער האָט נאָר געקענט קריגען און זיי געגעבען וועקסלען, אָדער שולד־פערשרייבונגען, אויף דעם צוויי און צוואַנציגסטען פעברואַר, דעם טאָג, אין וועלכען די רעוואָלוציע האָט געזאָלט אויסברעכען אין ביידע לענדער. די פּוילישע פּריצים זענען ביי זיך געווען אַזוי זיכער מיט זייער איצטיגען זיג, אַז זיי האָבען שוין געגלויבט, דאָס אַ טאָג נאָך דעם צוויי און צוואַנציגסטען פעברואַר, וועט די ממשלה שוין זיין אין זייערע הענד און דאַמאָלס וועלען זיי צו די יודען גאָר נישט דאַרפען בעצאָהלען פאַר די וועקסלען און די אַנדערע חובות.

די פּריצים זענען ביי זיך געווען זיכער, אַז אין וויען האָט מען גאָר קיין אַהנונג נישט וועגען זייערע פאַרבערייטונגען און אַז זיי וועלען דאָס גאַנצע לאַנד איינגעהמען גאָר אָהן שום בלוט־פערגיסעניש.

וויען איז אָבער אויך נישט געשלאָפען און די מיניסטאָרען זענען אויך געווען אַזוי זיכער אין זייערע ערפאָלגען, אַז זיי האָבען גאָר קיין שום פּריש מיליטער נישט אַריינגעשיקט קיין גאַליציען און דאָס ביסעל סאָלדאַטען, וועלכע האָבען זיך געפונען אין לאַנד, זענען גאָר אַוועקגעשיקט געוואָרען נישט ווייט פון דער רוסישער גרעניץ, ווייל מען האָט געדענקט, אַז די פּריצים וואָס וואוינען אין „קאָנגרעס-פּוילען", אונטער רוסלאַנד, וועלען פּרובען זיך אַריינצורייסען קיין גאַליציען.

אַזוי האָבען ביידע צדדים, יעדע פון איהר זייט, אין גרעסטען געהיים, זיך געגרייט צו דעם אונפערמיידליכען אויסברוך פון דעם אויפשטאַנד.

אין אָנהויב פון חודש יאַנואַר, אַנערך פון אַ זעקס וואָכען פאַר דער פון די פּריצים בעשטימטער צייט, האָבען זיך אין מערב-גאַליציען, אָנגעהויבען צו בעווייזען, אין כמעט אַלע דערפער און אין די קרעטשמעס, פערשוינען, וועלכע האָבען פאַר די פויערים דערצעהלט פערשידענע מעשיות. זיי האָבען גערעדט אַ זעהר שעהנעם פּויליש, און זיי האָבען בסוד סודות דערצעהלט, דאָס זיי זענען פון וויען און אַז זיי האָט געשיקט דער „ציסאַרזש", דער קייזער, בכבודו ובעצמו. זיי האָבען דערצעהלט, דאָס עס איז צו איהם אָנגעקומען, אַז די פּוילישע פּריצים פייניגען און מאַטערן זיינע ליבע קינדער, די פויערים, גאָר אָהן אַ שום רחמנות, און ער האָט בעשלאָסען זיך אָנצונעהמען זייער עולה און זיי אין גאַנצען צו בעפרייען פון דעם שווערען יאָך פון די פּריצים...

און נישט דאָס אַליין האָבען די פאַרשוינען דערצעהלט, זיי האָבען נאָך געוואוסט אַנדערע זעהר שעהנע מעשיות און הבטחות. זיי פלעגען די פויערים דערצעהלען, אַז דער קייזער האָט בדעה צוצונעהמען ביי די פּוילישע פּריצים זייערע גיטער, פעלדער און וועלדער און דאָס אַלעס צוצוטיילען צווישען די פויערים. דער קייזער זעהט איין, אַז דאָס איז גאָר יושר'דיג, ווייל די פויערים זענען דאָך די אמת'ע בעאַרבייטער פון די פעלדער, און דערפאַר דאַרפען זיי אויך זיין די בעלי-הבתים דערפון.

— איהר מוזט אָבער וויסען,—אַזוי האָט מען די פויערים דערצעהלט,—אַז דער קייזער איז נאָך דערווייל נישט גענוג שטאַרק מלחמה צו האַלטען מיט די פּריצים און אויסצופיהרען זיינע אַלע פּלענער, דערפאַר האָפט ער און ער ערוואַרט אויך, אַז זיינע ליבע קינדער, די פויערים, וועלען איהם העלפען אין זיין גערעכטען קאַמף און אַלע ווי איין מאַן אויפשטעהן געגען די אונטערדריקער, די פּוילישע פּריצים.

די כיטרע עסטרייכישע אַגענטען האָבען אַזוי קלוג און שטיל געאַרבייט אין די מערב-גאַליצישע דערפער, אין די געגענדען, וואו דער פּריצישער אויפשטאַנד האָט געזאָלט אויסברעכען, אַז די פּריצים, וועלכע זענען געווען פערטון אין זייערע אייגענע פאַרבערייטונגען, האָבען דערפון גאָר נישט געוואוסט און נישט גע'חלומ'ט וועגען דעם, וואָס עס קומט פאָר אין זייערע אייגענע דערפער.

אין געהיים האָבען זיך אויך געגרינדעט עטליכע פויערים-קאָמיטעטען, וועלכע האָבען, אויף דער עצה פון די אַגענטען, אויך בעשטימט דעם זעלבען צוויי און צוואַנציגסטען פעברואַר, אַלס דעם טאָג, אין וועלכען זיי זאָלען זיך אָפּרעכענען מיט זייערע אייביגע אונטערדריקער, די פּוילישע פּריצים.

ווייל דער גראַף רעי, דער גאַליצישער אָנפיהרער האָט געוואוינט נישט ווייט פון דער שטאָדט דעמביק, איז דער דאָזיגער אָרט בעשטימט געוואָרען אַלס דער פּלאַץ, פון וואַנען דער אַלגעמיינער אויפשטאַנד זאָל אויסברעכען. די פויערים האָבען, דורך זייערע אַגענטען, וועגען דעם געוואוסט און זיי האָבען אויך בעשלאָסען, אַז זייער אויפשטאַנד זאָל זיך אויך דאָרט, אין דעמביק, אָנהויבען.

*

דער חסידישער פילאָזאָף און היסטאָריקער ר' אהרן מאַרקוס, וועלכער האָט זעהר פיל געוואוסט וועגען יענעם פּעריאָד, ווייל ער האָט נאָך געהאַט געלעגענהייט צו רעדען מיט מענשען, וואָס האָבען דאַמאָלס געוואוינט אין יענע מקומות און אויך אָנטייל גענומען אין יענע פּאַסירונגען, דערצעהלט וועגען דעם אויספיהרליך אין זיין בוך „דער חסידיזמוס" (פּלעשען, 1901). מיר וועלען דאָ איבערגעבען דעם תמצית פון זיינע בעשרייבונגען:

דעמביק, אַ שטעדטעל, וועלכעס איז דריי און דרייסיג קילאָמעטער ווייט פון טאַרנע, האָט דאַמאָלס פערמאָגט אַנ'ערך פון טויזענד יודישע נפשות און אויך אַ זעכציג קריסטליכע פאַמיליעס, אָט דאָס דאָזיגע שטעדטעל איז געווען בעשטימט אַלס דער צוזאַמענקונפט-אָרט פון די פּוילישע פּריצים.

אַ מייל פון דעמביק, האָט געהאַט דער גראַף רעי זיינע גיטער. ער איז געווען אַ גרויסער העלד, אַ גרויסער רייטער און אַ זעהר גוטער שיסער, און אויך אַ ריז פון געשטאַלט. קיין גרויסער יודען-פריינד איז ער קיינמאָל נישט געוועזן, און איינער פון זיינע בעסטע פערגעניגענס איז שטענדיג געווען, אַז ווען עס איז צו איהם געקומען אַ יוד און האָט מיט איהם געמאַכט אַ געשעפט, פלעגט דער זעלביגער פּוילישער עדעלמאַן, — ווען דער יוד איז שוין געהאַט אוועקגעגאַנגען, — איהם נאָכשיסען, כדי צו בעווייזען אַ קונץ, אַז ער האָט איהם דאָס היטעל אַראָפּגעשאָסען פון קאָפּ און עס האָט דעם יודען גאָר נישט געשאַדט...

עס איז געווען אין דעם בעשטימטען טאָג פון דעם צוויי און צוואַנציגסטען פעברואַר. דער גראַף רעי האָט זיך שוין געהאַט אָנגעטאָן אין זיינע פּוילישע נאַציאָנאַלע קליידער און זיין ווייב, די גרעפין, האָט איהם — מסתמא אַלס אַ צייכען פון הצלחה — געהאָלפען אָנטון זיין שווערד. זיי זענען ביידע געווען אַליין אין צימער. פּלוצים האָבען זיי ביידע געגעבען אַ קוק אין דעם גרויסען שפּיגעל, וועלכער האָט פערנומען אַ גרויסע טייל פון דער וואַנד, און ביידע זענען זיי שטאַרק דערשראָקען געוואָרען..

אין דעם גרויסען שפּיגעל האָט דער גראַף און די גרעפין, נישט געזעהן זייערע אייגענע געשטאַלטען, נאָר דאָס בילד פון אַן'אַלטען יוד, וועלכער איז געשטאַנען און האָט זיי געדראָהעט מיט זיין אויפגעהויבענער האַנד...

די גרעפין איז, — ווי אַ פּרויענצימער, — נאָך מעהר דערשראָקען געוואָרען ווי איהר מאַן. זי האָט איהם אַרומגענומען און אָנגעהויבען צו בעטען, אַז ער זאָל אויפגעבען דעם גאַנצען עסק און היינט נישט פאָהרען קיין דעמביק אָנהויבען דעם אויפשטאַנד.

דער גראַף האָט אָבער זיך צו איהרע ווערטער נישט געוואָלט צוהערען און ער האָט געענטפערט, אַז זיין גרעפליכע עהרע פערוועהרט איהם צו זיין אַ פּחדן און זיך לאָזען אָפּשרעקען פון עפּעס אַ בילד, וואָס עס האָט זיי ביידען, אין זייער אויפגערעגטער און צוהיצטער פאַנטאַזיע, אויסגעדוכט, אַז זיי האָבען דאָס געזעהן מיט זייערע אויגען...

די גרעפין האָט געהאַט גרויס בטחון אין איהר העלדישען מאַן, — אַזוי האָט זי דערנאָך אַליין דערצעהלט, — און זי האָט זיך אויך בערוהיגט.

אַ שטיקעל שפּעטער, איז דער גראַף און זיין בני בית, די גרעפין און די קינדער, אָפּגעפאָהרען קיין דעמביק. זי מיט די קינדער זענען געזעסען אין אַ קאַרעטע און ער, בעגלייט פון אַ לאָקאַי, איז געריטען נעבען דער קאַרעטע, אויף אַ זעהר טייערען פערד. נאָך זיי איז געפאָהרען אַ וואָגען, וועלכער איז געווען בעדעקט מיט גראָבע טיסער. איינוועניג זענען געווען ביקסען און אַנדערע כלי-זין פאַר די פּריצים, וועלכע וועלען היינט אָנטייל נעמען אין דעם אויפשטאַנד.

אַנ'ערך פון צוויי קילאָמעטער אונטער דער שטאָט, ווען זיי זענען דורכגעפאָהרען אַ קליין וועלדעל האָט זיך דעם גראַף רעי ווידער אויסגעוויזען, אַז ער זעהט פאַר זיך די געשטאַלט פון דעם זעלבען אַלטען יודען, וועלכען ער האָט היינט געזעהן ביי זיך אין צימער אין שפּיגעל.

איצט האָט אָבער דער יוד אויסגעזעהן אַ ביסעל אַנדערש און ער איז נאָך מעהר אָנגרייפעריש ווי פריהער. עס האָט זיך דעם גראַף אויסגעדוכט, אַז דער יוד האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנד און ער האָט איהם אַ שטאַרקען פּאַטש געגעבען, אַז דער העלדישער גראַף איז שיער נישט אַראָפּגעפאַלען פון פערד. ער איז פון דעם שטאַרקען קלאַפּ אַזוי דערשראָקען געוואָרען, אַז ער האָט זיך געמוזט זעצען אין דער קאַרעטע לעבען דער גרעפין.

כאָטש עס איז שוין נישט געווען ווייט אין שטאָט אַריין און עס איז געווען נישט ווייט פון דער יודישער שול וועלכע האָט זיך דעמאָלט געפונען הינטער'ן שטאָט, האָט דער גראַף אַזוי שטאַרק געציטערט, אַז ער האָט מורא געהאַט, אַז ער וועט שוין אין שטאָט נישט אַריינקומען...

*

וואָס עס האָט ווייטער פּאַסירט און וואָס פאַר אַ טרויעריגען סוף עס האָט דעמאָלט גענומען דער גראַף רעי און די אַנדערע פּוילישע פּריצים און ווי אַזוי די יודען זענען דורך דעם ניצול געוואָרען פון אַ שרעקליכע שחיטה, דאָס אַלעס וועלען מיר דערצעהלען אין קומענדען אַרטיקעל.

אין באַלוטער שטובען

בילדער פון נויט און עלענד

פאַר'ן אור-אייניקעל א פאָר זעקעלעך

א שמחה איז אייביג געווען צווישען די אייניקלעך, ווען זיי האָבען געזעהן פון דער ווייטען, אַז עס קומט אָן די באָבע. זיי האָבען טיף אַרויסגעשטעקט די רויטע צינגלעך און בעלעקט זיך די מיילעכלעך אין דער לענג און אין דער ברייט, ווייל די באָבע איז קיינמאָל צו די אייניקלעך נישט געקומען מיט ליידיגע טאַשען. דער לייוועטנטענער, סוחרי'שער ביטעל, וואָס איז געהאָנגען אונטער דער באָבעס שירץ, איז אייביג געווען אָנגעשטאָפּט, ווי אַ פּורים'דיגער פלאָדען מיט כל-טוב.

די באָבע האָט זעהר ליב געהאַט איהרע אייניקלעך און זי האָט גוט געדענקט, ווער וואָס האָט ליב: איינס האָט ליב געהאַט פעפערמינצקיכלעך, ס'צווייטע — אַ לעקעכעל מיט מאָהן, איינס האָט ליב געהאַט אַ טשעקאָלאַדקע מיט זילבער, ס'צווייטע ווידער — אַ טשאָנגאַווקע... די באָבע האָט דאָס אַלעס געדענקט און יעדעסמאָל, ווען זי איז געקומען האָט זי זיי צונויפגערופען, די אייניקלעך, און יעדען-איינעם צוגעטיילט זיין חלק, געקוקט, ווי די קליינע נאַשערס האָבען זיך בעלעקט און איז געווען שטאַרק צופרידען...

קיינמאָל, קיינמאָל האָט די באָבע פון די אייניקלעך גאָרנישט פערלאַנגט, און האָט זי געקענט אַנ'אייניקעל אַ גלעט געבען די הערצלעך, אַ קניפּ טון אין בעקעל, האָט זיך איהר דאָס אַלטע, צעקנייטשטע פנים ליבהאַרציג צעשמייכעלט און די בלויע אויגען האָבען אַזוי גוט און נחת'דיג אויפגעפלאַמט און צעוואַרעמט, ווי אַ נר-תמיד, צו וועלכען מ'גיסט צו פרישען און שמעקדיגען שמן-זית...

די באָבע איז געווען זעהר אַ גוטע באָבע. אַליין האָט זי געפיהרט אַ קראָם און אַ באַלעבאַטישקייט, דער גראָשען האָט נישט געפעהלט און אַליין אַנ'אַלטער, צובראָכענער שאַרבען, וואָס ברויך זי דען, מ'שטיינס-געזאָגט איינגאַנצען? — האָט זי אַ גראָשען צו אַ גראָשען צונויפגעקליבען און פאַר די אייניקלעך מלבושים'לעך געקויפט, שיכעלעך, שטיוועלעך, מענטעלעך, היטעלעך; פאַר די יונגעלעך רבי-געלד געצאָהלט און פאַר די מיידלעך — לעהרעו-געלד — די באָבע איז געווען זעהר אַ גוטע באָבע.

די עלטערע אייניקלעך, איידער זיי זענען געגאַנגען אין די חדרים, אָדער אין שול האָבען יעדען טאָג געמוזט אָפּטרעטען ביי דער באָבען און האָט דאָס געוועלב געמעגט פול זיין מיט קונים, האָט די באָבע געמעגט גראָד האַלטען אינמיטען וועגען אָדער מעסטען — האָט די באָבע אַלעס שטעהן געלאָזט און מיטגעגעבען יעדען אייניקעל עפּיס זיך דאָס הערצעל צו דערכאַפּען, ווענמען אַ זעמעל מיט אַנ'איי, ווענמען אַ צוקערציגאַר און ווענמען אַ קאָפּיקע טאַשען-געלד און די בלויע אויגען האָבען וואַרעם בעגלייט:

— אַ געזונד און אַ לעבען אין אייך, מיינע טייערע שעפּעלעך!...

די באָבע איז געווען זעהר אַ גוטע באָבע; זי האָט אַלעס געדענקט, יעדעס אייניקעל געהאַט אויפ'ן קאָפּ, געוואוסט וועלכעס אייניקעל עס געהט אין צעריסענע זעקעלעך, ווענמען ס'ריגט אַריין אין די שיכלעך, ווענמען מ'דאַרף די הייזלעך פעררירכטען און ביינאַכט, אַז זי האָט ס'געוועלב פערמאַכט, איז זי געגאַנגען צו די קינדער איהרע, צונויפגענומען די צעריסענע מלבושים'לעך און ביז שפּעט-נאַכט געזעסען, געאַרבייט מיט די שפּיזלעך, געגאַנגעלט מיט דער נאָדעל און פאַרטאָג האָט זי צוריק אָפּגעבערענגט די פאַרראַכטענע מלבושים'לעך...

אייביג האָבען די אייניקלעך גערן געזעהן די באָבען, בלויז נישט פרייטאָג, ווייל די באָבע איז געווען זעהר אַ פרומע, האָט זי דאָס געוועלבעל פערמאַכט באַלד נאָך האַלבען טאָג און דערנאָך האָט זי פון דער קאָמאָדע אַרויסגענומען דעם גרויסען ביינערנעם שלאַכצקאָם און דאָס קליינע ניס-קעמעל און געגאַנגען אויסצוזאָגען די אייניקלעך, און אַז די אייניקלעך האָבען געזעהן די באָבען אָנקומען מיט די כלי-משחיתים, האָבען זיי זיך בעהאַלטען, געוויינט — די באָבע אָבער איז געווען אָהן רחמנות; געכאַפּט אַ קינד און די פיס אַריין, אַריינגעבויגען דאָס קעפּעל אין דער שיסעל וואַסער, אויסגעריבען מיט גרינע זייף, איינגעשמירט מיט נאַפּט און פערפלאָכטען זיי צעפּלעך און די יונגלעך — געקרייזעלט די פּאה'ליך...

דרייצעהן אייניקלעך האָט די באָבע געהאַט פון איהרע צוויי טעכטער, האָט זי אַלע דרייצעהן אייניקלעך אויפגעצויגען, חתונה געמאַכט, אויסשטייערס געקויפט, בעטגעוואַנט צוגעגרייט און די זעקסאונאַכציג יעהריגע ליבע גיטע איז נישט מיד געוואָרען צו טאָפּטשען איבער קרומע געסלעך און ליימיגע רינשטאָקלעך און געפּילגעוועט די אור-אייניקלעך, וועלכע די אייניקלעך האָבען איהר געשענקט.

*

אַ שטיבעל הינטער אַ טרעפּ, — קוים, וואָס דער באָבעס בעטעל קען זיך פּאַמיעשטשען. אַ שטיבעל, פול מיט עפּוש, די ווענד טראָפּען מיט פּוילקייט און דער באַלקען וויינט מיט גרויסער מרה-שחורה, אַ קליין פענסטער'ל, נישט גרעסער, ווי דער באָבעס „צאינה וראינה", איז עס פערשטעלט מיט אַ גרויסען, מיט סמאָלע אויף שוואַרץ אָפּגעשמירטען, מיסט-קאַסטען, דעמפּט דער קאַסטען אין שטיבעל אַריין דורך די שפּאַרעס פון פענסטער'ל וואַרעם-פוילע ריחות פון אָפּפאַל און מיסט, יאָגען זיך קעץ מיט מייז, און די באָבע ליבע גיטע ליגט אין בעט...

אַז דער מיסט-קאַסטען פערשטעלט דאָס קליינע פענסטער'ל — איז פינסטער אין שטיבעל. נו, איז פינסטער, ווייל ס'איז דער באָבען קיין חילוק נישט, צי ס'איז פינסטער אין שטיבעל צי ליכטיג, ווייל דער באָבעס בלויע, וואַרעמע אויגען זענען אויסגעלאָשען געוואָרען... די באָבע ליבע גיטע איז בלינד געוואָרען, אָבער אינוויינינג, אין איהר האַרץ, אין איהר נשמה איז ליכטיג, דאָרט הערט זי אייביג דאָס פּלאַפּלען און די קול'עכלעך פון איהרע ליבע אייניקלעך. דעריבער, אַז די טיר עפענט זיך, הויבט די באָבע ליבע גיטע אויף דעם מידען קאָפּ פון די קישענס און שפּיצט אויף די אויר'ען מיט נשמה-פלאַטער: „אפשר אַנ'אייניקעל..." און אַז זי דערהערט שווערע טריט אין צימער'ל — פאַלט איהר דער מידער קאָפּ צוריק אַראָפּ אויף די קישענס:

— זיי קומען נישט מעהר, קיינער קומט נישט!.. און אַזאַ שטילער צער'אַזאַ טיפער ווייטאָג קוקט איהר פון די מויל-ווינקלען אַרויס, אַזש עס ווערט וויינענדיג דאָס האַרץ...

ליגט די גוטע באָבע ליבע גיטע אין בעט און פרעגט זיך אויס:

— און וואָס מאַכען זיי, די שעפּעלעך מיינע, געזונד אַלע? — האָבען כאָטש פרנסה?..

עס קומט נישט, קיינער פון די אייניקלעך, צוועלף אייניקלעך קומען נישט צו דער באָבען, בלויז סימע, דאָס עלטסטע אייניקעל פאַלט אַמאָל אַריין אויף אַ מינוט און ברענגט אַ ביסעל „לאַבינג" פאַר דער בלינדער באָבע...

אָבער די באָבע עסט נישט בחנם, די באָבע איז אייביג געוואוינט געווען צו געבען, נישט צו נעמען; געבען אָבער קען זי נישט מעהר — אַרבייט זי אָפּ: די גוטע, וואַרימע, בלויע אויגען זענען טאַקי אויסגעלאָשען, אָבער די ציטערדיגע פינגער בעוועגען זיך נאָך... ליגט די באָבע אין בעט און ציטערט מיט די דינע, אויסגעקרומטע און איינגעשרומפּענע פינגער איבער די שפּיזלעך:

— פאַר מיין סימעלעס מיידעלע — מיין אור-אייניקעל, זאָל געזונד און שטאַרק זיין, אַ פּאָר זעקלעך.

יוסף זעלקאָוויטש.

אַ צופאַל (דערצעהלונג) פון תלוש

מיינער אַ פריינד דערצעהלט מיר:

— אַ וואונדערבאַרער צופאַל האָט מיט מיר פּאַסירט מיט יאָהרען צוריק, ווען מיר איז אויסגעקומען צו זיין אין דעם קליינעם לאַנד שווייצאַריע. איך בין דאַן אַהין געקומען פון פּאַריז און בין געווען קראַנק, נערוועז און אויסגעמאַטערט פון אָרימען לעבען. אַ דאָקטאָר האָט מיר שטאַרק געראַטען זיך גוט אויסרוהען און זיין אַ געוויסע צייט אַליין. האָב איך געדונגען הינטער'ן שטאָט אַ צימער ביי אַ פּויערטע און זיך צוגעגרייט געהמען היילען און ווידער קומען צו זיך.

אויפ'ן צווייטען טאָג בין איך אַרויס אין דער פריה אויף אַ שפּאַציר. איך בין געגאַנגען פּאַמעליך, פלעג זיך אַלע מיילע אָפּשטעלען און כאַפּען אַ קוק אויף די ווייטע אַלפּען־בערג, וואָס האָבען געבליאַסקעט אַנטקעגען דער זון. דער געגענד אַרום און אַרום האָט מיך ממש בעצויבערט און מיר האָט זיך אַלץ נישט געגלויבט, אַז מיט אַ וואָך צוריק האָב איך נאָך געקענט לעבען אין אַ שמוציגען אַלטען הויז, אין אַ פינסטערער געסעל פון דעם יודישען קוואַרטאַל פון פּאַריז.

נאָר אָט בין איך געקומען צוריק אַ היים. מיין בעל־הבית'טע, די פּויערטע, אַ הויכע געזונטע פרוי פון אַ יאָהר זעכ־ציג, האָט געפלאַנצט סאַלאַר אין איהר גאָרטען. זי איז געשטאַנען אויף די קניה און מיט אַ גראָבען, קורצען שטעקעלע געמאַכט לעכער אין דער צעאַקערטער ערד און געוואָרפען קערענדלעך אין זיי. איהר גאַנצע פיגור איז געווען בעגאָסען מיט זון און געאָטעמט מיט שטילער פרייד און רוה.

איך האָב איהר בעגריסט און אויפ־געמאַכט די פאָרטקע פונ'ם פּאַרקענדעל וואָס האָט אַרומגעצוימט דאָס הויז. די אַלטע פרוי האָט זיך אויפגעהויבען און שמייכלענדיג געענטפערט:

— גוטען טאָג, גוטען טאָג! פאַר אייך וואַרט עפּעס שעהנעס אין אייער צימער.

איך האָב איהר אָנגעקוקט און נישט פערשטאַנען, וואָס זי מיינט דערמיט. נור זי האָט ווידער־האָלט די זעלבע ווערטער און נאָך צוגעגעבען, אַז מיין געליבטע האָט מיר צוגעשיקט אַ מתנה, אַ בוקעט רויטע רויזען. די בלומען האָט געבראַכט אַ יונגעל, אָנגערופען מיין נאָמען, נישט געזאָגט פון וועמען, און איז אַוועק. איך האָב פערזיכערט מיין בעל־הבית'טע, אַז איך קען דאָ קיינעם ניבנישט און דאָס יונגעל האָט געמאַכט אַ טעות מיט'ן אַדרעס.

— מאָרגען, — האָב איך געשטאַמעלט און בין אַריין אין הויז.

די אַלטע פּויערטע האָט געזאָגט אַנ' אמת. אויף דער בלויער קאָלדרע פון דעם גרויסען הילצערנער בעט, איינגע־וויקעלט אין ריינע ווייסע פּאַפּיר, איז גע־לעגען אַ גרויסער בוקעט טונקעל רויטע רויזען. איך האָב זיך דערפרעהט ווי אַ יונגעל און גענומען צווישען די רויזען זוכען אַ צעטעלע. קיין איין וואָרט נישט. דאָס יונגעל פון בלומען־געשעפט האָט זיכער געמאַכט אַ טעות. אָבער די בעל־הבית'טע זאָגט ראַך, אַז מען האָט אָנגערופען מיין נאָמען. אַ מאָרנע גע־שיכטע. איך האָב צוגעטראָגען די רויזען צו מיין פּנים, איינגעאָטעמט זייער ריינעם צאַרטען אַראָמאַט און מיר איז געוואָרען גוט אויפ'ן האַרצען. ווייזט זיך אַרויס, אַז אין דער פרעמדער שטאָט איז ראַך דאָ עמיצער וואָס טראַכט וועגען מיר. נאָר ווער? ווער?

פונ'ם וואָקזאַל האָט מיך אין דער אימיגראַנטען־קאָלאָניע געבראַכט אַנ'אָרי־מער יוד, וואָס פיהרט איבער זאַכען פון הויז צו הויז אין אַ קליין וועגעלע. דער יוד האָט מיך אַריינגעפיהרט אין אַ רו־סישען רעסטאָראַן. דאָרט האָב איך זיך בעקענט מיט אַ פּאָר פּאָליטישע אימי־גראַנטען און איינער פון זיי האָט מיר דעם זעלבען טאָג געהאָלפען געפינען דעם צימער. שפּעטער בין איך אַוועק אין דער רוסישער ביבליאָטעק און לעזע־צימער. דאָרט זענען געזעסען עטליכע פרויען, מיידלעך און מענער. מיט קיי־נעם פון זיי האָב איך נישט גערעדט און נאָר דער אויפפּאַסער פון ביבליאָטעק האָט מיך געפרעגט צי איך קום נישט איצט פון רוסלאַנד.

אָבער דער אויפפּאַסער פון ביבליאָ־טעק וועט דאָך מיר נישט שיקען קיין רויזען... מען האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר. מיין בעל־הבית'טע איז אַריין מיט אַ פאַרצעלייענע וואַזע אין האַנד.

— אפשר איז דער בוקעט פאַר דעם בולגאַרישען סטודענט, וואָס וואוינט אין צווייטען צימער, — האָב איך אַ זאָג גע־טאָן. — דאָס שיק־יונגעל האָט געמאַכט אַ טעות.

— אַך, מיין גאָט, — האָט געשמיי־כעלט די אַלטע פרוי. — איך בין נישט טויב און הער גוט וואָס מען רעדט צו מיר. דאָס יונגעל האָט דייטליך אָנגע־גערופען אייער נאָמען: הער וואָלאָריע קאַץ. אָט אַזוי כאַפּט מען אייך אַריין אין נעץ.

עס איז אַוועק אַ שעה נאָך אַ שעה און איך האָב זיך אַלץ נישט געקענט בע־רוהיגען. זיכער האָט מיר די רויזען גע־שיקט אַ פרוי. נאָר ווער, ווער? און גלייך פלעגט אַנלויפען אַ טרוימערישער גע־דאַנק, אַז נאָך היינט וועט אפשר די פרוי אַליין קומען צו מיר. פאַרנאַכט וועט זי שטיל און פערשעהמט אָנקלאַפּען אין מיין טיהר. ווי זי זעהט זי אויס? וואָס וועט זי מיר זאָגען, ווען זי וועט אַריין צו מיר? און פלוצלונג לויפט דורך אין קאָפּ אַ נייער געדאַנק און אין האַרצען ווערט פּוסט. איך ווייס שוין ווער עס האָט מיר צוגעשיקט די רויזען. דאָס איז די מיאוס'ע סטודענטקע אָרלאָווא, מיט וועלכער איך האָב פערבראַכט אַ פּאָר וואָכען פאַר מיין אַוועקפאָהרען פון פּאַריז. תמיד פלעגט זי זיך האַלטען צו מיר אַזוי מאָרנע. איהר האַנדלונג האָט ממש בעוויזען, אַז זי איז נישט גלייכגילטיג צו מיר. און ווען איך בין געלעגען קראַנק אין מיין פינס־טערען חדר'ל, פלעגט זי אָפּט זיצען ביי מיין בעט, מיך בעדינען ווי אַנ'איינציגע און אָפּט שווייגענדיג גלעטען מיינע הענד.

נאָר פון וואַנען האָט זי געקענט ווי־סען מיין אַדרעס, אַז איך האָב איהר נאָך נישט געשריבען קיין איינציג וואָרט? און דאַן, האָבען דאָך די רויזען געוואָלט אָנקומען מיט דער פּאָסט.

שפּעטער בין איך אַוועק אין שטאָט און פאַרנאַכט זיך אומגעקעהרט אַ מיי־דער אַהיים. איך האָב זיך גאָרנישט דער־וואוסט וועגען דעם וואונדערבאַרען צו־פאַל מיט די רויזען.

קומענדיג אין שטאָט, בין איך גלייך אַוועק צו דער רוסישער ביבליאָטעק, וואָס האָט זיך געפונען אין אַנ'אַלטען הילצערנעם הויז, אויף אַ הויכען פּלאַץ. דאָרט איז קיינער נישט געווען. איך האָב אַ פּאָר מינוט געלייענט און געקוקט אין פענסטער פון וואַנען עס האָט זיך גע־זעהן ביים האָריזאָנט אַ ברייטע אָזערע מיט אַ סך ווייסע זעגעל שיפלעך, וואָס זענען אַרומגעשוואומען אַהער און אַהין ווי וואָלקענדלעך. באַלד איז אין ביב־ליאָטעק אַריין אַ פרוי מיט קורץ געשוי־רענע האָר אין אַ ברייטען הוט. איך האָב אויף איהר אַ קוק געטון. אַנ'איינפאַכער פּנים מיט זומער־שפּרינקעלעך, שטרי־כען בייזע, טרוקענע, די ליפּען דינע, בלאַסע.

— נישט, נישט זי, — האָב איך גע־טראַכט. איך זעה זי דאָס ערשטע מאָל.

דערנאָך זענען אַריין אין ביבליאָטעק נאָך צוויי פרויען און אַ מאַן. איינע איז געווען אַ דיקע מיט צעשוואוכ'ענע גלי־דער און די צווייטע אַ בלאָנדע מיט אַ פרישען ראָזעווען פּנים און מיט פרעה־ליכע אויגען. זי האָט אויף מיר פריינד־ליך אַ קוק געטון. מיין האַרץ האָט אויף־געציטערט און איך האָב איהר געענט־פערט מיט אַ שמייכעל. זי האָט אַראָפּ־געלאָזט דעם קאָפּ און זיך פערטיפט אין לייענען. נאָר פלוצלונג האָט זי זיך אויפ־געהויבען און איז אַרויס פון לעזע־צי־מער. איך האָב איהר געוואָלט נאָכגעהן, אָבער בין געבליבען זיצען און דערפיהלט אין האַרצען אַ פערדרוס, אַז איך האַנ־דעל ווי אַ נאַרישער יונגעל און די גאַנ־צע געשיכטע מיט די רויזען איז אַ קינ־דערישע און אַ סענטימענטאַלע. אַ ווייל־לע שפּעטער בין איך אַרויס פון ביבליאָ־טעק און לאַנג אַרומגעבלאָנקעט אי־בער די גאַסען פון דער קליינער שטאָט, וואָס האָט זיך פאַנטאַסטיש און פאַרבינ־פונאַנדערגעוואָרפען מיט איהרע אַלטע געביידעס, קלויסטערס און טורמעס אויף עטליכע נישט קיין הויכע בערג. און איצט בין איך געזעסען ביים אָפענעם פענסטער און מיר איז געווען אומעטיג. די זון, אַ גרויסע און אַ רויטע, אַ שטיק פלאַם, האָט זיך געזעצט הינטער'ן וואַלד. ערגעץ האָט אַ הונד געבילט און אַנ־איינזאַמער נאַכט־פויגעל האָט זיך צו־שריגען אין וואַלד און נישט אויפגעהערט אַרויסצווינגען זיין בענקשאַפט. די לופט האָט געשמעקט מיט מאַי, פרוכטען צווייט און פרישען בהמה'שען מיסט, און אין צווייטען הויז האָט אַ יונגע פּויערטע גע־וואַשען וועש אין קוך און געזונגען ווע־גען ווינט, וואָס קלאַפּט אַלע פאַרטאָג אין איהר טיהר, לאָזט איהר נישט רוהיג שלאָפען און צושטערט איהרע מיידעל־שע חלומות.

דערנאָך איז געוואָרען פינסטער. איך האָב געוואַרט, דאָס אומבעקאַנטע מיי־דעל זאָל קומען צו מיר, אָבער קיינער איז נישט געקומען. אַ גאַנצע נאַכט האָב איך געוואַרט אומזיסט און איך האָב זיך נישט דערוואוסט ווער עס האָט מיר צו־געשיקט די רויזען.

און אָט זענען שוין פערביי אַכט חדשים איך האָב די מעשה מיט די רויזען שוין פון לאַנג פערגעסען. איך בין געווען אויף אַ סטודענטישען באַל. אין דעם גרויסען זאַל, אין אַ ווינקעל, איז געשטאַ־נען אַ קליינינקע פּאַסטוך־ביידעל, אויס־געפּלאָכטען פון ווייצקעס, מיט אַ רונדען פענסטער. אינוועניג איז געזעסען אַ מיי־דעלע פון אַ יאָהר צוועלף, אָנגעטון ווי אַ ציגיינערקע, און אַלע ווילע ווידער־האָלט.

— קויפט רויטע נעגעלעך און בלויע פיאַלקעס.

איך בין געבליבען שטעהן ביים ביי־דעל. עס איז צוגעקומען אַ מיידעל מיט אַ געפלאָכטען קערבעלע אין האַנד. זי האָט מיך אָנגעקוקט און איז געבליבען שטעהן פערוואונדערט.

— ענטשולדיגט, — האָט זי זיך גע־ווענדעט צו מיר. — איהר קומט פון בערן?

— יאָ.

— מיך קענט איהר נישט, — האָט זי אַביסעל פערשעמט געשמייכעלט, און מיר דערמאָנט די מעשה מיט די רויזען.

איך בין געווען איבערראַשט. ענדליך האָב איך זי אַביסעל געטראָפען. און אַזוי אומערוואַרטעט. זי איז אַ שוואַרץ חנ'עוו־דיגע מיט עטוואָס קאָסאָקע אויגען. די פיגור אַ דיקליכע.

— דאָס האָט איהר מיר צוגעשיקט די רויזען? — האָב איך איהר אָנגעכאַפּט פאַר'ן האַנד.

— ניין, האָט געזאָגט דאָס מיידעל. — נישט איך, נאָר מיינע אַ חבר'טע, זי איז איצט אין רוסלאַנד, ביי איהרע עלטערען.

און זי האָט מיר דערצעהלט, אַז זיי ביידע זענען געווען אין אַ רוסישען רעס־טאָראַן אין בערן. איך בין אַריינגעקומען מיט אַ טשעמאָדאַן אין האַנד און זיך צוגעזעצט ביי אַ טישעל. מיין פּנים איז זעהר געפעלען געוואָרען איהר חבר'טע. אויף מאָרגען האָט זי געטראָפען דעם אימיגראַנט וואָס האָט פאַר מיר געפ'ינען אַ צימער, און ער האָט איהר געגעבען מיין אַדרעס מיט דעם נאָמען און פאַמיל־יע. אין אַ האַנד האָט זי געדאַרפט אַוועק־פאָהרען קיין רוסלאַנד. איהר מוטער איז געווען קראַנק און מען האָט איהר טעלעגראַפירט זי זאָל גלייך קומען. פאַר איהר אַוועקפאָהרען זענען זיי ביידע אַוועק אין אַ בלומען־געשעפט און זי האָט דאָרט געקויפט דעם בוקעט רויזען און געהייסען עס מיר אַוועקשיקען.

אַזאַ מאָרנע מיידעל.

איך האָב גענומען ביי דעם מיידעל איהר חבר'טעס אַדרעס און מיר האָבען זיך גענומען איבערשרייבען. וואונדערבאַ־רע בריף פלעגט זי מיר שרייבען. איך זאָל זי קענען זעהן. איך האָב זי ליב בעקומען און מיינע נעכט פלעגען זיין פול מיט חלומות וועגען איהר. און איך האָב אַלץ געוואַרט און געהאָפּט, געצעהלט די טעג, וואָכען און חדשים. ווען זי וועט קומען צו מיר, אָבער זי איז נישט געקומען. אָט־אָט פאָהרט זי אַרויס, און ווידער האָט עפּעס פּאַסירט, וואָס האָט זי פערהאַלטען. און אַזוי עטליכע יאָהר.

און דערנאָך האָט פלוצלונג אויסגעבראָ־כען די וועלט־מלחמה. און ביז היינט צו טאָג ווייס איך נישט, וואָס מיט איהר האָט פּאַסירט און וואו זי איז. און אַלץ וואָס מיר איז געבליבען נאָך איהר, איז אַ פּעקעל צאַרטע בריף פון אַ פיינער רוסישער נשמה און דער געשמאַקער אַראָמאַט פון טונקעל רויטע רויזען.

בעהאַלטענע קראַנקהייטען

מערקווירדיגע אייגענשאַפטען פון דער מענשליכער נאַטור, וואָס זענען בעוואוסט דער מעדיצין

פון ד"ר ס. קלאַרמאַן

אַ דאָקטאָר איז בעשולדיגט געוואָרען אין דעם טויט פון אַ פרוי, וואָס איז גע־שטאָרבען אין דער ערשטער מינוט נאָכ־דעם ווי זי האָט איינגענומען אַביסעל שלאָף־געטראַנק. אי, דר דאָקטאָר האָט שוין מן הסתם אודאי געגעבען צעהנדר־ליגער מענשען שלאָף־געטראַנק און קיי־נער איז דערפון נישט ניזוק געוואָרען,— דאָס איז נישט קיין טענה. שולדיג מוז נאָר זיין דער דאָקטאָר. וואָרום וואו דען קאָן מען זוכען און געפונען די שולד פון דעם פּלוצימדיגען טויט?

ווען די מענשען זאָלען אָבער וויסען און פערשטעהן צו בעשולדיגען די נאַ־טור אין אַ שלעכטען פאַל, וואָלטען זיי אפשר ווייניגער פעראיבעל געהאַט אויפ'ן דאָקטאָר און וואָלטען צוזאַמען מיט איהם נאָך בעדויערט דעם אומגליק.

איך ווינש אודאי נישט קיין מענשען אַזאַ טראַגישען פאַל, אָבער דאָס איז אין דער מעדיצין קיין נייעס נישט און איך גלויב דעריבער, אַז עס איז כדאי צו האָ־בען אַ שטיקעל ידיעה וועגען דעם ענין.

עס געפינט זיך ביי יעדען מענשען אַזאַ מין שליימיגע דריז, וואָס הייסט טיימוס. זי געפינט זיך אין אָנהויב טייל פון דעם ברוסט־קאַסטען אונטער דעם האַרץ און דערגרייכט ביז צום אונ־טערשטען טייל פון האַלז. זי איז פאַ־ראַן ביים מענשען פון געבוירען אָן, ווערט אַלעמאָל גרעסער ביז דער צייט פון רייף ווערען, דאָס מיינט, ביז דאָס מיידעל אָדער דער בחור זענען שוין ראוי כלה חתן צו ווערען. נאָכוואָס אָט די דריז טויג? זאָלען מיר אַלע אַזוי פון שלעכטס וויסען, ווי די מעדיצין ווייסט עס. מילא, נאָכוואָס דער אַפּענדיקס (שלעפּע קישקע) און די מאַנ־דלען טויגען. ווייסען מיר שוין—כדי דער כירורג און דער האַלז־ספּעציאַליסט זאָ־לען האָבען וואָס אויסצושניידען.. אָבער די טיימוס־דריז טויג אפילו דערצו אויך נישט, מחמת מ'קען צו איהר גאָרנישט צוקומען. אויב זי הויבט אָן קלענער ווע־רען אין דער ריכטיגער צייט, איז גאָר נישטאָ וועגען איהר וואָס צו רעדען, זאָל זיך עס דאָרטען טעלעבענדען, ווערמען אָרט דאָס. ווען זי פערגעסט זיך אָבער און בלייבט שטעקען אין דעם זעלבען מעמד ווי זי איז געווען אין דער יוגענט, איז גרויסע צרות. דעמאָלט טויג זי טאַקע גאָר אויף צו דערגעהן דעם מענ־שען'ס יאָהרען. מיינט איהר אפשר זי איז גרויס? דוקא נישט.

צעהן פּראָצענט פון די מענשען, וואָס גאָט האָט זיי מזכה געווען מיט דער אי־בערגעוואַקסענער דריז, זענען שטענדיג אין דער גרעסטער סכנה עס זאָל זיך מיט זיי נישט טרעפען דער טראַגישער סוף. עס איז גענוג זיי זאָלען בעקומען בלויז אַ שטאָך מיט אַ נאָדעל און זיי זאָלען פאַלען טויט אויפ'ן אָרט. מיט עטליכע יאָהר צוריק געדענק איך אַ פּאָר אַזוינע פאַלען. אַ בעריהמטער האַלז־ספּעציאַליסט האָט געוואָלט אויסשניידען די מאַנדלען ביי אַ קינד, און נאָך איי־דער די אָפּעראַציע איז געווען געענ־דיגט, איז דאָס קינד געווען טויט. צום אומגליק איז דאָס נאָך געווען אַ צום אומגליק איז דאָס נאָך געווען אַ בת־יחידה ביי אַ מיליאָנערען־פאַמיליע. אַ דאָקטאָר האָט געמאַכט אַנ'איינשפּריצונג און אַ ריפּעטעריט־פאַל און דאָס זעל־בע האָט געטראָפען אַ דענטיסט האָט אַרויסגענומען אַ צאָהן, אַפּילו אָהן שלאָף־געטראַנק, און דער פּאַציענט איז גע־בליבען טויט אויפ'ן אָרט. אמת, אַזוינע פאַלען זענען זעלטען, אָבער ביי וועמען די טראַגעדיע קומט פאָר איז דאָס די גאַנצע הונדערט פּראָצענט און אי די משפּחה אי דער דאָקטאָר מוזען דאָס געדענקען אויף דעם גאַנצען לעבען. די לעזער וועלען אודאי זאָגען, פאַרוואָס האָט מען זיך פריהער נישט אַרומגעקוקט צי מעג מען אַזוינע מענשען שטעכען, שלעפּען ציהן אָדער איינגעבען אַ שלאָף־געטראַנק, אָבער אָט דאָ ליגט די גאַנצע צרה, וואָס מען קאָן מייסטענס נישט לייכט דערקענען, צי איז אַזאַ מענש פון דעם סאָרט, וואָס הייסט אין דער מעדיצין „שליימיגער טיימוס־טיפּ“ אַזוינע קליינע אָפּעראַציעס זענען דאָך מעשים בכל יום. ווער טראַכט גאָר בשעת מען טוט אַזאַ זאַך וועגען אַזוינע זעלטענע צופאַלן? היינט געה זיי אַ נביא אַז אַזאַ אומגליק וועט גראָד דאָס מאָל טרעפען!

און די צעהן פּראָצענט פון דעם גע־פעהרליכען טיפּ איז גאָר איין פאָרם פון די בעהאַלטענע קראַנקהייטען: די אי־בעריגע 90 פּראָצענט איז אויך נישטאָ וואָס מקנא צו זיין. זיי זענען פערבונ־דען מיט אַ גאַנצער רייהע פון אַ סך ערנסטע קראַנקהייטען.

ערשטענס, זענען אַזוינע מענשען שטאַרק מסוגל צו אַלערליי אָנשטעקענ־דיגע קראַנקהייטען ווי די דיפטעריט, טיפוס און בעזונדערס מאַרך־ און הויט־ השררה הויט־ אָנצינדונג.

מיידלעך אַרום די צוואַנציגער יאָה־רען, וואָס ליידען פון א זעהר ערנסטער בלוט־אָרימקייט, זענען מייסטענס פון דעם טיפּ.

מענשען, וואָס ליידען פון פערגרע־סערטע גוידער־דריזען מיט אַרויסשטאַר־טשענדיגע אויגען (די מיינסטע פרויען), זענען אויך קרבנות פון אַ פערגרעסע־טער טעמוס־דריז, געוויסע עפּילעפּטי־קער, ביי וועלכע מ'קען נישט געפינען קיין דירעקטע אורזאַך פאַר די אָנפאַלען זייע־רע, זענען אויך געבענטשט מיט דעם שלים־מזל. אַ בעריהמטער דאָקטאָר וואָס האָט געשטודירט אין בעלעוויו־שפּיטאַל טויזענט פּאַציענטען, וואָס האָבען פער־זוכט זעלבסטמאָרד, אָדער וואָס זענען געוועזען קרבנות פון פערשידענע גיפטיגע און פערטויבענדע מעדיקאַמענטען ווי מאָרפין, קאָקאַין און אַנדערע, אָדער אַלקאָהאָליקער האָט אויסגעפונען, אַז

וואסן דעם דאקטאר איז שווערן זיי פאר-אויסצוזעהען

220 (22 פּראָצענט) זענען געשטראָפט געווען מיט דעם טיפּ.

דאָס צעטעל פון קראַנקהייטען וואָס האָבען א שייכות צו דעם דאָזיגען טיפּ, איז נאָך אַ לאַנגס, אָבער פאַר אַ גע־וועהנליכען צייטונגס־לעזער איז דאָס אויסגערעכענטע שוין אויך די והותר.

פונדעסטוועגען דאַרפען די לעזער נישט מיינען, אַז דער הימעל איז שוין ביי דער ערד, נישט אַלע מענשען מיט אַזאַ קערפּער־געבוי מוזען דוקא דורכגעהן דאָס צעטעל פון די אַלע אויסגערעכענטע קראַנקהייטען און אַפּילו, די, וואָס ליי־דען שוין יאָ איינער פון זיי' איז נישט מחויב צו האָבען אַ שלעכטען סוף.

די נאַטור איז זעהר עקאָנאָמיש, אויב זי גיט איינעם צופיל פון איין זאַך, קאַרגט זי דערפאַר אויף אַנ'אַנדער זאַך. דאָס פּאַסירט איינענטליך אויך אין דעם פאַל ביי אַזוינע מענשען זענען די געשלעכטס־דריזען ווייניג ענטוויקעלט און זיי בלייבען דערפאַר קינדערלאָז; אויך די מוס־קולען זענען ביי זיי שוואַך, שלאַבעריג. דער הויפּט בלוט־אָדער און די מאַרך־אָדערען זענען אויך נישט גענוג שטאַרק, און דאָס איז אַ סברא, דער אמת'ער טעם פון דעם פּלוצימדיגען טויט.

איך האָב פריהער געזאָגט, אַז די סימנים פון דעם טעמוס־טיפּ ליגען טיף בעהאַלטען. דאָס איז נישט אינגאַנצען אַזוי, מאַנכעס מאָל קאָן מען בעמער־קען אויך אייניגע דרויסענדיגע סימנים.

די הויט איז ביי אַזוינע מענשען איידעל, גלאַט ווי סאַמעט און כמעט ווי דורכזיכטיג, דער אונטערשטער טייל פון קערפּער, איז בעזונדערס פעט נישט אין ערך ווי דער איבעריגער טייל. מע־נער האָבען זעהר ווייניג האָר אויפ'ן לייב. זיי זעהען אויס אין דער הינזיכט ווי פרויען. דער געשלעכטס־אָרגאַן איז נישט גענוג ענטוויקעלט: די האָר פון קאָפּ זענען דין ווי זייד, ביי פרויען איז דער קערפּער־געבוי אויך דער זעלבער אין זין פון פעט־לייבינקייט, נאָר ביי איהר זענען נאָך אונטער די אָרימס צוויי גאַנץ פעטע קישעלעך, דאָס מאָנאַטליכע קוסט בלוט־אָרים און איז קינדערלאָז. אָבער נישט תמיד איז דאָס ווי אין סידור'ל שטעהט.

צווישען מענער געפינט מען דעם טיפּ זעקס מאָל אַזוי פיל ווי ביי פרויען.

דער קונדס

הומאָר — סאַטירע

צוויי מעשה׳לעך.

אַ פּויער, האָט געטראָפען אויפ׳ן וועג אַ גלח און בּיי איהם געפרעגט:

— זאָג מיר, דו גלויבּסט אין דעם, וואָס דו האָסט אונז נעכטען געפּרעדיגט אין קלויסטער: „אויבּ עמיצער וועט דיר אַ פּאַטש טון אין דער רעכטער בּאַק, שטעל איהם אונטער אויך די לינקע״?

— צו דעם קען איך גאָרנישט צוגעבּען און קען גאָרנישט אַראָפּנעמען, — האָט געענטפערט דער גלח. — אַזוי שטעהט געשריבּען אין דער עוואַנגעליע.

דער פּויער האָט קיין סך נישט געטראַכט, ער איז שוין פון לאַנג געווען בּייז אויפ׳ן גלח, און איהם דערלאַנגט אַ זעץ אין דער רעכטער בּאַק.

אויף דעם האָט דער גלח געענטפערט:

— זעהר פיין, פּויער! נאָר אין דער עוואַנגעליע שטעהט אויך געשריבּען: „מיט וואָס פאַר אַ מאָס איהר וועט מעסטען, וועט אייך געמאָסטען ווערען!“ און דערלאַנגט דעם פּויער צוויי זעץ אין פּנים אַריין.

עס איז פאַרבּייגעגאַנגען אַ מאַן און געפרעגט בּיי איינעם וואָס האָט צוגעזעהן דעם געשלעג:

— וואָס טוט זיך דאָ? פאַרוואָס שלאָגען זיי זיך?

— גאָרנישט בּעזונדערס, מיין הער, — האָט געענטפערט דער עדות, — דאָס ערקלערען זיי איינער דעם צווייטען די עוואַנגעליע.

*

אַ שטאַרקער מאַן קומט אַריין אין אַ רעסטאָראַן, שטעלט אַוועק זיין שירעם מיט פאָלגענדען צעטעלע:

„אָט דער שירעם בּעלאַנגט צו אַ מאַן וואָס קען אַוועקלעגען אַנ׳אָקס. ער וועט אין צעהן מינוט אַרום זיין צוריק.“

דער מאַן איז דאַן אַוועק טעלעפאָנירען.

ווען ער איז צוריקגעקומען האָט ער געטראָפען פאָלגענדעס צעטעלע:

„דער שירעם וואָס האָט זיך דאָ פריהער געפונען בּעלאַנגט איצט צו אַ מאַן וואָס קען לויפען 20 קילאָמעטער אַ שעה און ער וועט נישט קומען צוריק.“

ס. נויטמאַן.

אַ גוטע פרוי.

— איך קען זיך אויף מיין ווייב נישט בּעקלאָגען. זי איז זעהר גוט צו מיר. יעדע נאַכט טוט זי מיר אַליין אויס די שיך.

— ווען דו קומסט אַהיים שפּעט פון אַנ׳אָקע?

— ניין, ווען איך וויל אַוועקגעהן שפּילען אַנ׳אָקע...

דער סוד.

יונה: — דו קענסט האַלטען אַ סוד?

שלמה: — מיר אַז מען זאָגט עפּעס, איז שאַ, שטיל, אַזוי ווי איך האָבּ גאָר נישט געהערט.

יונה: — איך נויטיג זיך אין אַ פינף און־צוואַנציגער.

שלמה: — ס׳איז שאַ, שטיל, אַזוי ווי איך האָבּ גאָרנישט געהערט.

אַ פערפאַלענער.

פרוי: ווען וועסטו שוין אויפהערען שכּור׳ען?

מאַן: אַזוי שנעל ווי דו וועסט אויפהערען קאָקעטירען מיט פרעמדע מענער.

פרוי: דו בּיזט שוין אַ פערפאַלענער.

אַנ׳ערקלערונג.

ריכטער: — ווי אַזוי האָט מען געעפענט די טיר, וועלכע האָט דריי שלעסער?

גנב: — דאָס איז נישט נויטיג אייך צו ערקלערען. איהר וועט דאָס נישט קענען מאַכען. מען דאַרף דערצו האָבּען אַ פּראַקטיק פון יאָהרען.

בּיז וואָס=ווען...

— מערקט דיין מאַן קיינמאָל נישט, אַז דו בּיסט איהם נישט געטריי?

— ווייס איך וואָס! בּיז ער קריגט אַ פערדאַכט אויף, איין ליבּהאָבּער האָבּ איך שוין לאַנג אַנ׳אַנדערען.

פערדרעהט.

זי: — זענען זי נישט דעם שכנ׳ס גרויסער בּחור, ווען איך בּין געווען אַ קליין מיידעל?

ער: — ניין, איך בּין דעם שכנ׳ס קליין יונגעל, ווען זי זענען געווען אַ גרויס מיידעל.

עס ווענדט זיך.

לעהרער: — ווי אַלט וועט זיין אַ מענש, וואָס איז געבּוירען געוואָרען אין 1868?

שילער: — ווער, אַ מאַן אָדער אַ פרוי?

אין טראַמוואַי.

מאַן (צו אַ צווייטען, וואָס האָט איהם אַרויפגעטראָטען אויפ׳ן פוס): — איהר עזעל, איהר פערד, איהר אידיאָט, איהר פּאַסקודניאַק! — און איהר דאַרפט זיך נישט בּעמיהען מיך צוריק צו זידלען... איך בּין טויבּ!...

ער איז געוואוינט.

זי: שטעהט אויף, מר. האָלץ, די קניה וועלען דאָך אייך וועה טון!

ער: ניין, מיר וועט נישט וועה טון. איך בּין געוואוינט דערצו. איך בּין אַנ׳אָנגעשטעלטער אין אַ שיך־געשעפט.

ער און זי.

בּעל־הבּית׳טע (צו דער דינסט): — האָסט שוין ווידער געלאָזען אויסלויפען די זופּ, מיט יעדען טאָג געפעלסטו מיר אַלץ ווייניגער!

דינסט: — מען קען דאָך נישט אַלעמען געפעלען. דער בּעל־הבּית זאָגט, אַז מיט יעדען טאָג געפעל איך איהם אַלץ בּעסער.

זיין עגמת נפש.

אַ כירורג האָט בּיי אַ יודען אַנ׳אַלמן, אויסגעשניטען דעם מאָגען.

די אָפּעראַציע איז געווען אַ געלונגענע. דער פּאַציענט האָט נאָכדעם ווידער חתונה געהאַט און געהאַט קינדער.

איינמאָל בּעגעגענט דער כירורג דעם יודען אין גאַס און פרעגט איהם:

— נו, ווי געהט עס אייך?

— גרויסאַרטיג, — ענטפערט דער יוד, — אָבּער פון מיינע קינדער האָבּ איך עגמת נפש.

— וואָס איז מיט אייערע קינדער? — פרעגט דער דאָקטאָר.

— זיי האָבּען אַלע מאָגענס...

קיין זכר נישטאַ...

בּערל: פאַרוואָס מאַכט מען פּסח צום סדר אַ זכר צום מרור, פאַרוואָס מאַכט מען נישט אַ זכר צום רכוש גדול?

שמערל: ווייל פון דעם איז שוין בּיי אונז קיין זכר געבּליבּען...

גאָלדענע געדאַנקען.

נויט בּרעכט אייזען, און גאָלד בּרעכט נויט.

*

פרויען האָבּען קליינע פיס און קליינע קעפּ, גרויסע מיילער און גרויסע אויגען, לאַנגע צינגער און לאַנגע נעגעל, קורצע האָר, קורצע קליידלעך און קורצען שכל און פערקירצען דעם מאַן — די יאָהרען.

*

אַ קוש איז ווי רכילות — ער געהט פון מויל צו מויל...

אין די ציין פון טיגער

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

פון מאָריס לעבּלאַן

(84

פערענאַ האָט זיך געוואָלט איבּערלייגען, וואָס ער האָט צו טון, אָבּער זיין געדאַנק איז געווען פערטומקעלט, און איהם האָבּען זיך בּלויז פאָרגעשטעלט נעבּעלהאַפטע בּילדער, וואָס האָבּען איינער מיט׳ן צווייטען קיין שייכות נישט געהאַט.

ער האָט עטליכע מאָל געזעהן אין געדאַנק פלאָרענציאַ׳ן און מאַריאַ-אנאַ׳ן.

— די נאַכט מוז איך זיי בּעפרייען! — האָט ער צו זיך געטענה׳ט — איך וועל זיי אומבּעדינגט בּעפרייען!.. איך ווייס דאָך, אַז זיי זענען אומשולדיג... און איך קען דעם אמת׳ן שולדיגען!.. ווי-אַזוי אָבּער קריגט מען זיך פונדאַנען אַרויס?

ער האָט געטראַכט וועגען דעם פּאָליציי-פּרעפעקט, וועגען דער צוזאַמענקומעניש בּיים בּולוואַר סושע אין פּאָוויל׳ס ווילע.

זיי האָבּען זיך שוין געמוזט צוזאַמענקומען.

פּאָליציי האָט אָפּגעהיט דאָס הויז...

דער דאָזיגער געדאַנק האָט איהם דערמאָהנט אין דעם בּויגען פּאַפּיר, וואָס וועבּער האָט געפונען אין דעם אַכטען בּאַנד פון שעקספּיר׳ן, אין די פּראָזע, וואָס דער פּרעפעקט האָט איבּערגעלייענט אויפ׳ן קול:

„נישט פערגעסען, אַז די עקספּלאָזיע וועט קומען אומאָפּהענגיג פון די בּריף, דריי אַ זייגער אינדערפריה.“

— יאָ! — האָט דאַן לואי געטראַכט אויפ׳ן זעלבּען אופן, ווי דער פּרעפעקט דעמאָלט — יאָ, אין צעהן טאָג אַרום וועט עס ערשט געשעהן, ווייל דערוויל זענען אָנגעקומען דריי בּריף, און דער פערטער דאַרף ערשט היינט אָנקומען. דער אויפרייס וועט געשעהן צוזאַמען מיט׳ן פינפטען בּריף, ד. ה. אין צעהן טעג אַרום.

ער האָט נאָך אַמאָל איבּערגע׳חזר׳ט:

— אין צעהן טעג אַרום... צוזאַמען מיט׳ן פינפטען בּריף...

פּלוצים האָט ער אויפגעציטערט פאַר שרעק.

אַ מורא׳דיגע זעהעניש איז פערבּייגעפלויגען זיין געדאַנק — אַ זעהעניש, וואָס האָט געהאַט דעם פּנים פון ווירקליכקייט... דער אויפרייס וועט פּאַרקומען די נאַכט!..

אַ מין אויפבּליץ פון העל-זעהען האָט איהם אויפגעלויכטען דעם געדאַנק, און ער האָט פערשטאַנען, אַז זיין השערה איז געווען אַ ריכטיגע:

ס׳האָבּען דאָך שוין, אייגענטליך געזאָלט זיין פיער בּריף. איינער פון די בּריף האָט דאָך געהאַט, צוליבּ אַ בּעקאַנטער סיבּה, פערשפּעטיגט, און דערמיט אַליין זענען פערשפּעטיגט די טערמינען פון די שפּעטערדיגע בּריף. איבּעריגענס, האָט זיך נישט וועגען דעם געהאַנדעלט. וויכטיג זענען געווען בּלויז די פאָלגענדע ווערטער:

„נישט פערגעסען, אַז די עקספּלאָזיע וועט געשעהן אומאָפּהענגיג פון די בּריף!“ אין מחמת דער אויפרייס איז בּעשטימט געוואָרען אויף דער נאַכט פון פינף-און-צוואַנציגסטען אויפ׳ן זעקס-און-צוואַנציגסטען מאַן — וועט ער פּאָרקומען טאַקי היינט דריי אַ זייגער פאַרטאָג!

— ראַטעוועט!.. ראַטעוועט! — האָט ער אויסגעשריגען מיט אַ נישט-מענשליכען קול.

איצט האָט ער זיך שוין נישט געוואַקעלט.

אויף וויפיל ער האָט געהאַט בּיז איצט די דרייסטקייט צו פערבּלייבּען רוהיג אין זיין תּפיסה, וואַרטענדיג אויף עפּיס אַ הילף דורך אַ נס, אויף אַזוי פיל איז ער איצט גרייט געווען צו געהן אויף יעדער סכּנה, און אָפּקומען די ערגסטע שטראָף, אַבּי נאָר נישט איבּערלאָזען אין דער שרעקליכער סכּנה דעם פּאָליציי-פּרעפעקט, מאַזע׳ן וועבּער׳ן און זייערע חברים.

— ראַטעוועט ; ראַטעוועט!

אין דריי אָדער פיער שעה וועט פּאָוויל׳ס ווילע אַרויס-פליהען אין דער לופטען און צופּיצעלט ווערען. ער איז געווען זיכער, אַז אַזוי וועט עס זיין. די פּינקטליכקייט וועט געוויס אויס-געהאַלטען ווערען, פּונקט ווי די טערמינען פון די בּריף. אַזוי האָט דאָך געוואָלט דער גהינום-שעפער פון דעם פערשאָלטענעם פּלאַן. אַ זייגער דריי אין דערפריה וועט שוין קיין סימן נישט בּלייבּען פון פּאָוויל׳ס ווילע.

— ראַטעוועט! ראַטעוועט!

ער האָט אָנגעשטרענגט אַלע זיינע כּחות, כּדי מיט זיין שרייען אַדורכרייסען די ווענד, אַזוי אַז מ׳זאָל איהם דערהערען.

זעהענדיג אָבּער, אַז קיינער רופט זיך נישט אָפּ, האָט ער זיך אָנגעהויבּען צוצוהאָרכען.

עס איז פולשטענדיג שטיל.

אַנ׳אומגעהויערע אומרוהיגקייט האָט איהם אַרומגענומען און אַרויסגעשלאָגען אַ קאַלטען שווייס אויפ׳ן פּנים: און טאָמער האָבּען די פּאָליציאַנטען פערלאָזט דעם אויבּערשטען שטאָק, און אַריבּער אויף דער נאַכט אין די פאַרטער-צימערען?

ער האָט געכאַפּט אַ ציגעל און משוגענערווייז אָנגעהויבּען צו קלאַפּען אין שטיין, וואָס האָט פערשטעלט דעם וועג, אין דער האָפנונג, אַז אפשר וועט מען די קלעפּ דערהערען אין פּאַלאַץ. די שמיינדלעך מיט׳ן וואַפּנע האָבּען זיך אָבּער גוואַלדיג אַ שאָט געטון פון דער וואַנד, און איבּערקעהרענדיג איהם, פערשאָטען איהם אויף דער העלפט.

— ראַטעוועט!.. ראַטעוועט!.. ראַטעוועט!..

שטיל. גאָרנישט ריהרט זיך.

— ראַטעוועט! ראַטעוועט!

ער האָט געהאַט דעם איינדרוק, אַז זיין קול געהט נישט אַדורך די ווענד, וואָס האָבּען איהם איצט גדריקט. איבּעריגענס איז זיין קול אַלץ שוואַכער און שוואַכער געוואָרען, און איז מגולגל געוואָרען אין אַ וועהטאָג׳דיג כאָרכלען..

ער איז ענטשוויגען געוואָרען און זיך איינגעהערט אין דער אומדורכדרינגבּאַרער שטילקייט, וואָס האָט, ווי אַ פלאַכטע פון בּליי אַרומגערינגעלט זיין שטיינערנע טרומנע.

שטיל... קיין אָפּקלאַנג... קיין בּעוועגונג... קיינער וועט איהם נישט קומען צו הילף.

דער נאָמען און געשטאַלט פון פלאָרענציאַן האָט איהם אויף אַ רגע נישט פערלאָזט. ער האָט אויך געטראַכט וועגען מאַריאַ-אנאַ׳ן, וועלכע ער האָט צוגעזאָגט צו ראַטעווען, ליידער איז ער אָבּער, ווי זי און סוועער געפאַלען אַ קרבּן פון דער זעלבּער טראַגעדיע.

אַ קליינער צופאַל האָט נאָך פערגרעסערט די סכּנה, אין וועלכער ער האָט זיך געפינען. פּלוצים איז זיין עלעקטריש לעמפּעל אויסגעלאָשען געוואָרען. אָט דאָס לעמפּעל, וועלכעס ער האָט געהאַט איבּערגעלאָזט לייכטען, כּדי צו פערטרייבּען די מרה-שחורה׳דיגקייט פון דער פינסטערניש אַרום.

ער האָט מיט גרויס מאַטערניש געאָטעמט.

אין קאָפּ האָט איהם גערוישט, און דער קאָפּ איז איהם געגאַנגען כאָדעראָם... דאָס האָט ער געזעהן פאַר די אויגען די הערליכע געשטאַלט פון פלאָרענציאַ׳ן, און דאָס ווידער די טויט-בּלאַסע מאַריאַ-אנאַ, וועלכע ער האָט אין רעיון געזעהן גוסס׳ן. איהם האָט זיך גלייכצייטיג אויסגעדוכט, אַז ער הערט דעם אויפרייס אין פּאָוויל׳ס ווילע...

פּאַמעליך האָט איהם אָנגעהויבּען אַרומצוכאַפּען אַ פערגליווערונג, און ער איז אַריינגעפאַלען אין אַ מין חלשות - צושטאַנד, אַרויסשלוכצענדיג די נעמען:

פלאָרענציאַ... מאַריאַ-אנאַ...

(פאָרטזעצונג קומט).

קינא „MIMOZA“ 178 קילינסקי 178.

היינט און פאלג. טעג! א בלוטיג בלעטעל אוים דער געשיכטע פון צארישען רוסלאנד! היינט און פאלג. טעג!

„די רויטע טענצערין“ (די רוסישע מאטא-הארי)

MAGDA SONJA MATA-HARI

וואס איליוסטרירט אינטריגעס. — אין די הויפט-ראלען: די אונפערגלייכליכע
וויכטיגע דראמע אין 10 אקטען פון גרויסער שפאנונג, ווי אויך די אויסגעצייכנעטע גרויס-פירשטין פון ראמאנאוו'ס הויז.
די וועלט-טענצערין און באיאדערא, די אמת'ע ארטיסטין פון ליבע, די פריינדין פון די מאנארכיסטען, וועלכע איז דעם 15. דעצעמבער 1917 אלס שפיאן דערשאסען געווארען.
צופאהר מיט די טראמוואיען נומ' 4 און 17. צופאהר מיט די טראמוואיען נומ' 4 און 17.

א,יף ראטעס! א,יף ראטעס!
151
דאס ניי-ערעפענטע
טאפעציר-געשעפט
24 № קאנסטאנטינער-גאס № 24
(פראנט-געוועלב) — עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט א רייכען אויסוואהל פון
געבעטע שטיהל, קאזעטקעס, אטאמאנען,
מאטראצען און נאך אנדערע פערשידענע טאפעציר-געגענשטענדען.
צוגענגליכע פרייזען! רעיעלע בעהאנדלונג! קומט איבערצייגט אייך!

לעטשניצע
פון דאקטוירים = ספעצ. אוי דענטיסטען = קאבינעט.
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון 3½—2½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאלשאנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראנק-הייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעלדמאן פרוי ד"ר ח. זעלדאוויטש-קלאטשקא " נוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט., דינסט., דאנ. 5-3 זונט., מאנט., מיט., פרייט. 5-3
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערוועו-קראנק.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—2½
אויגען-קראנקהייטען	ד"ר י. סמוטאי " ס. האלענדער-סקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל. סאן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און וע-נערישע קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. פאלאווייטשיק	פון 12½—3½ " 6—8
ציין- און מויל-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שקאלער " מ. רעזניקאוו " ב. משורנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9—10¾ און 6—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אוונט.
קווארץ-לאמפען און גרופען-בעשטראהלונג
עס ווערען געמאכט אפעראציעס, בעשטראהלונגען מיט קווארץ-לאמפען עלעקטריזאציע און אנאליזען, קינסטליכע ציינער, קאראנעס, גאלד-בריקען און פלאטין.
וויזיטען אין שטאדט. נאכט-דיזשור. געבורטס-הילף.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 21/II do poniedz. 5 marca 1928 r.
Dla dorosłych Drugi tydzień
ZMARTWYCHWSTANIE
podług nieśmiertelnego arcydzieła hr. LWA TOŁSTOJA
Dla młodzieży: Dla młodzieży:
„PECHOWY SPORTOWIEC"
Komedja w 8 aktach. **Nad program ???**
Następny program: **„CZARNY PIRAT"**

Dr Med
J. PIK
Kilińska 57, tel. 23-71
parter
נערוועו-קראנקהייטען
מיט ביישע היילונג פון זעניטאלישע און נערוועו-ליידען. (אנאליזען). ... לעטשניצע-פרייזען פאר אונבעמיטעלטע.

מאסאזש- און היילגימנאסטיק-שולע און
קאבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
צעגעלניאנא 6, טעל. 51-89.
ריקענביינער - פערקרימונגען · פאראליזען, נערווען-שמערצען, אפשוואכונג, ארטריטיזם, שטוהל-פערשטאפונג, גינעקאלאגישע מאסאזשען, בעהאנדלונג פון ... שוואכע קינדער (גרופען). נאך דעם ענדיגען די שולע, ווערט ארויסגעגעבען א צייגניס צופאנג פון 3—5 נאכט

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען.
2 נאווראט 2
נעמט אן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4 5 נאכמיטאג. פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

PRZY PODAGRZE REUMATYZMIE ISCHIASIE GRYPIE NERWOBÓLACH, BÓLACH GŁOWY ZAZIĘBIENIACH
OKAZAŁY SIĘ TABLETKI TOGAL ŚRODKIEM ZBAWIENNYM.
SPRÓBUJCIE A PRZEKONACIE SIĘ.

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH APTEKACH
TOGAL ROZPUSZCZA KWAS MOCZOWY
GERHARD F. SCHMIDT
WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT TORONTO (KANADA), GDAŃSK

Jedyny wytwórca: Eryk Kołłontay, Fabr. Chem. Katowice — Branów.

מעבעל קויפט נישט קיין מעבעל
מעבעל
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין
44 מעבעל-געשעפט גדאנסקא (דלוגא) טעלעפאן 62-56 44
CH. ŁAZNIK
גיט איהר קענט ביי מיר באקומען שעהנע נייע מעבעל און ביליג. ... בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, ... נייע ... אויך ... די ... קומט און איבערצייגט אייך.

Kino „SŁOŃCE", Napiórkowskiego 28
dawniej St. Zarzewska
היינט און פאלגענדע טעג!
קאמף מיט'ן טייוועל
— אין דער הויפטראלע —
RYSZARD TALMADGE
אויסערן פראגראם: א פרעהליכער פארס.

טלתים-פאבריק
אויפארבייטונג פון חאלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים פאר טערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים. הויז און דעמעל מיט אויספערטיגונג, אויך נארטלען, שפאניער און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטרינאווסקי קאמיענגא 1.
298 און צוהיטען טוייער פארבער. קומט און איבערצייגט אייך!
בעמערקונג: מ'הערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

וויכטיג פאר בעל-שמחות
איך גיב אויף אפנוך געמעסער, גאפעל, לעפעל, מעסער, ווינער שטיהל א. אז. וו. צו ביליגע פרייזען! עכט כשר!
מיט אכטונג פרידוואלד,
פאלודניאווא 10.
בעמ.: דער זאל ווערט אויך אבגעגעבען אויף חתונות.

Lekarz-Dentysta
JAKÓB KARMAZYN
ul. Południowa 2
פאר פערזיכערטע אין קראנקען-קאסע ספעציעלע הנחות ביים בעשטעלען קינסטליכע ציינער. ... די ציינער און בעזייטיגט קראנקע ... שמערצען
258 בעראטונג אומזיסט

2 פרייטאג ו' אדר תרפ"ח

מערץ
זון-אויפגאנג 6.33
זון-אונטערגאנג 5.10
לענג פון טאג 10.37

ליכט צינדען 5.02

לעצטע טעג
פון מינקאָווסקי'ס בילדער-אויסשטעלונג.

די הערליכע בילדער - אויסשטעלונג אין „גאָלדענעם זאַל" פון „גראַנד-האָטעל", וועט זיין נאָך אָפען ביז זונטאָג.

ה' מינקאָווסקי איז איינער פון די בעדייטענדסטע מאָדערנע יודישע קינסטלער, וואָס האָט בעקומען זיין אנערקענונג אין די ברייטסטע קרייזען פון דער קינסטלער-וועלט. זיינע ווערק ווערען אָפט געקויפט פון די קונסט-זאַמלונגען און מוזעאומס. בעת זיין לעצטער אויסשטעלונג אין פאַריז האָבען זיינע ווערק געקויפט דער לוקסעמבורגער מוזעאום, דער בילדונגס-מיניסטער דע מאָנזי א. אנד. מינקאָווסקי האָט אויך בעקומען פאַר זיינע בילדער די אויסצייכנונג פון „עהרען לעגיאָן".

איצט קלייבט זיך ה' מינקאָווסקי קיין בערלין און פון דאָרט קיין רוים, וואוהין ער האָט בעקומען אַ ספּעציעלע איינלאַדונג פון וואַטיקאַן, פון דאָרט פאָהרט ער קיין א"י, וואו ער וועט פערבלייבען אַ לענגערע צייט און וועט מאָלען סוזשעטען פון יודישען לעבען. ה' מינקאָווסקי האָט אויך בעקומען אַן איינלאַדונג צו בעזוכען די נייע יודישע קאָלאָניעס אין סאָוויעט-רוסלאַנד אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה.

כדי צו מאַכען צוגענגליך דעם בעזוך פאַר יעדען, זענען בעשטימט געוואָרען ספּעציעלע הנחה-פּרייזען פאַר גרופּען פון אַרבייטער- און קולטור-פעראיינען.

די אויסשטעלונג ווערט נישט-ווידעררופליך געשלאָסען זונטאָג אין אָוועגד, ווער עס וויל אַלזאָ זעהן אַ מערקווירדיגע זאַמלונג פון יודישער קונסט, דאַרף אויסנוצען די פערבליבענע צוויי טעג.

אין משך פון דער לעצטער וואָך האָבען די אויסשטעלונג בעזוכט עטליכע טויזענד פּערזאָן, און פיל פון די בילדער זענען פערקויפט געוואָרען.

ווער עס וויל האָבען אַ נחת - רוח, מוז אומבעדינגט בעזוכען די פּראַכטפולע אויסשטעלונג פון מינקאָווסקי'ן.

שטייער
פון נישט-פערבויטע פלעצער.

(מ) דער מאַגיסטראַט האָט פעסטגעשטעלט דעם אָפּצאָהל פון די נישט-פערבויטע בוי-פלעצער: אין צענטער פון שטאָדט און אין די הויפּטגאַסען — 0,9 פּראָצ. פונ'ם שאַצונגס-ווערט, אין די זייטיגע גאַסען — 0,5 פּראָצ. פונ'ם שאַצונגס-ווערט. דער שטייער וועט פעסטגעשטעלט ווערען דורך אַ ספּעציעלער קאָמיסיע פון 5 פּערזאָן און וועט בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן מאַגיסטראַט. דער סטאַטוט דאַרף בעשטעטיגט ווערען פון שטאָדט-ראַט און וועט זיין גילטיג פונ'ם 1 יאַנואַר 1928 י.

„קראַפּלאַ מלעקא".
אַ „זשלאַבעק" פאַר קינדער פון אַרעסטאַנטען.

(מ) לויט דער איניציאַטיוו פון „קראַפּלאַ מלעקא" איז געעפענט געוואָרען אַ „זשלאָבעק" פאַר די קינדער פון די פרויען, וואָס זיצען אין דער טורמע אויף קאָפּערניקאַ גאַס. דער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען צו סובסידירען די נייע וויכטיגע אינסטיטוציע.

פּורים-באַל אין וו. י. ז. א.

די יודישע פרויען-אָרגאַניזאַציע וו. י. ז. א., וועלכע האָט זיך שוין אויסגעצייכענט מיט איהרע קולטורעלע אונטערנעהמונגען, אָרדענט איין מיטוואָך, שושן פּורים, ד. 7-טען מערץ, אַ גרויסען פּורים-באַל אין זאַל פון „הזמיר". די פערוואַלטונג פון וו. י. ז. א. האָט זיך פערשטענדיגט מיט אַ רייהע קינסטלער און אַרטיסטען, דערונטער מיט'ן אַנסאַמבל פון „אררט" וועגען דער טעאַטראַלישקינסטלערישער זייט פון באַל, און עס ווערען בכלל געמאַכט אַלע הכנות, אַז דער באַל זאָל טראָגען אַ סטילפול-יודישען און צוגלייך אימפּאָזאַנטען כאַראַקטער.

ווי מיר ווערען אינפאָרמירט האָט דער דירעקטאָר פון אַנ'אנגעזעהענער מוזיק- און פערוויילונגס-אינסטיטוציע אין פּוילען זיך געווענדעט צו די בעוואוסטע לאָדזער מוזיק-קינסטלער די געברידער טויבע מיט אַ פאָרשלאַג וועגען אַנגאַזשירען זיי אַלס שטענדיגע מוזיקער. די געברידער טויבע האָבען אָבער צוליב שבת-רוהע דעם פאָרשלאַג נישט אָנגענומען. — אין די יודישע קרייזען האָט דער פאַקט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. און ווי מען מעלדעט ווערען אונטערגענומען די געהעריגע שריט צו רעקאָמאַנדירען די מוזיק-קינסטלער, געברידער טויבע, פאַר אַלע יודישע שמחות און פערוויילונגען וואָס זענען פריי פון חילול שבת. —

„חסד של אמת"
בעפרייט פון פערזיכערונגס-פאָנד.

(—) פאַרציאָהרען האָט דער אַרבייטס-לאָזער-פאָנד אויפגעפאָדערט „חסד של אמת" צו בעצאָהלען פאַר'ן פאָנד פערזיכערונג פאַר די אַנגעשטעלטע. „חסד של אמת" האָט זיך געווענדעט צו דער הויפּט-דירעקציע אין אַנגעוויזען, אַז אַלס וואוילטעטיגע אינסטיטוציע דאַרף זי בעפרייט ווערען פון דעם געפאָדערטען אָפּצאָהל. איצט איז אָנגעקומען אַ דעצ'זיע פון וואַרשאָ, אַז „חסד של אמת" ווערט פונ'ם אָפּצאָהל בעפרייט.

קאָמיסיע פון בלעכער-צעך

אין פּאַלקס-הויז, זאַוואַדזקא 5, האָט זיך קאָנסטיטואירט אַ צייטווייליגע קאָמיסיע פון בלעכער-צעך. אַלס פאָר-זיצער איז געוואָרען געוועהלט ה' משה אושעראָוויטש, וויצע-פאָרזיצער — שמעון קודליק, סעקרעטאַר — ה. מ. יאַסקאָוויטש.

געהאַנגען
אין וואַלד

(§) אין לאַגעווניקער וואַלד האָבען פערבייגעהער בעמערקט הענגען אַ מענשען. די פּאָליציי האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער מענש איז שוין טויט. ער איז אַלט אַנ'ערך 60 יאָהר. ווער ער איז, איז דערווייל נאָך נישט פעסגעשטעלט.

נישט קיין סך
האָט מען פאַראַיאָהרען געבויט.

(מ) לויט אויסרעכנונגען פון דער סטאַטיסטישער אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט, זענען אין לאָדז אין יאָהר 1927 אויפגעבויט געוואָרען 279 בנינים.

פון דעם — 151 וואוין-הייזער.

אינגאַנצען זענען אין יאָהר 1927 אויפגעבויט געוואָרען 1122 וואוין-צימערען.

קליינער פעליעטאָן
אנ'עצה טובה.

הברים אַניסאַטאָרען, וואָהל רעדנער און אַנדערע בויך-רעדנער!

צו די איצטיגע סיום-וואָהלען האָב איך בעזוכט אייערע מיטינגען אויף וועלכע איהר ליגט זיך אין דער לענג און אין דער ברייט, כדי צו נעהמען שטיקען פאַר אייערע בלאָקען און איך מוז אייך זאָגען, אַז איהר זענט „טאַלאַנטלאָז" אַ רחמנות מיר אויף אייך: אַנ'אמת'ן צער-בעלי-חיים.

איהר בעמיהט אייך אין אייערע רשות אָנצוואַרפען אויף אייערע געגנער כל-ערליי שמוץ און בלאָטע און עס פעהלען אייך דערצו די נויטיגע אויסדריקען. מעהר ווי גנב, גזלן, רוצח, באַנדיט, הערט מען נישט פון אייך. די וועהלער קאָנען אַמאָל אויפהערען בעזוכען אייערע מיטינגען און אייער גאַנצער טרחה קאָן חלילה וחס, לאיבוד געהן, האָב איך געפינען פאַר אַ הייליגען חוב אייך אַרויסצושלעפּען פון דער בלאָטע און אייך אויפצוגעבען שפּאָגעל נייע אויסדריקען מיט וועלכע איהר וועט קאָנען געמען דעם עולם...

הען עס קומען אייך אָן די עקסטאַדמאָמענטען, און איהר הויבט אָן צו שיטען שוועבעל און פעך אויף אייערע געגנער און עס פעהלען אייך אויס די ריכטיגע אַזוי גערופענע, „פּאַרלאַמענטאַרישע אויסדרוקען" דאַרפט איהר אויף אייער געגנער וואַרפען פערעלדינע שלאַגער-נעמען:

„גבוה שבגבוים, קל שבקלים, קטן שבקטנים, שוטה שבשוטים, נאָרנישט, גאָרנישט שבנאָרנישט, טויגעניכטס, נישטאָלעך, דרערד ליגער לייבעלע בעל תכלית, פּריץ, גרינגער, גרינער אַנרעס, גרינהאָרען. יאָלד, פּרייער, יתום קטן, בהמה, זאַקרפּייפער, שטופּשטויס, פלאָקע דראָנג, דראָנגאַטש, דראַב אומגעלומפּערטער בלייענפויגעל, גלעווערנער בער לייטענער גולם, פלאַקענשיסער, לעך מעשקע, טשאָפּ, פלעדערהויש, יורענע, פגר, מלמד, כתריאליקע באַנק-קוועטשער, בטלן, פערשלאָפענער, כניאָק, טויטער יונג, אַלטער בעזים, אַלטער פּרח, עובר בטל'ניק, אָבגעשלאָגענע הושענה, שמויגער שמענדריק, לאָקש, קאַטשאַן, פּינפּערנאָטער, חם, הויש, טטושטש, נעכטיגער, באַמאַכטער, גולם, ויזתא, גנב, טפּש, אינדעק, לטך, פּעטוך, לאו-יוצלח.

מ'קאָן נאָך צוגעבען בענקעל-זוכער מאַגראַט כאַפּער, דאָזאָר ראַטמאַן, שטאָרט-גבאי...

און אויב עס וועט פאַר אייערע צוהערער זיין נאָך וועניג זאָלט איהר זיך תיכף ומיד, צו מיר מעלדען וועל איך אייך אויפגעבען אַ פרישע סעריע...

שר של אש.

פּריין 2 זל. שנעל און רעילע! פּריין 2 זל.

רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא

„באראדא"-„PORADA"

10 פּיעטריקאָווער 10

אונטער ליימונג פון אַ ראַנגיעהריגען דיפּלאָמירטען גערינכטס-בעאַמטער שרייבט אַלערליי ביטען און אַפּעלאַציעס, קלאַגעס און זאַבעזפּיעטשעניעס. אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען. 298

Dr. med. STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און מענערליכע קראַנקהייטען, געשלעכטס-קראַנקהייטען ... און קאַרעק-ליכט ... נעהמט אָן פון 12—3 נאָכמ. און פון 6—9 אוונט.
לעטשניצע-פּרייזען.

Dr ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.
... און הענעראליכע קראַנקהייטען ... נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייט בעהאַנדלונג... נעמט אָן פון 5—9 אָוונט

Dr. med. L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 8.
telefon 19-90.
נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med. BRAUN
25 פּיעטרקאָווסקא 25
טעלעפאָן 40-26.
ספּעציאַל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַל-אויספּאַר)
נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

Dr. med. N. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
רוג זאַכאָדניע. טעל. 19 66
צאָהן-כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען פון שטשענקעס, גאָמען, רושעגסלעס, צאָהן-פּראָטעזען ... נעמט אָן פון 10—12 1½—5 שבת און יום-טוב פון 10—12

Dr. med. WOLF EYCHNER
נירען - קראַנקהייטען און אַקושעריע
געיערזשער 11 טעל. 72-34
...

אַ לעהרער
מיט רעגירונגס-רעכט, וועלכער פערטייט שול-צייגנגן עטליכע לעקציעס צו ביליגע פּרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פאָרטשריט פון פאָלקס-שולען און גימנאַזיעס, אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע. ... 12. אין דער אַמיצינע 1. שטאָק. 199

Lekarz-Dent. ZOFJA Bielakowska
Kilińskiego 113
(Nawrot 41, tel. 48-27)
פון 10 — 1½ און פון 4—7 אָוונט.
רענטגען ..., רעפּלאַנטאַציעס ...
די ווינדע איז טעטיג

Dr. med. J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערווען - קראַנקהייטען.
נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָוונט.

Dr.med. A. URYSON
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85.
נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג. 887

„קינא „ERA
פּריהער „פלאָרא" זאַווישאַ 22 (באַלוט)
דער מאָנומענטאַלסטער פון אַלע ביז-איצטיגע סופּער-שלאַגערס
„פאוסט"-FAUST
דראַמע אין 12 גרויסע אַקטען אין דער הויפּטראָלע די וועלט-בעריהמטע אַרטיסטען
E. Jannings, G. Ekman, K. Horn, Yvette Guilbert
די מוזיק איז ספּעציעל צוגעפּאַסט צום בילד
די אַריע פון מאַלגאַזשאַטאַ זינגט די בעריהמטע זינגערין
Zuza GÓRALSKA

קינא „סירענא"
KINO TEATR SYRENA
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48
היינט, פרייטאָג, צוליב אַנ'אַרבייטער-אַקאַדעמיע ווערט נישט געשפּילט. | נור ביז מאָנטאָג דעם 5 מערץ ד. י. איינשליסליך דער וועלט-בעריהמטער TOM MIX אין דעם שעהנעם סענסאַציאָנעלען קריגספילם
„דער העלדישער שוואַדראָן"
אין די הויפּט-ראָלען
Tom Mix, Dorota Dwan, Norton און זיין פערד Tonny
אויסערדעם אַנ'אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 2 אַקטען.
דער נעכסטער פּראָגראַם: „דער אינזעל פון די צום טויט פערמשפּט'ע" אין דער הויפּטראָלע: Milton Sills 794

4 שטימט פאר ליסטע
שטימט פארן בונד

לאדזשער בונד
וואל-קאמיטעט פון
וואל-ביוראס: פאלודניאווא 20,
פאמארסקא 18.

שבת ד. 3. מערץ 10 פריה קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל נארוטא-ווישט 20 א פייערליכער
קאנצערט=וואל=מיטינג
פאר די מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען מיט זייערע וואהל-בערעכטיגטע פאמיליען-אנגעהעריגע.

ארויסטרעטען וועלען די ח"ח: ב. מיכאלעוויטש (ווארשע) ערשטער סיים=קאנדי-דאט אין לאדזש — ראטמאן י. ליכטענשטיין און ראטמאן זיבערט

דער זאל וועט זיין דעקארירט מיט די פאהנען פון בונד און פון די פראפ. פעראיינען. אין קאנצערט=טייל וועט אנטיילנעמען דער סימפאנישער ארקעסטער.
בילעטען צום פרייז פון 30 גר. שוין צו בעקומען אין די וואל-ביוראס פאלודניאווע 20 און פאמארסקא 18 און אין טעקסטיל-פעראיין, ווסכאדניא 70.

4 שטימט פאר ליסטע
שטימט פארן בונד
187

די לעצטע צוויי טעג פאר די סיים=וואהלען

פערזאמלונג פון וואהל=פארזיצערס.

(§) אלע פארזיצערס פון די אבוואד-ראווע קאמיסיעס וועלען זיך היינט 6 אין אווענט צוזאמענקומען אויף א קאנפע-רענץ אין זאל פון קרייז-געריכט (נומר 56) דארט וועט דער פארזיצער פון דער קרייז-קאמיסיע ריכטער קארווין קארעטקעוויטש איבערגעבען זיי די קאנ-ווערטען פארמולארען, רשימות און אלע נויטיגע דרוק-מאטעריאלען.

פון בונדישען וואהל= קאמיטעט.

נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמ-לונג פון די בונדישע פערטרויאונגס-מענער, עס זענען אויפגעגעבען געווא-רען גענויע אינסטרוקציעס אויף דער פערזאמלונג זענען אויסגעטיילט געווא-רען פערטרויאונגס-מענער אין אלע אב-ווארען מיט יודישע וועהלער.

היינט אין אווענט קומט פאר אין זאל „קאלאסעאום" א פערזאמלונג פון אלע בונדישע אגיטאטארען מיט דער בעטייליגונג פון ב. מיכאלעוויטש, נ. זיבערט פון ווארשא און י. ליכטענשטיין.

מארגען שבת 10 אין דערפריה אר-רענט אין דער בונדישער וואהל-קא-מיטעט אין פילהארמאניע-זאל א פייער-ליכען קאנצערט וואהל-מיטינג מיט דער בעטייליגונג פון ב. מיכאלעוויטש, נ. זי-בערט פון ווארשא און י. ליכטענשטיין. אויף מארגען האט דער בונדישער וואהל קאמיטעט גערופען 9 גרויסע וואהל-מיטינגען אין אלע טיילען פון שטאט.

דער קולטור-אמט האט פונאנדערגע-שיקט צו אלע פראפ.-פעראיינען א ציר-קוליאר, אויפצופאדערן די מיטגלידער צו שטימען פארן „בונד".

פון „פועלי=ציון".

נעכטען זענען פארגעקומען 13 חויז פערזאמלונגען פון די „פועלי ציון" אי-בעראל זענען אנגענומען געווארען רע-זאלוציעס צו שטימען פאר „פועלי ציון" ליסטע 5.

נעכטען אין אווענט איז פארגעקו-מען א קאנפערענץ פון א רייה פראפ. פעראיינען: ס'איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו די יודישע ארבייטער און פאלקסמאסען און זיי רופען צו שטי-מען פאר „פועלי-ציון ליסטע 5, דאס-וועלבע די סארע-וואסער ארבייטער.

היינט 7 אין אווענט קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש 20 א גרויסע וואהל-אקאדעמיע אונטערן נא-מען „דאס יודישע ארבייטער לאדז פאר'ן נצחון פון „פועלי-ציון". אין דער אקאדעמיע וועלען אנטייל נעהמען פאר-שטעהער פון פראפ. פעראיינען און קול-טורעלע אינסטיטוציעס ח' זרבבל וועט האלטען א רעפעראט א. ד. ט. „די אויפגאבען פון יודישען ארבייטער רעפוטאט אין סיים".

היינטיגען שבת קומען פאר 7 גרויסע וואהל-מיטינגען אין אלע עקען פון שטאט עס וועלען ארויסטרעטען די ה"ה זרבבל, האלענדערסקי, ד"ר שיפמאן, ערעלמאן, שאפירא, חייב בראנד, ציטרינאווסקי א. א.

אויף זונטאג זענען ארגאניזירט גע-ווארען 5 וואהל-ביוראס: בזשעזשינער 5 און לאגעווניצקא 4, פיראמאוויטשא 14, פיעטרקאווער 292 און איזראראנאשטש ראלנא 12.

פון סאציאליסטישען האנד= ווערקער=פעראיין.

אין צוזאמענהאנג מיט די סיים-וואה-לען קומט היינט פאר א גרויסע מיט-גלידער-פערזאמלונג מיט דער בעטיילי-גונג פון די ה"ה מ. אושעק און א. שמויש (ווארשע).

ראטמ. ביאלער אויף דער אגיטאציע=רייזע.

נעכטען איז קיין לאדז צוריקגעקומען ראטמאן י. מ. ביאלער, וועלכער האט אין א אגיטאציע-רייזע בעזוכט די פונק-טען, וואו ער קאנדידירט צום סיים און סענאט.

ווי ה' ביאלער גיט אונז איבער איז די שטימונג אין די ערטער, וואו ער איז אויפגעטראטען מיט פראגראם-רע-דען איבעראל געווען פאר דער לי-סטע 18.

געקומען און „קאנפיסקירט"...

(ב) נעכטען, ווען אין פרעהליכעס דרוק-קעריי האט מען געדרוקט א וואהל-אויפ רוף פון קאטוילישען בלאק, איז צו דער דרוקעריי צוגעפאהרען א „טאקסובקא" פון וועלכע עס זענען אויסגעשטיגען עט-ליכע יונגעלייט און אריין אין דער דרו-קעריי. די אנקומענדע האבען נישט פרע-גענדיג ביי קיינעם צוגענומען אלע אפ-געדרוקטע וואהל-אויפרופען און אוועק מיט דער „טאקסובקא" דער קאטוי-לישער בלאק ווענען דעם געמאלדען דער פראקוראטור, וועלכע האט גלייך אונ-טערגענומען אנ,אויספארשונג און אויפן ארט פון פארפאל איז אנגעקומען דער רעגירונגס-קאמיסאר, פאליציי-קאמענ-דאנט און פארשטעהער פון אויספאר-שונגס-אמט. צוליב דעם וואס מ'האט בעוויזען צו בעמערקען דעם נומער פון דער „טאקסובקא" איז די פאליציי שוין אויף די שפור פון די אונבעקאנטע.

פראצעס פון נ.פ.ר.'אוצעס
פאר ווידערשטעלען זיך דער פאליציי.

(ג) אין קרייז-געריכט האט נעכטען געזאלט פארקומען דער פראצעס נעגען דעם נעה. דעפוטאט וואשקיעוויטש און לייטער פון דעם פראפ. פעראיין „פראצא" קאושמיערטשאק, וועלכע זענען גע-ווען בעשולדיגט, אז אין מערץ 1927 בעת'ן גענעראל-שטרייק פון די טעקסטיל ארבייטער, האבען זיי אהן דער ערלויב-ניש פון דער מאכט אדורכגעפיהרט א מיטינג אונטער'ן פרייען הימעל אויף שיי-בלערס מארק און זיך אקעגענגעשטעלט דער פאליציי, וועלכע האט געוואלט דעם מיטינג שטערען.

דער פראצעס האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די נ.פ.ר. קרייזען און דער געריכטס-זאל איז געווען פול נעפאקט.

דער פראצעס איז נישט פארגעקומען צוליב דעם, וואס עס האט זיך נישט צוגעשטעלט דער בעשולדיגטער וואש-קעוויטש, וועלכער איז קראנק, און איי-נינע וויכטיגע עדות, וועלכע זענען אויך קראנק.

דאס געריכט האט בעשלאסען נאכ-צוקומען דער פערטיידיגונג און ארויס-רופען צום פראצעס אלס עדות דער מיניסטער סלאוואי-סקלארקאווסקי און דעם געוועזענעם וואיעוואדע דאראווסקי.

זאל-פילהארמאניע
טעלעפאן 13-84
דאנערשטאג, דעם 8. מערץ 1928, 8,30 אווענד
Dr. JÓZEF REISS
Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego
וועט האלטען א פארטראג אויף ד.ט.
„די יודישע נשמה אין דער מוזיק"
אינהאלט פון דעם פארטראג:
דיאספארע און סינאגאגאלישער געזאנג. נעטמא ליריזם פון דער יודישער נשמה. אנטיסעמיטישער בראשור פון ריכארד וואגנער. יודישער טענץ און זייער קא-ריקאטור, איטאליענישער רענעסאנס און סאלאמאן ראססי מוזיקאלישקייט פון די יודען; עמאנציפאציע פון די יודען. אסימילאנטען — מענדעלזאן — מא-יערבער — אפענבאך —. שאפונג אדער איבערזעצונג, מוזיק אין טעמ-פעל. יודישער טראגיזם. ארנאלד שעני-בער — גוסטאוו מאהלער. יודישע פאלקס-מוזיק א.ז.וו.
נאכ'ן אנהויב פון פארטראג ווערט דער זאל געשלאסען.
בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 5 זל. זענען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע טעגליך פון 10.30 ביז 2 א זייגער און פון 4 ביז 7 א זייגער אווענד.

50 שאפעס דארף דער מאגיסטראט.

(מ) די ווירטשאפטס-אפטיילונג ביים מאגיסטראט נעטט אן אפערטען אויף 50 שאפקעס, וועלכע זי האט נויטיג פאר ביבליאטעקען. די מוסטערען פון די שאפקעס קען מען זעהען אין דער בילדונגס-אפטיילונג ביים מאגיסטראט (פיראמאוויטש 3, צימער 4) אפערטען ווערען אנגענומען ביז'ן 7 מערץ.

אומגליק מיט א קינד

(§) אויף וואלבארסקא 3 איז דער 3 יאהריגער יאסעלע פריימאן אראפגעפא-לען פון די שטיינערנע טרעפ, האט זיך צושפאלטען דעם שארבען און בעקומען א מוח-ערשיטערונג. די פאגאטאוויע פון קראנקען-קאסע האט דאס קינד אין א האספיטאלס-לאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין אנא-מאריא-שפיטאל.

יאהרגאנג 1906 ווערט אריינגעצויגען אין מיליטער.

(§) נעכטען האט די פ.ק.או. לאדז שטאט איבערגעשיקט צו דער מיליטע-ריש-פאליצייאישער אפטיילונג ביים מא-גיסטראט אויפפאדערונגען פאר די גע-בוירענע אין יאהר 1906, וועלכע זע-נען בעת'ן פאבאר אנערקענט געווארען פאר מיליטער-פעהיג. זיי דארפען זיך צושטעלען פון 20 ביז'ן 22 מערץ. די, וואס וועלען אזעלכע אויפפאדערונגען נישט בעקומען, וועלען פעררעכענט ווע-רען אין איבערקאנטיגענט. מ'רעכענט, אז די, וואס וועלען פעררעכענט ווע-רען אין איבערקאנטיגענט, וועלען אין 1929 י. איינגעצויגען ווערען אויף 5 חדשים אדער אין די יאהרען 1929, 1930, 1931 און 1932 גרופען ווע-רען אויף 6-וואכענדיגע איבונגען.

אמנאהענסטען צו מוטער=מילך

שטעהט בנוגע דעם ענטהאלט, לייכט-פערדויערליכקייט, פיינעם געשמאק און נארהאפטיגקייט — דאס צוועקמעסיגע פארבערייטעטע האפער-מעהל, וועלכעס ווערט צוגעשיט צו קוה-מילך. צו דעם צוועק העלפען נישט די שענסטע געמי-שען מיט די גארנישט-זאגענדע נעמען. ווייל — פאר דעם זויגקינד איז אויסער דעם נאהרונגס-געהאלט פון דער שפייז, אויך וויכטיג די לייכטע פערדייליכקייט, וועלכע עס ארבייטען דורך די צארטע פערדויאונגס-ארגאנען.

און דאס איז טאקי נישט איבערטרי-בען דער האפער-שליים אויס גוטען, ריינעם און פרישען האפער-מעהל. דאס קנאר-האפער-מעהל האט דעם פולסטען פערטרויען זייט עטליכע צעהנדליג יאה-רען ביי די ברייטסטע פאלקס-מאסען. הייסט אייך שיקען איינגאנצען אומזיסט פון דער אקציען-געזעלשאפט קנאר' היילבראן א בראשור וועגען „זויגלינגס-פלעגע און ערנעהרונג".

פון די פאך=קורסען ביי „ארט"

צוליב'ן ערפאלג פון דעם שטאפערע-קורס ווערט ארגאניזירט א נייע גרופע.

אויף דעם נאכטמאגס-קורס פאר האנט און מאשין-האפט זענען פערהאן איניגע פרייע ערטער.

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין ביוּ-רא פון „ארט" וואלטשאנסקא 27.

אויף אלע איבעריגע קורסען זענען קיין פרייע ערטער נישטא.

ליטעראר.-קינסטל. טעאטער „GONG"
אין לאקאל פון קינא-טעאטער „LUNA"
אונטער דער לייטונג פון WALERY JASTRZĘBIEC.
טעגליך 2 פארשטעלונגען; 7.45 און 10 אין אווענד.
זונטאג און יום-טוב — צו 3 פארשט.: 5.45, 7.45, 10 אוו.

היינט און טעגליך: גאסטשפילען פון דראמאנפערגליביבדי-בער וויענער זינגערין TONIA SCHÜTZ און די בעוו. ארטיסטין פון די לעמבערגער און ווארש טעאטעו HALINA RAPACKA
פראגראם נומער 13
אונטערן נאמען:
ווילנער געלעכטער
קוואדליבעט אין 16 טיילען פון ד"ר פיעטראשעק, דאם, נעל, סיגיעטינסקי, וולאסטא א.א. מוזיק פון ט. סיגיע-טינסקי, ה. האסאן, לידויער און אנד.
עס נעהמען אנטייל: **Cz. Popielewska, Halina Rapacka, Hanka Runowiecka, Tonni Schütz, Seraf. Talarico, G. Cubulski, Wal. Jastrzębiec, Bolcio Kamiński, Stefan Laskowski, A. Nowosielski, S. Sielański** ווי אויך דער גאנצער אנסאמבל פון באלעט מיט דער פרימאבאלערינע **Irena Sobóltówna** און באלעט-מייסטער **E. Wojnar** אן דער שפיץ מיט'ן אנטייל: M.Bargielska, J.Borowska, Z. Durakowska, Z. Liszewska, P.Kałczyńska
1) נאוואשעלסקי האט זיך צעבונטעוועט; 2) פיאסט און זשעפיכא אין לאדז; 3) איוואנקא; 4) האלינא ראפאצקא; 5) די פראכט פון זינד; 6) Tonni Schütz; 7) דעם פירשט'ס גאלדענע הארץ; 8) Pugilares; 9) אין לאדז — ניין! 10) פריילין פאלאניא; 11) איטאליעניש. טערצעט פון נעבר. קאלאבראקי; 12) לעבעדיגער קסילאפאן; 13) באלטשא קאמינסקי; 14) פערוויקעלטע סיטואציע; 15) טאנני שיטץ; 16) ווינער געלעכטער.
רעזשי: **W. Jastrzębiec** מוזיק-מייסטער: **T. Sygietyński** באלעט-מייסטער: **E. Wojnar** קאנצערט-מייסטער: **W. Lidauer**

קינא
ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה קאמונאלע און געזעלשאפט-ליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40
אנאנס! פאלגענדער פראגראם: קבר פון אונבעקאנטען זעלנער".

גרויסער הערליכער פראגראם, פון מאנטאג, ד. 27. פעברואר ביז מאנטאג ד. 5. מערץ גרויסער הערליכער פראגראם.
מאטא: ווייל נישט, ליבלינג מיינער, וויין נישט, דו בעקומסט פון מיר אלעס, — נאר איינס נישט.
די בחורטע (האלב=פרוי)
מאדערנע זיטען-דראמע אין 10 גרויסע אקטען.
אין די הויפט ראלען: **HARRY LIEDTKE i XENIA DESNI** אין די הויפט-ראלען:
אנהויב אין וואכענטעג 3.30 נאכמ. לעצטער סעאנס 9.30 אווענד. שבת, זונטאג און יום-טוב 2.30 נאכמ. ערשטער סעאנס פרייזען 50 און 30 גר.

33 דער זונטאָג-דוה מוז אָפּגעשאפּט ווערען! די שטייער-שרויף מוז שוואכער ווערען! 33
פאַר די דאזיגע פאַסטולאַטען וועלען קעמפען די קאַנדידאַטען פון

אכטונג יודישע וועהלער!

מיר האָבען בעקומען ידיעות, אַז אַ געוויסע געגנערישע ליסטע, פּאָראויס-זעהענדיג איהר מפּלה היינטיגען זונטאָג, בשעה די וואַהלען, וועַן אַלע יודען וועלען שטימען פאַר דער ליסטע 33, האָבען זיי אַרויסגעלאָזען

פאַלשע נומערלעך „33“

אַזוי־אַרום ווילען זיי פּסל'ען די שטימען, וואָס וועלען פאַר אונז אָבגעגעבען ווערען.

גיט אַכטונג, אַז אויף די צעטעלעך וואָס איהר וועט אָבגעבען, זאָל זיך נישט געפינען קיין שום צושריפט, אָדער פינ-טעלע

א חוץ 33.

פּראָווינצער וואַהל-קאָמיטעטען פון 33!

33

געדענקט, אַז עס איז אייער הייליגער חוב אַליין צו שטימען און צו אַרבייטען מיט אַלע כוחות פאַר דער ליסטע

33

געדענקט, אַז דער ערשטער קאַנדידאַט אויף דער ליסטע 18 איז אַ נישט יוד, אַ דייטש, און קיין יוד וועט פון דער דאָזיגער ליסטע בשום אופן נישט געוועהלט ווערען.

יעדע שטימע, וואָס ווערט אָפּגעגעבען אויף אַ צווייטע ליסטע, אַ חוץ 33, איז גורם צו צובּרעכען דעם איינציגען זיכערען יודישען מאַנדאַט און בלייבט אַ שאַנד-פלעק אויף אייער קריי.

שטימט־ווערט דעריבער

אַלע פאַר 33!

און זעהט, אַז אַלע יודען זאָלען טהון דאָס זעלבע!

"דאַלאַרובקע"

געווינסען פון נעכטיגער ציהונג

אין דער נעכטיגער ציהונג זענען אַרויס פאָלגענדע געווינסען:

נומער 529,330 האָט געוואונען 40,000 דאָלאַר.

3.000 דאָל. נומער: ,150,885 ,33.552 .451,133

1000 דאָל. נומ.: 880,895 775,497 194.740 542.510, 446.189

500 דאָל. נומ.: 416.445 73.473 772.338 535.074 560.059 793.042 360.315 281.015 230.707 727.433

100 דאָל. נומ.: 867.096 963.079 559.649 746.642 459.605 155015 204.351 492.010 936.297 50.990

843.095	827.544	413.855	182.639
458.379	482.457	790.051	504.366
217.782	210.726	53.583	889.916
426.902	887502	179.147	229.983
939.784	293.660	697.338	167.397
995.115	710.745	635166	192.399
254.450	843.343	309.732	99.194
995.033	441.990	951.943	890.957
540.042	756.463	330364	183.170
925.377	995.127	856.985	881.910
594.120	86.103	136.447	384.044
397.978	765.416	581.100	119627
530.275	608.871	573.934	768.804
622.569	687.235	936.959	313.525
513.185	358.932	655.788	971.910
501.525	30.979	68.190	403.622
390.993	556.585	550.745	949.898
		.176.084	190.978

א בריף פון לובאוויטשער רבי'ן,

ב"ה

נבהלתי לשמוע הנרפס בעתון וואַהל-בלאַט דלאדז מו' אדר, בשמי על דבר הבחירות, הנני בזה לפרסם בקהל עם, אשר דבר אין לי עם הבחירות, והנרפס בחתימת שמי הוא דבר בדוי מעקרו אנכי לא כתבתי ולא חתמתי מכתב כזה או הרמה לזה.

איך בין איבעראַשט געוועָן צו הערען אַז אין דעם „וואַהל-בלאַט" אין לאָדז פון ז' אדר איז געדרוקט געוואָרען עפּעס וואָס אין מיין נאָמען וועגען די וואַהלען. איך ערקלער דערמיט עפענטליך, אַז איך האָב נישט קיין שום שייכות מיט די וואַהלען, דאָס וואָס איז געדרוקט געוואָרען אין מיין נאָמען איז פולשטענדיג אויסגעטראַכט. איך האָב נישט געשריבען און אויך נישט גע'חתמ'ט אויף אַזאַ אָדער עהנליכען בריף.

וואַרשאַ, ח' אדר תרפ"ח.

(—) יוסף יצחק שניאורסאהן.

ב"ה. אור ליום ג' פרשת תצוה תרפ"ח.

אל אנשי שלומינו היקרים בכל מקומות מושבותיהם שיחי' לאוי"ט.

בדבר הבחירות ישר ונכון להתחבר כפי רצון הגדולי דורינו שליט"א

ומצוה לשמוע בדברי חכמים ולדרוש בשלומה של מלכות — ל"ג (33)

ידידכם הדו"ש

הק' חיים אשר פינקלער בהרב הקדוש זצללה"ה ראדאשיץ.

Kupon Premjowy

דער פאָרציייגער פון דעם קופּאָן האָט דאָס רעכט צו בעקומען אויף שבת דעם 3/III ד.י. 4 אַ זייגער נאָכמ. 2 פּלעצער פאַר'ן פּרייז פון 1 בילעט ביי דער קאַסע פון צירק.

CYRK

73 אַל. קאָשטשושקי 73

אַרטיסטישער פּראָגראַם, ווי אויך

רינג-קאַמפען

עס קעמפען היינט:

WILDMAN -- Zbyszko Cyganiewicz

וועלט-מייסטער. אויסערדעם נאָך 2 פּאָר. יוד. אַטלעט.

ועתה אישים שמעו לי ועל תסורו מאמרי פי

לדברי הקשיבה לאמרי הט אזניך

און אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאָנדאָווע ספּראָוועס, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאַדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי בימעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוטשאַנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעטער אין קאָמיסאַריאַט-רושאַנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראָוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותּפות-אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ, רעכט-קאָנסולענט.

פרויען לאזט אייך נישט נאַרען!

ווייל די נאַטירליכע פראַנצויזישע שרינדען ווערען אויסגעפיהרט נאָר ביי

פרוי צוקער, קאָנסטאַנטינער 15 אין הויף.

בעמערקונג: ספּעציעלער פערקויף פאַר פריזיערקעס פון פערטיגע פאַלקעס מיט פאַריזער שרינדען

909

MAGAZYN OBUWIA

Alfred MEINE

POMORSKA 24

(Średnia)

עמפּפעהלט אין אַ גרויסען אויסוואַהל

שיך

מענער

דאַמען

און קינדער

די פירמע איז געוואָרען בעשאַנקען אויף דער אויסשטעלונג אין לאָדז מיט אַן אַנערקענונגס-דיפּלאָם פאַר די סאָלידע אויספיהרונג.

צוגענגליכע פּרייזען.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאַדניא 15, טעל. 31-08

[illegible]

צוריקגעקעהרט.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען!

טעטאַל-בעטען, שפּאַציר-וועגעלעך, מאַטראַצען געבעטע, דרוטענע ווי אויך צו האַלב' בעטען „Patent" לויט מאָס - וואַש-מאַשינען אין וויזיטאַשקעס אַבּצוליגסטען

אין פאַבריקס-לאַגער

"DOBROPOL" Łódź

Piotrkowska73wpodworzu

עס ווערן זאָפּאָרט געזוכט

קוואַליפיצירטע געזעלען

צו קינדער אַרבייט ביי גראַסהאָרן זאַוואַדזקא 4 פראָנט געשעפט

אַ קוואַליפיצירטער

שאָקאָלאַדע-מאַשיניסט

זוכט בעשעפטיגונג אָפּערטען אונטער „שאָקאָלאַדע-מאַשיניסט" אין אַדמינ.

אַ פריזיערקע

ווערט געזוכט צו פּערוקען-אַרבייט ביי איטשע באַק, שוו. יאַקובא 2

442

סאַמאָכאָד-אויטאָבוס

פון דער מאַרקע „Ford" אין בעסטען צושטאַנד צו פערקויפען. צו ערפאַהרען ביי Nogała שקאָלנאַ 27,

99ּ4

אַ פראַנטאַוועג

געוועלב

אין צענטרום שטאָט איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען ביי אייזענבוים אַנדזשעיא 38

קוואַליפיצירטע

אויבער-העמדער נייהערינס

ווי אויך געהילפען און אַ לערן-מעדעל ווערען פון זאָפאָרט געזוכט ביי יערב וו' דאַווסקי פּולנאָצנאַ 23 פראָנט 3 שטאָק.

Uwaga:

JEZYKA POLSKIEGO

w słowie i piśmie można się nauczyć w ciągu krótkiego czasu specjalną metodą dla dorosłych. Ceny niskie! na żądanie udziela się wszystkich przedmiotów. Magistracka Nr. 14.

Majerowiczówna

od godz. 10—12 w poł. 3—5 po poł.

עס ווערן געזוכט שטיקערינס

אין דער פראַצאָווניע ווי אויך צהיימצונעמען אַרבייט אויף קענען זיך ווענדען קריטע = נייהערינס צו גלאַזער פּאָלנאָצנאַ 12 2 טער איינגאַנג לינקס 2 שטאָק

Dr. H. Wołkowyski

פּיאָטרקאָווער 57 (טעלעפאָן 37-70)

דעם כחשה

צוליב דעם, וואָס עס האָט זיך בעוויזען אַ אַנאָנס פון דער אַגודה, אַז דער פעראיין „גמילת-חסדים" אויף דעם נאָמען מאַרק האָט זיך אָנגעשלאָסען אין דעם קירשבּרוין—פּרילוצקי'ס בלאָק, ערקלערען מיר, אונטערגעשריבענע פערוואַלטונגס-מיטגלידער און מיטגלידער, אַז דאָס איז נישט ריכטיג.

מיר, אונטערגעשריבענע, פאָדערן אויף אַלע אונזערע מיטגלידער, אַז זיי זאָלען שטימען נאָר פאַר דער ליסטע 18, אויף וועלכע עס פיגורירען די אויסגעפּרובטע קעמפער פאַר יודישע רעכט.

פערוואַלטונגס-מיטגלידער: הירש איינבוים, שאול פאַכטער, אברהם על-יאַש, אהרן שמואל מילעכמאַן.

מיטגלידער: יוסף ערליך, משה גריץ, משה ציגאַמאַן, חיים שעלצער, מענדעל קאַלאַשינער, אברהם קליגער, חיים קאַרא, דוד אַבּראַמאָוו, ישעי' בירנבוים, בנימין אייזענבוים, ליב קאַרא, ישראל מאיר ווילבערבערג, משה פריליך, זאב ווילבערשאַץ, מרדכי ראָזענבוים, לוי גראָסמאַן, שמאי בירענבוים, ל. ווילינגער, מרדכי פּאַטעסמאַן, אברהם יצחק ניימאַן משה מיכעלזאָהן, אליעזר הובערט און נאָך 43 מיטגלידער, וואָס זענען אין גאַנצען איינפערשטאַנדען מיט דער הכחשה און ווילען אָבער נישט צוליב בעקאַנטע טעמים פערעפענטליכען זייערע נעמען.

האַנדווערקער-פּאַרטייז

אין דער פּוילישער רעפּובליק, זאַכאַדניע 66.

אַכטונג, מיטגלידער!

פאַרן נומער 4

זונטאָג, דעם 4-טן מערץ, דאַרף קיינער פון אייך נישט אַרבּעטען און גיין קודם שטימען נאָכן אָפּגעבען די שטים, דאַרף מען קומען צו אונדז אין פאַראיין, וואו איהר וועט מיטאַרבעטען, כדי צו זיכערן דעם ערפאָלג פון דער בונדישער ליסטע – אַריינצופירן אין סיים אונדזער פאַרשטייער, דעם ח' י. ליכטנשטיין.

512

בעקאַנטמאַכונג

מיר מאַכען בעקאַנט, אַז די ת"ת עץ הדעת, וואָס איז לעצטענס געוועזען אויך אונטערן נאָמען „אמרי נועם" און געוועזען טעטיג תחת השגחת הרב המנוח ר' ברוך ריבקינד ז"ל איינגערונגען אויף צעגעלניאַנא 59, איז יעצט לעגאַליזירט אונטער דעם נומער 1934 ליטערא ל. ב. געפינט זיך איצט קילינסקיעגאָ 60.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, דאָס מיר נעמען אָן קינדער אָהנע בעצאָהלונג און זיי בעקומען נאָהרונג און בעקליידונג אַלץ אומזיסט, ווי אויך אונטער אַ שטרענגע פּעדאַגאָגישע אויפזיכט.

קינדער קאָנען זיך מעלדען יעדען טאָג אין בית-המדרש פון הרב סראָספּשע שליט"א, פּאָלודניאָווא 21, פון 5 ביז 7 אָוועַנד און ווירזשביצקאַ 75 אין שטיבעל פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 7 אָוועַנד.

בעמערקונג: קינדער ווערען אָנגענומען אין 2 קאַטעגאָריעס: יתומים-קינדער און אונפערמעגליכע.

מיט דרך ארץ

די פערוואַלטונג.

וועלכע בעשטעהט פון פאָלגענדע פערזאָנען: ישראל יצחק זאַלצבערג, שלום דעריש, משה מירלאַרוש, בנימין קאָהן, שלמה מענדעל הערשליקאָוויטש, חיים יצחק כירע, משה עקיבא שלענצקער, חיים ווערזעווסקי, חיים קינארים, חיים דוד ווינבערג, י. ווינבערג, מאיר גוטע אַרלער, מאיר בערגער, פנחס הערשקאָוויטש, יוסף מענדלעוויטש.

אונזער אינקאַסענט איז יעקב בענדער פּיעטרקאָווער 45.

515

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!
דער מעכטיגסטער פון די ביז איצט רעאליזירטע פוילישע פילמען א. נ.:

קבר און בעקאנטן זעלנער

מאנומענטאל מייסטערווערק פון העלדישע קאמפען פון פוילישן פאלק וועגן אונאפהענגיקייט אין 10 גרויסע אקטען.

Marja Malicka, Jerzy Leszczyński

אין די הויפט-ראלן

דער נעכסטער פראגראם:

תחית המתים

GRAND-KINO

היינט צום לעצטען מאל!
מארגען שבת פרעמיערע!

די חופה-נאכט

סימפאניע פון מענשליכע ליידענשאפטען. :-: אין די הויפט-ראלן:
LILI DAMITA, HARRY LIEDTKE i PAWEŁ RICHTER

„די שווארצע ווענוס"

גרויסער פילם פון וועלט-רוהם!
— אין דער הויפט-ראלע: —
Józefina Baker
מארגען שבת פרעמיערע!
וואונדערשעהנע פאריזער קאבארעטען.
רייצענדע שווייצארישע אויפנאהמען.
אנהויב שבת און זונטאג פון 1 א זייגער נאכמיטאג.

ODEON

מארכיטא

לעבענס-דראמע פון א גאפען-זינגערין און א רוסישן גרויספירשט אין 8 אקטען. — דאס בילד ווערט אילוסטרירט מיט געזאנג. אין די הויפט-ראלן: **Jean Angello, Marie Louise Iribe**
אויסער'ן פראגראם: שאמפאניער-פארס אין 2 אקטען.

CORSO

היינט און פאלג. טעג! צום 1. מאל אין לאדז! סענסאציע! לעצטע פראדוקציע פון 1927–28 א. נ.:

די ברענענדע גרעניץ

סענסאציאנעלע דראמע אין 10 אקטען מיט'ן אנטייל פון אריגינעלע אינדיאנער שבטים מיט אונגעהויערע אקטען-סטאדעס. אין די הויפט-ראלן: **William BOYD** און **Bufallo BILL**
אויסער'ן פראגראם: א פארס אין 2 אקטען 18

מיטוואך, דעם 7 מערץ — שושן פורים

קומט פאר אין קלוב פון יודישען פרויען-פעראיין „וויזא" אל. קאשטשושקי 21

א גראנדיעזער פורים=אוונט

פאר מיטגלידערינס און אריינגעפיהרטע געסט. —— אין דעם רייכען ארטיסטיש=מוזיקאלישען פראגראם נעהמען אנטייל צווישען אנדערע די בעסטע ארטיסטען פון „אררט", 2 ארקעסטערס א. א. וו. נאמענטליכע איינלאדונגען זענען צו בעקומען ביי: פר' ד"ר ברוידע, גדאנסקא 46 פר' גאלדבערג, ליפאווא 44; צאהן-ארצט ריעזניק, נאווראט 2; ד"ר ספעקטאר, פיעטריקאווער 107; פר' ד"ר שוויג, זאוואדזקא 6 און ביי פר' ד"ר וואלפסאן, ווסכאדניא 17

Skład Apteczny i Perfumerja

M. WOLLMAN

12 ZAWADZKA 12

עמפפעהלט א רייכען אויסוואהל
פון די נייעסטע פערפומען
טואלעט=זייפען, קרעמען, פודער, קעלנישע בלומען-וואסערן ווי אויך אלערליי קאסמעטיק צו קאנקורענץ=פרייזען! פאר ענגראסיסטען ראבאט!
ב. מ.: פודער קאטי און הוביגאן אויף דער וואג.
יעדע פרוי ווערט פערפומירט מיט די בעסטע פערפומען גראטיס אונ שנעל ווערט גלייך געמאכט!

אכטונג, דאמען און הערען!

איך מאך בעקאנט, אז די פירמע מאניקוזשיסטקע פרל. בראניא וועלכע האט געארבייט אין דער פירמע פיליכאווסקי, צעגעלניאנא 53 ארבייט איצט אין מיין אנשטאלט פאלודניאווא 15 (איינגאנג דורכ'ן טויער) מיט אכטונג
G. WYGOCKI פאלודניאווא 15

צוקערניע
F. GRYCENDLER
Piotrkowska 62, Tel, 14-87.

עמפפעהלט אויף דעם היינטיגען פורים די בעריהמטע און בעסטע
טארטען
ווי אויך אויסגעצייכנעטע צוקערווארעס און שאקאלאד.
עס ווערט געבעטען, וואס פריהער צו מאכען די בעשטעלונגען.

מעכאניש. שלאסער-ווערקשטעל
W. MACIASZEK, Łódź, ul. Pusta 5

מיר בויען: שפול-מאשינען, שלויך-שפול-מאשינען, טרייב-מאשינען, קרייץ-שפול-מאשינען, טריקאט-שפול-מאשינען נייע סיסטעמען טרייב-מאשינען אויף זיידע און שפול-מאשינען אויף זיידע אויך זייד מאשינען צו גלאנצען גארן, טראנסמיסיעס ווי אויך פערשידענע מאשין רעפאראטורען און שווייסען פון פערשידענע מעטאלען.
794

פעלד-בעטען
לעזשאקעס, קינדער-שטיהלען
פון דער פירמע **„OMEGA"**
מיט פיל יעהריגע גאראנטיע
פאבריק לאדז, יוליוש-גאס 4.
צו בעקומען אין אלע מעבעל-געשעפטען

קרעטען-פאלטענס
ווי אויך אלערט זומער-פוטערס איז צו בעקומען צו קאנקורענץ-פרייזען אויף גוטע בעדינגונגען
נאר ביי ל. שאליט
פעטריקאווער 16 (פאלודניאווא 3)

Dr. Med.
J. PIK
Wólczańska 57, tel. 23-77
parter
נערווען-קראנקהייטען
פסיכישע היילונג פון נערוועזע און נערווען-ליידען. (פסיכאנאליזען). .·. רעמשניצע פרייזען פאר אונבעמיטעלטע

א לאקאל
בעשטעהענד פון א געוועלב א צימער און גרויסע שאפעס פארלייפיג געפינט זיך דארט א קויהלען- און פאשע-לאגער זאפארט צו פערמיטען צו ערפאהרען לאגעוויניצקא 42, ביים ווירט. 69

א ארט צו שלאפען
פאר 2 יונגעלייט אדער פאר 2 פריילינס אין צענטרום שטאדט איז איבערצונעבען צו ערפארען אין אדמיג. 667

פראפעסאר דר. זאבלודאווסקי
דער ערפינדער פון מאסאזש= און הייל=גימנאסטיק.

דר. זאבלודאווסקי ג. פראפעסאר פון בערלינער אוניווערזיטעט און אויך פון ג. מעדיצינישען הויף אין בערלין און אנדערע הויבטשטעלע פערזענלעכקייטען, וועלכע ער האט בעלייט מיט מאסאזש און הייל-גימנאסטיק אויסקורירט זעהר שווער-ליידענדע קראנקע ווי צום ביישפיל: אייף ישיאס, פאראליזש, הארטסענישם, פערפעטונג, געלענק פערשטייפונג. ארטעטיזם און אנד. קראנקהייטען. שוין 20 יאהר דינט דאס אלס בעווייז, אז נאך פראפ. דר. זאבלודאווסקי'ס טויט איז קיין אנדערער אויף זיין ארט נישטא. דערצו בעדארף זיך יעדער קראנקער, וואס נויטיגט זיך אין מאזאזש- און הייל-גימנאסטיק גלייכצייטיג שעצען ווען זיי טרעפען צו זיינעם א דיפלאמירטען שילער, וועלכער האט אין דעם גרויסען קינסטלער'ס האנד בעלערנט

דיפלאמירטער ג. שילער פון פראפ. זאבלודאווסקי אין בערלין
פ. קארנבערג, פאסאזש-שולץ 41
בעווייזט דאנקבריף פון בעריהמטע פערזענליכקייטען פאר אויסקורירען פון פאראליזש, ישיאס פערשטייפונג, ארטעטיזם, פערפעטונג א.ד.גל. בלויז מיט מאסאזש און הייל-גימנאסטיק לויט פאראדנונגען פון די ה"ה דאקטוירים.

בעקאנטמאכונג.
איך מאך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז ביי מיר בעקומט מען
פאלקע-שייטלען אויך פאריזער שרינדן
לויט בעשטעלונג סאלקא צוקער, זגערזשער 8 89

וויכטיג פאר ה"ה פריזיערס!
קעלניש בלומען-וואסערן נור 3.50 א קילא

וועזשעטאל	2.00	„
פיקסין צום ראזירען	7.65	„
ברילאנטין	3.60	„
פראנצויזישער לאקיר	45 גר.	א דעקא

עמפפעהלט די פערפומעריע
M. WOLMAN
12 ZAWADZA 12
פאר ענגראסיסטען-ראבאט. 97

שפארט געלד!
נאר פאר 250 ווערט איבערגעמאכט און איבער געפאסאנירט דאמען און מענער היטען ווי אויך קינדער היטען פון גאר אלט ווערט געמאכט גאנצליך ניי, לויט די נייע מאדעלין און פאסאנען פינקטליכע אויספיהרונג און רעעלע בעהאנדלונג. גלייכצייטיג קאנט איהר בעקומען אין א גרויסען אויסוואהל אלע ארט דאמען און מענער היטען צו ביליגע פרייזען. געדענקט די אדרעס ליא-טאמירסקא 2 (האטעל גאס) אדער זגערסקא 20

Biuro Próśb
przy ul. PAŃSKIEJ 1
ש. האכבערג טעל. 36-77
בעמערקונג: איך נעהם אויך אן צו ערלעדיגען דאקאדאווע זעזנאניעס אויפ'ן יאהר 1928. 843

פריוואטע טאנץ=לעקציעס!
פאר 15 זלאטעס קען זיך יעדערער אויסלערנען טאנצען אלע נייעסטע און מאדערנסטע טענץ, ביי דעם קאנצעסיאנירטען לאנגיעהריגען טאנץ-לעהרער
י. דעמבינסקי, קילינסקיעגא 15
(ווידזעווסקא) פריוואט-וואוינונג, פראנט 1-טער שטאק.
בעמערקונג: פאר גרינדליכע ערלערנונג ווערט גערעכנעט.
טאנץ=לעהרער
י. דעמבינסקי, קילינסקיעגא 15

צו פערקויפען.
איינציגע האנד = זאקען = מאשינען 156-ער און 200-ער, פאסט ניי ביליג צו פערקויפען. איך נעהם אויך שקארפעטען אלס צאהלונגען.
צו ערפאהרען פעטריקאווער 79, פראנט, וו. 11. 86

נייהן = מאשינען
קויפט נישט בעפאר ביז איהר וועט נישט בעזוכען מיין קאנטאר פון די בעסטע מאשינען אויף לייכטע בעדינגונגען, קומט איבערצייגט אייך ביי י. שטשעשליווי אלעקסאנדריסקא 27 (מרדכי גבאי'ס גאס). 452
בעמערקונג: רעפעראטור אויף דער שטעל.

קימפעטארין — כירורגישע
קלינִיק
פון די דאקטוירים שארלאטא-אייגעראווא רייטלער-קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר און י. בוים.
לאדז, אגראדאווא 10, טעל. 13–57
1-טע און 2-טע קלאס.
אמבולאטאריום.
פרויען-קראנקהייטען פון $1^1/_2$–$11^1/_2$.

33 יודישע וועהלער!!! גענדענקט, אז יעדע שטימע, וואס ווערט אפגעגעבן אויף א אנדערע ליסטע, א חוץ די ליסטע 33, געהט פערלוירען, און קען נאר מיט־העלפען צו צוברעכען דעם לאדזער יודישען מאנדאט, וועלכער איז גיזיכערט פאר דער ליסטע נומער 33. 33

CASINO

היינט גרויסע פרעמיערע! א בילד פון אונגעוועהנ־ליכען גרויל פון דער אמאליגער עפאכע פון דער ערמארדונג פון קייזער אלעקסאנדער II א.נ.: היינט גרויסע פרעמיערע!

די שקלאפינס פון דער צארישער בייטש

די אינסצעניזאציע איז געשאפען אויפ׳ן גרונד פון דער ריהרענדער ערצעהלונג פון פיאטר נעווסקי „Daniszewowie" :—: רעאליזאציע און רעזשי: Hans Sturm

איז די הויפט־ראלען די 2 פאסצינירענדע עקראן־שטערנס:

MONA MARIS i HENRYK GEORGE

עפאפיי פון די צייטען פון פאנשטשיזנע. — בונט פון צעווילדעוועטע פויערן־מאסען. — צוואנגס־חתונה אונטער דער נאגייקע. טארטורען, גוואלדטאטען, עקזעקוציעס, פינסטערניש.

סימפאנישער ארקעסטער מיט ספעציעל צו דעם בילד צוגעפאסטע מוזיק אונטער דער לייטונג פון ה׳ ל. קאנטאר.

אנהויב פון די פארשטעלונגען: שבת 1 א זייגער און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

CZARY

היינט פרעמיערע! פסיכאלאגישער סענסאציאנעלער סופערשלאגער א. נ.: צום 1 מאל אין לאדז!

דאס געהיימניש פון דאקטאר באזילי

דראמע פון אונגעוועהנליכער נערוען־שפאנונג אין 10 עמאציאנירענדע אקטען. די פרוי אין דער נעץ פונ׳ם דאקטאר — דעם טייוועל־פערפיהרער.

אין דער הויפט־ראלע די קעניגין פון עקראן, די וואונדערשעהנע RUTH MILLER —(אלס— שלאפין) | אנהויב פון די סעאנסען אין וואכענטאג 3.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג פון 1 א זייגער נאכמיטאג אן. — אויפ׳ן ערשטען סעאנס איז דער פרייז פון אלע פלעצער צו 75 גראשען. —

SPLENDID

קלו פון סעזאן! היינט סענסאציאנעלע פרעמיערע! קלו פון סעזאן!

פירשטין לואיזא קאבורסקא

ראמאנס פון א קעניגליכער טאכטער

דער פילם איז געווארען בעוואונדערט דורך אונצעהליגע מאסען בעפעלקערונג. נייעסטער שלאגער פון דער אויסל. פראדוקציע!

סענסאציע פון סעזאן! — אין דער הויפט־ראלע: — ERNA MORENA סענסאציע פון סעזאן!

אנהויב פון די פארשטעל.: 4.30 נאכמיטאג. מוזיקאלישע אילוסטראציע אונטער דער לייטונג פון ה׳ א. טשודנאווסקי. אנהויב פון די פארשטעל.: 4.30 נאכמיטאג.

שבת און זונטאג ביז 3 א זייגער נאכמיטאג זענען די פרייזען פון אלע פלעצער 1 זל. און 50 גראשען.

פורים = קויבערס

געשמאקפול דעקארירט

כרמל = וויינען

(הורט־פרייזען)

ווייגען, ליקערען, קאניאקען, באקאליען, דעליקאטעסען, פראכטפולע באמבאניערקעס

עמפפעהלט צו קאנקורענץ־פרייזען

M. Berman

53 PIOTKOWSKA 53

צוקערניע

Sz. Karo, Gdańska 45 tel. 28-01

עמפפעהלט ווי אלע יאהר אויך צום היינטיגען פורים די בעריהמטע און בעוואוסטע

מיט זייער גוטסקייס

טארטען

ווי אויך פערשידענע אנדערע געבעקסען.

די עלעגאנטסטע הערען = היטען!

אנגעקומען אויפ׳ן פריהלינג און זומער־סעזאן זעהר א רייכער אויסוואהל פון

הערען = היטען

פון די בעסטע אויסלענדישע און אינלענדישע פירמען. די נייעסטע פאריזער פארבען, און ווינער פאסאנען אלץ צו ערמעסיגטע פרייזען!

HEIMAN TUROBINER, Łódź' ul. PIOTRKOWSKA 82 sklep frontowy

בעמערקונג: ס׳ווערען אנגענומען היטען צום פאסאנירען צו מעסיגע פרייזען און ווערען געמאכט ווי ניי. ביטע זיך איבערצייגען! 618

א דאמען = טאש

אדער רייזעקאפער איז דאס פראקטיש־סטע שלח־מנות

צו בעקומען אין א גרויסן אויסוואהל ביי ל. פראמער, ציגעל־גאס 38, אויפ׳ן ארט. בעמ.: א פראצאוויניע 620

Hallo! Hallo! Dzwoń telefon 63-30

„Pogotowie Krawieckie

KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.

Odświeżamy

garnitur za zł 3. (z odebraniem i odesłaniem) Pranie chemicznie, farbowanie

Suknie za zł. 2.80 (z odebraniem i odesłaniem) nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie

Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 198

דאס שענסטע שלח־מנות

קען מען בעקומען אין ערשט־קלאסיגען גאלאנטעריע - וואַרען - געשעפט

„עלעגאנטע"

40. ציגעל - גאס 40.

א גרויסען אויסוואהל פון הערען־וועש, קראוואטען, שטרימפ א.ז.וו. אלץ צו ביליגע פרייזען. ביטע זיך איבערצייגען. 619

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.